

Bosna i Hercegovina
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
ŽUPANIJA ZAPADNOHERCEGOVAČKA
OPĆINA POSUŠJE
OPĆINSKO VIJEĆE

Broj: 01-44-87/24
Posušje, 29.4.2024. godine

Na temelju članka 29. i članka 174. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća ("Službene novine F BiH", broj: 39/03, 22/06 i 43/10), članka 26. i članka 164. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća ("Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke", broj: 23/20) i članka 114. stavak 2. Statuta općine Posušje ("Službeni glasnik općine Posušje", broj: 1/08, 8/08, 2/10 i 1/17), na prijedlog Općinskog načelnika, Općinsko vijeće općine Posušje, na svojoj 34. sjednici, održanoj dana 29.4.2024.godine, donijelo je:

ODLUKU

o donošenju Programa razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća na području općine Posušje za razdoblje 2024.-2028. godine

Članak 1.

Ovom Odlukom donosi se Program razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća na području općine Posušje, za razdoblje od 2024. – 2028. godine.

Članak 2.

Stupanjem na snagu ove Odluke prestaje važiti Program razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u općini Posušje za razdoblje od 2018. do 2023. godine broj: 01-44-3/19 od 19.02.2019. godine.

Članak 3.

Zadužuje se Služba za gospodarstvo – Odsjek za civilnu zaštitu općine Posušje da primjerak Programa razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća na području općine Posušje za razdoblje 2024. - 2028. godine dostavi svim Službama Jedinog općinskog tijela uprave, kao i pravnim osobama iz članka 32. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća ("Službene novine F BiH", broj: 39/03, 22/06 i 43/10), radi obavljanja zadataka koji su Programom razvoja zaštite i spašavanja utvrđeni za ta tijela, odnosno usklađivanje svih pitanja vezanih za organiziranje, funkcioniranje i razvoj sustava zaštite i spašavanja na području općine Posušje kroz svoje redovite aktivnosti.

Članak 4.

Financijska sredstva za provođenje Programa razvoja zaštite i spašavanja mogu se isključivo koristiti za namjene utvrđene ovim Programom i Zakonom o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća ("Službene novine F BiH", broj: 39/03, 22/06 i 43/10), i to:

- u skladu sa člankom 184. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća ("Službene novine F BiH", broj: 39/03, 22/06 i 43/10), i
- na temelju Odluka Općinskog stožera civilne zaštite.

Članak 5.

Program razvoja zaštite i spašavanja podliježe godišnjoj analizi, pri čemu se ocjenjuje potreba za njegovim ažuriranjem i dogradnjom. Ažuriranje i dogradnja Programa zaštite i spašavanja vrši se na isti načini i po postupku koji je predviđen za njegovu izradu i donošenje.

Članak 6.

Sastavni dio ove Odluke je Program razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća na području općine Posušje.

Članak 7.

Ova Odluka stupa na snagu danom objave u Službenom glasniku općine Posušje.

OPĆINA POSUŠJE
SLUŽBA ZA GOSPODARSTVO-ODSJEK ZA CIVILNU ZAŠTITU

PROGRAM RAZVOJA

**ZAŠTITE I SPAŠAVANJA LJUDI I MATERIJALNIH DOBARA OD
PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA U OPĆINI POSUŠJE ZA RAZDOBLJE
OD 2024. DO 2028. GODINE**

Posušje, travanj, 2024. godine

TIJEK IZRADE DOKUMENTA

Naziv projekta: „Program razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Općini Posušje za razdoblje 2024. – 2028. godine“.

Naziv dokumenta: „Program razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Općini Posušje“.

Početak izrade: ožujak, 2024. godine

Završni nacrt: travanj, 2024. godine.

Obradivač: Službe za gospodarstvo - Odsjeka za civilnu zaštitu

Predlagatelj: Općinski načelnik

Razmatra i usvaja: Općinsko vijeće

SADRŽAJ

PROGRAM RAZVOJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA LJUDI I MATERIJALNIH DOBARA OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA U OPĆINI POSUŠJE ZA RAZDOBLJE OD 2024. DO 2028. GODINE	1
I UVOD.....	1
II PITANJA KOJA ĆE SE OBRADITI U PROGRAMU RAZVOJA.....	1
III POLITIKA RAZVOJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA LJUDI I MATERIJALNIH DOBARA OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA U OPĆINI POSUŠJE	2
1 VIZIJA I CILJEVI	2
1.1 Vizija razvoja	2
1.2 Ciljevi razvoja	3
2 TEMELJNA NAČELA I OPREDJELJENJA.....	4
3 PODRUČJA RAZVOJA SUSTAVA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA	6
3.1 Faza smanjenja rizika koji prethodi prirodnoj i drugoj nesreći.....	8
3.1.1 Prevencija od prirodnih i drugih nesreća	8
3.1.2 Pripravnost/spremnost za odgovor na izvanredne situacije	9
3.2 Faza odgovora i oporavka nakon prirodne ili druge nesreće.....	11
3.2.1 Odgovor	11
3.2.2 Oporavak.....	13
4 PROVEDBA	14
4.1 Utvrđivanje Strategije razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara	14
4.2 Razvojni programi i projekti	14
4.3 Nositelji provedbe Politike razvoja - Općina	15
4.4 Financiranje Programa razvoja.....	15
5 ZAKLJUČCI.....	16
IV STRATEŠKI PRAVCI RAZVOJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA LJUDI I MATERIJALNIH DOBARA SA AKCIJSKIM PLANOVIMA NJIHOVE REALIZACIJE	17
1 UVOD	17
2 OPĆENITO O STRATEŠKIM PRAVCIMA.....	17
3 AKCIJSKI PLANOVI	18
4 KONKRETNI STRATEŠKI PRAVCI S AKCIJSKIM PLANOVIMA.....	19
4.1 „Program osiguranja minimuma sredstava robnih i drugih zaliha za potrebe zaštite i spašavanja ljudi, kao dio spremnosti i odgovora na nastanak prirodne i druge nesreće“	19
4.1.1 Uvod.....	19
4.1.2 Postojeće stanje	19
4.1.3 Područja razvoja.....	19
4.1.4 Provedba.....	21
4.1.5 Akcijski plan	22
4.2 „Program zaštite od epidemija“	22
4.2.1 Uvod.....	22
4.2.2 Postojeće stanje zaštite.....	23
4.2.3 Područja razvoja.....	23
4.2.4 Provedba.....	24
4.2.5 Akcijski plan	25
4.3 „Program zaštite od epizootija“	26
4.3.1 Uvod.....	26
4.3.2 Postojeće stanje	26
4.3.3 Područja razvoja.....	26
4.3.4 Provedba.....	28
4.3.5 Akcijski plan	28
4.4 „Program zaštite od poplava“	29

4.4.1 Uvod.....	29
4.4.2 Postojeće stanje sustava zaštite od poplava	29
4.4.3 Područja razvoja.....	30
4.4.4 Provedba.....	32
4.4.5 Akcijski plan	32
4.5 „Program zaštite šuma“.....	33
4.5.1 Uvod.....	33
4.5.2 Postojeće stanje	33
4.5.3 Područja razvoja.....	34
4.5.4 Provedba.....	35
4.5.5 Akcijski plan	36
4.6 „Utjecaj radiološko-kemijsko bioloških (RKB) agensa i mjere za saniranje posljedica po ljude i okoliš“ - program	36
4.6.1 Uvod.....	36
4.6.2 Postojeće stanje	37
4.6.3 Područja razvoja.....	37
4.6.4 Provedba.....	39
4.6.5 Akcijski plan	39
4.7 „Zaštita od potresa, mjere i postupci za smanjenje ugrožavanja“ - projekt.....	40
4.7.1 Uvod.....	40
4.7.2 Postojeće stanje	40
4.7.3 Područja razvoja.....	41
4.7.4 Provedba.....	42
4.7.5 Akcijski plan	43
4.8 „Zaštita od odrona tla, mjere i postupci za smanjenje rizika“ - projekt.....	43
4.8.1 Uvod.....	43
4.8.2 Postojeće stanje	44
4.8.3 Područja razvoja.....	44
4.8.4 Provedba.....	45
4.8.5 Akcijski plan	46
4.9 „Izrada katastra izvorišta vode za piće“ - projekt	46
4.9.1 Uvod.....	46
4.9.2 Postojeće stanje	46
4.9.3 Područja razvoja.....	47
4.9.4 Provedba.....	48
4.9.5 Akcijski plan	48
4.10 „Izrada katastra područja ugroženog opasnim otpadom s akcentom na poljoprivredno zemljište“ - projekt.....	49
4.10.1 Uvod.....	49
4.10.2 Postojeće stanje	49
4.10.3 Područja razvoja.....	49
4.10.4 Provedba.....	51
4.10.5 Akcijski plan	51
4.11 „Projekt zaštite od postojećeg opasnog industrijskog otpada“	52
4.11.1 Uvod.....	52
4.11.2 Postojeće stanje	52
4.11.3 Područja razvoja.....	52
4.11.4 Provedba.....	54
4.11.5 Akcijski plan	54
4.12 „Procjena resursa županije i općine za potrebe zaštite i spašavanja“ -projekt.....	55
4.12.1 Uvod.....	55
4.12.2 Postojeće stanje	55

4.12.3 Područja razvoja.....	55
4.12.4 Provedba.....	57
4.12.5 Akcijski plan	57
4.13 „Uspostavljanje operativnih centara civilne zaštite“ - projekt.....	58
4.13.1 Uvod.....	58
4.13.2 Postojeće stanje	58
4.13.3 Područja razvoja.....	58
4.13.4 Provedba.....	59
4.13.5 Akcijski plan	60
4.14. „Protupožarna zaštita i vatrogastvo u općini i Zapadnohercegovačkoj županiji, dio sustava zaštite i spašavanja“- projekt.....	60
4.14.1 Uvod.....	60
4.14.2 Postojeće stanje	61
4.14.3 Područja razvoja.....	61
4.14.4 Provedba.....	62
4.14.5 Akcijski plan	63
4.15 „Obučavanje i osposobljavanje za zaštitu i spašavanje“ - projekt	63
4.16 „Odnosi s javnošću u zaštiti i spašavanju“ – projekt	64
4.16.1 Uvod.....	64
4.16.2 Postojeće stanje	64
4.16.3 Područja razvoja.....	65
4.16.4 Provedba.....	66
4.16.5 Akcijski plan	66
4.17 „Stanje objekata kulturne baštine i načini njihove Zaštite u prirodnim i drugim nesrećama“- projekt	67
4.17.1 Uvod.....	67
4.17.2 Postojeće stanje	67
4.17.3 Područja razvoja.....	67
4.17.4 Provedba.....	69
4.17.5 Akcijski plan	69
5 ZAKLJUČCI.....	69
V POSEBNI DOKUMENTI O SADAŠNJEM STANJU RAZVOJA SUSTAVA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA I NAČINU REALIZACIJE ZADATAKA IZ PROGRAMA RAZVOJA U POJEDINIM OBLASTIMA	71
1 ZAKLJUČCI IZ PROCJENE UGROŽENOSTI OPĆINE POSUŠJE	71
1.1 Uvod.....	71
1.2 Ključne opasnosti za područje općine Posušje	71
1.2.1 Ključne opasnosti.....	71
1.2.2 Opći zaključci	72
1.3 Zaključci po pojedinim opasnostima	74
1.3.1 Potres.....	74
1.3.2 Odranjavanje, slijeganje tla.....	75
1.3.3 Visoki snijeg, snježni nanosi, tuča (grad,led)	75
1.3.4 Poplava.....	76
1.3.5 Suša i olujni vjetrovi	76
1.3.6 Masovne pojave ljudskih, životinjskih i biljnih bolesti	77
1.3.7 Rizik od mina i neeksplozivnih ubojitih sredstava (NUS-a)	78
1.3.8 Tehničko-tehnološke nesreće	78
1.3.9 Kulturno-povijesna dobra	83
1.3.10 Ostale nesreće	83
1.3.11 Snage civilne zaštite i materijalno-tehnička sredstva predviđena za angažiranje na zadacima zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća	84

1.3.12 Stanje organiziranosti, popunjenosti opremljenosti informacijskog i komunikacijskog sustava u funkciji podrške upravljanju akcijama zaštite i spašavanja	84
1.3.13 Potrebna financijska sredstva.....	85
2 PODATCI O STANJU ORGANIZIRANOSTI CIVILNE ZAŠTITE I DOSTIGNUTI STUPANJ ZAŠTITE I SPAŠAVANJA OD POJEDINIH PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA	86
2.1 Uvod.....	86
2.2 Stanje organiziranosti civilne zaštite.....	86
2.2.1 Odsjek civilne zaštite	87
2.2.2 Stožeri civilne zaštite	87
2.2.3 Službe zaštite i spašavanja	88
2.2.4 Postrojbe civilne zaštite	88
2.2.5 Povjerenstva za procjenu šteta od prirodnih i drugih nesreća.....	89
2.2.6 Izvori financiranja	89
2.2.7 Civilno društvo i nevladine organizacije	89
2.3 Dostignuti stupanj zaštite i spašavanja od pojedinih prirodnih i drugih nesreća	90
2.3.1 Procjena ugroženosti	90
2.3.2 Mehanizmi za praćenje rizika i pravljenje mapa rizika	90
2.3.3 Osvrt na dosadašnja iskustva	90
2.3.4 Međunarodna suradnja u upravljanju smanjenja rizika od prirodnih i drugih nesreća	91
3 PLANSKE PREVENTIVNE MJERE ZAŠTITE I SPAŠAVANJA	91
3.1 Uvod.....	91
3.2 Opće naznake prevencije	92
3.3 Prevencija kroz mjere i aktivnosti.....	92
3.3.1 Potres.....	92
3.3.2 Odranjavanje	93
3.3.3 Visoki snijeg i snježni nanosi.....	93
3.3.4 Poplave i spašavanje na vodi i pod vodom	94
3.3.5 Suša	94
3.3.6 Masovne pojave ljudskih, životinjskih i biljnih bolesti	95
3.3.7 Rizik od mina	96
3.3.8 Požari	97
3.3.9 Radijacijsko–kemijsko–biološka zaštita (RKB)	97
3.3.10 Zaštita okoliša	98
3.3.11 Zaštita i spašavanje kulturno-povijesnih dobara.....	99
4 TEMELJNI CILJEVI, ZADATCI I NAČINI OSTVARIVANJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA SA SMJERNICAMA ZA ORGANIZIRANJE SNAGA I SREDSTAVA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA	100
4.1 Uvod.....	100
4.2 Temeljni ciljevi	100
4.3 Konkretna zadaća	101
4.3.1 Općinska Služba i civilna zaštita	101
4.3.2 Operativni centri civilne zaštite	101
4.3.3 Stožeri civilne zaštite	101
4.3.4 Službe zaštite i spašavanja	101
4.3.5 Postrojbe civilne zaštite	102
4.3.6 Povjerenstva za procjenu šteta	102
4.3.7 Opremanje	102
4.3.8 Suradnja sa nevladinim organizacijama i udrugama.....	103
4.4 Načini ostvarivanja zaštite i spašavanja.....	103
4.5 Smjernice za organiziranje snaga i sredstava civilne zaštite, odnosno snaga zaštite i spašavanja	104
4.5.1 Opće smjernice.....	104

4.5.2	Dodatne smjernice.....	104
4.5.3	Programi i planovi za smanjenje rizika.....	105
5	TEMELJI ZA IZRADU PROGRAMA OBUČAVANJA I OSPOSOBLJAVANJA U ZAŠTITI I SPAŠAVANJU	105
5.1	Uvod.....	105
5.2	Cilj i namjena	106
5.3	Programiranje i planiranje	106
5.3.1	Programi osposobljavanja	107
5.3.2	Sadržaj programa osposobljavanja.....	107
5.3.3	Provjeravanje uspješnosti obuke (evaluacija)	108
5.3.4	Planiranje	109
5.3.5	Nastavna sredstva.....	109
5.4	Organiziranje i izvođenje	109
5.4.1	Organizacija	109
5.4.2	Izvođenje.....	110
5.5	Oblici osposobljavanja	110
5.6	Financiranje	112
5.7	Zaključci o obuci i osposobljavanju	112
6	SMJERNICE ZA ISTRAŽIVAČKU I RAZVOJNU DJELATNOST	113
6	OD ZNAČAJA ZA ZAŠTITU I SPAŠAVANJE	113
6.1	Uvod.....	113
6.2	Osnove donošenja smjernica	114
6.3	Pristup rezultatima istraživanja i metodologija	114
6.3.1	Pristup rezultatima istraživanja	114
6.3.2	Obveza nositelja planiranja	114
6.3.3	Metodologija	115
6.4	Projekti istraživačke i razvojne djelatnosti.....	115
6.4.1	Projekti prema općim zaključcima Procjene ugroženosti	116
6.4.2	Projekti po posebnim zaključcima iz Procjene ugroženosti.....	117
7	PREGLED OČEKIVANIH TROŠKOVA SA IZVORIMA FINACIRANJA	117
7.1	Uvod.....	117
7.2	Napomena.....	121
7.3	Očekivani troškovi	121
VI	ZAVRŠNI DIO	123
VII	OBRAZLOŽENJE	124

PROGRAM RAZVOJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA LJUDI I MATERIJALNIH DOBARA OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA U OPĆINI POSUŠJE ZA RAZDOBLJE OD 2024. DO 2028. GODINE

I UVOD

Ovaj program predstavlja okvirni i temeljni dokument, kojim će se, u procesu razvoja i izgradnje sustava zaštite i spašavanja, unaprijediti provedba Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća (u daljnjem tekstu: Zakon o zaštiti i spašavanju) provedbeni i drugi akti proistekli iz toga Zakona, odrediti smjerovi razvoja kroz provedbu konkretnih akcijskih planova i prioriteta, uskladiti i funkcionalno objediniti rješenja nositelja planiranja iz drugih sistemskih zakona koja se odnose na ostvarivanje sadržaja mjera zaštite i spašavanja, osobito u ostvarivanju prevencije i postizanja spremnosti za odgovor na prirodne i druge nesreće na području općine Posušje (u daljnjem tekstu: Općina).

II PITANJA KOJA ĆE SE OBRADITI U PROGRAMU RAZVOJA

Ovaj Program razvoja sadrži sljedeća pitanja:

- 1) Politiku razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Općini,
- 2) Strateške pravce razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara sa akcijskim planovima njihove realizacije,
- 3) Posebne dokumente o sadašnjem stanju razvoja sustava zaštite i spašavanja i načinu realizacije zadataka iz Programa razvoja u pojedinim oblastima.

III POLITIKA RAZVOJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA LJUDI I MATERIJALNIH DOBARA OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA U OPĆINI POSUŠJE

Politikom razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Općini (u daljnjem tekstu: Politika razvoja) utvrđuje se politika, vizija i ciljevi, kao i strateški pravci razvoja zaštite i spašavanja u Općini.

Politika razvoja jeste okvirni i temeljni dokument, kojim se omogućuje donošenje i provedba zakona, provedbenih i drugih akata, odlučuje o temeljnim načelima i opredjeljenjima, područjima razvoja, akcijskim planovima i prioritetima na razini Općine, (u daljnjem tekstu: jedinice lokalne samouprave).

1 VIZIJA I CILJEVI

Kako je cilj strateškog razvojnog planiranja integralni razvoj, pri čemu integralni razvoj ne treba shvaćati kao usporedno ostvarivanje političko-ekonomskih (gospodarskih), socijalno-sigurnosnih (društvenih) i ciljeva zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara, već kao ostvarenje jednog cilja koji integrira sve troje.

To ne znači integrirati tri problema u program, nego integrirati tri problema u jedinstvenu viziju razvoja i iz nje izvedenih ciljeva.

Program razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Općini (u daljnjem tekstu: Program razvoja) treba krenuti od postojeće situacije i ključnih problema sustava zaštite i spašavanja, raspoznajući buduće ciljeve razvoja zaštite i spašavanja, povezujući sadašnjost i budućnost kao ostvarivanje željenog cilja.

Osloncem na postojeću razvijenost upravnih i operativno-stručnih tijela, službi i postrojbi civilne zaštite, u potpunosti funkcionalno integrirati postojeću nepovezanost značajnih elemenata sustava zaštite i spašavanja u službama i drugim tijelima uprave, osobito, u protupožarnoj zaštiti i vatrogastvu, zaštiti od poplava i spašavanju na vodi, higijensko-epidemioloških službi, zdravstvenih ekipa u okviru službi hitne pomoći, kapacitete Oružanih snaga Bosne i Hercegovine, MUP-a i policije i drugih pravnih osoba od značaja za zaštitu i spašavanje da se ozbiljnije zakorači ka bitnim područjima zaštite i spašavanja u postizanju pripravnosti i spremnosti za uspješan odgovor na prijetnje od prirodnih i drugih nesreća.

1.1 Vizija razvoja

- Donošenjem Zakona o zaštiti i spašavanju, Općina kao jedinica lokalne samouprave, zakonodavna i izvršna vlast i pravne osobe i građani stekli su pravo i obvezu izgradnje sustava zaštite i spašavanja ljudi, materijalnih dobara i okoliša od prirodnih i drugih nesreća. Temeljem toga, postojeće strukture u Općini, jedinicama lokalne samouprave i drugim pravnim osobama, dužne su u okviru svoje redovite djelatnosti, zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara i okoliša tretirati kao najvažnije pitanje održivog razvoja, sukladno ovome zakonu i drugim zakonskim i provedbenim propisima.

- Općim zaključcima iz Procjene ugroženosti Općine od prirodnih i drugih nesreća (u daljnjem tekstu: Procjena ugroženosti broj:01-469/24), koju je 25.03.2024. godine donio Općinski Načelnik općine Posušje (u daljnjem tekstu: Načelnik), ukazuje se na nužnost provođenja planskih preventivnih i operativno-stručnih mjera zaštite i spašavanja, za postizanje spremnosti u odgovoru na prijetnje od prirodnih i drugih nesreća i ključnih opasnosti kod svih nositelja planiranja: zakonodavne i izvršne vlasti, pravnih osoba i građana.
- Materijalno-tehničkim opremanjem operativnih snaga, edukacijom stožera civilne zaštite za upravljanje u prirodnim i drugim nesrećama i osoba za vođenje akcija zaštite i spašavanja, uspostavljanjem odgovarajućeg sustava obrazovanja za potrebe zaštite i spašavanja i razvijanjem svjesnosti o kulturi zaštite i spašavanja kod građana u mjestima gdje žive i rade, omogućiti smanjenje utjecaja prirodnih i drugih nesreća, onemogućavanje gubitaka ljudskih života, kao i šteta u materijalnim dobrima i okolišu.

1.2 Ciljevi razvoja

Pored prethodno iznesenih elemenata vizije razvoja, a uvažavajući naučene lekcije, vlastite i drugih, a posebice iskustva proteklog teškog razdoblja, pojave, događaje i trendove koji imaju ili mogu imati utjecaj na organizaciju i funkcioniranje sustava zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara za buduće razdoblje od 2024.-2028. godine izvode se sljedeći ciljevi:

- Uspostavljanje sustava zaštite i spašavanja koji će biti u stanju djelovati i odgovoriti na sve potencijalne ugroze, na način da cjelovito, dugoročno i u najvećoj mjeri zadovolji potrebe Općine i njenih građana, na smanjenju utjecaja prirodnih i drugih nesreća na život i zdravlje ljudi, materijalna dobra i okoliš i učinkovitom otklanjanju posljedica prirodnih i drugih nesreća, ako se dogode;
- Organiziranje službi zaštite i spašavanja iz pravnih osoba čija je djelatnost podudarna ili slična potrebama u zaštiti i spašavanju i koji imaju odgovarajuće resurse organiziranja sustava zaštite i spašavanja u jedinicama lokalne samouprave i Županiji. Tamo gdje ne postoje uvjeti osnivanja službi zaštite i spašavanja od pravnih osoba, osnovati postrojbe civilne zaštite specijalizirane namjene u jedinicama lokalne samouprave i Županiji.
- Povećati suradnju nositelja planiranja, stručno usmjeravanje aktivnosti i resursa, usklađivanje i koordinaciju u zaštiti i spašavanju u Općini, primjenom svih raspoloživih mehanizama ozakonjene upravne nadležnosti, na taj način da je zaštita i spašavanje sastavni dio svih politika, planova i programa;
- Organizirati i izgraditi djelotvoran i prilagodljiv sustav zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara usmjeren na ostvarivanje vizije i ciljeva po svakom elementu posebice na povećanju stupnja prevencije, u okviru koncepta održivog razvoja prilagođenog interesima i potrebama konkretnih sredina, sukladno karakteru političko-pravnog, administrativno-teritorijalnog državnog uređenja, zaključcima iz Procjene ugroženosti;
- Definirati i izgraditi podesnu strukturu snaga za zaštitu i spašavanje čija će okosnica biti pravne osobe koje se u okviru redovite djelatnosti bave nekim od poslova zaštite i spašavanja i posjeduju visoku razinu spremnosti, a ostale parcijalne kapacitete legislativom harmonizirati (nevladin sektor, udruge građana, vatrogastvo i protupožarna zaštita, radio-amaterstvo, zaštita na vodi i pod vodom i sl.) i njihovu djelatnost u cijelosti integrirati u jedinstven sustav zaštite i spašavanja kako ne bi dolazilo do dupliranja poslova i rasipanja resursa;

- Dograditi postojeći sustav zaštite i spašavanja izazovima koje će pred njega staviti strukturalne reforme u oblasti obrane (vojske) i policije (sigurnosnog i obavještajnog sustava) kako bi se kapitalizirali učinci civilno-vojne suradnje u tranziciji civilne obrane ka zaštiti civila.

2 TEMELJNA NAČELA I OPREDJELJENJA

Svi oblici zaštite i spašavanja moraju se provoditi sukladno načelima međunarodnog humanitarnog prava i međunarodnog prava o zaštiti ljudi, životinja, kulturnih dobara i okoliša od opasnih utjecaja prirodnih i drugih nesreća, te sukladno preuzetim međunarodnim obvezama (Ženevskom konvencijom o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba iz 1949. godine, kao i Dopunskim protokolom o Ženevskim konvencijama iz 1977. godine, Konvencijom o zaštiti kulturnih dobara u slučaju oružanih sukoba iz 1954. godine, Drugim protokolom o zaštiti kulturnih dobara u slučaju oružanih sukoba iz 1999. godine, Konvencijom o zabrani upotrebe sredstava za promjenu okoline u vojne i druge neprijateljske svrhe iz 1976. godine, Dopunskim protokolom ženevskih konvencija i preporuka u svijetu prihvaćene rezolucije 46/182 iz 1991. godine o jačanju i koordinaciji humanitarne pomoći UN, koja uključuje glavna načela provođenja humanitarne pomoći UN i zemalja članica i preporuke u provođenju specifičnih mjera prevencije i pripravnosti za brz i koordiniran odgovor u prirodnim i drugim nesrećama, kao i neobvezujućih preporuka iz Osla, a koja obuhvaćaju načela, mehanizme i procedure koje se odnose na djelovanje vojno-civilnih snaga u mirnodopskim prirodnim i drugim nesrećama) i načelima proisteklim iz Zakona o zaštiti i spašavanju i drugim propisima iz ove oblasti.

Na temelju prethodnog, temeljna opredjeljenja u ovom području su:

- Svaki građanin ima pravo na zaštitu i spašavanje, ako je zbog prirodne i druge nesreće ugrožen njegov život, zdravlje i imovina;
- U slučaju prirodne i druge nesreće zaštita i spašavanje ljudskih života ima prednost pred svim drugim zaštitnim i spasilačkim djelatnostima;
- Svaka fizička i pravna osoba ima pravo i obvezu samostalno i skupa s drugim provoditi zaštitu od prirodnih i drugih nesreća;
- U slučaju prirodne i druge nesreće svatko je dužan pomagati u okviru svojih mogućnosti i sposobnosti. Čovjeku koji je u životnoj opasnosti svatko mora priteći u pomoć, ukoliko na taj način ne ugrožava svoj život ili zdravlje. Ako ne može pomoći treba o tome žurno obavijestiti operativni centar civilne zaštite, jedinicu lokalne samouprave i Županije, ili za pomoć se pobrinuti na drugi način;
- Sve aktivnosti za zaštitu i spašavanje su humanitarne i nepolitičke naravi;
- Općine kao jedinice lokalne samouprave organiziraju zaštitu od prirodnih i drugih nesreća kao jedinstven i cjelovit sustav;
- **Općina kao jedinica lokalne samouprave je izravno odgovorna za provođenje zaštite i spašavanja na svom području;**
- Preventivne mjere moraju imati prednost nad svim oblicima planirane zaštite od prirodnih i drugih nesreća;
- **Građanima moraju biti dostupne informacije o opasnostima, zaštiti i mogućnostima njihovog sudjelovanja u odlučivanju o načinu ostvarivanja zaštite od prirodnih i drugih nesreća;**
- Organizirane snage zaštite i spašavanja, u ratu, obvezne su pomoći provođenju humanitarnih načela određenih Ženevskim konvencijama;
- Podatci o opasnostima, planovima, mjerama i aktivnostima za zaštitu i spašavanje su javni;

- Svaki punoljetni građanin mora obavijestiti najbliži operativni centar civilne zaštite, policiju, odgovarajuću službu ili Upravu za civilnu zaštitu o svakoj opasnosti ili prirodnoj i drugoj nesreći odmah kada je uoči ili za nju sazna;
- Sukladno Zakonu o zaštiti i spašavanju svaka fizička i pravna osoba odgovorna je za provođenje zaštite i spašavanja u slučaju prirodnih i drugih nesreća;
- Jedinice lokalne samouprave, putem operativnih centara civilne zaštite i sredstava javnog informiranja, mora obavijestiti stanovništvo o opasnostima, načinu zaštite i upoznati ih s planovima zaštite i spašavanja i pravilima ponašanja u slučaju prirodne i druge nesreće;
- Fizičke i pravne osobe dužne su pravodobno izvršiti sve predviđene mjere zaštite svojih objekata i uposlenika od eventualnog nastanka prirodne ili druge nesreće kroz provođenje mjera zaštite i spašavanja propisanim u odredbama Zakona o zaštiti i spašavanju, kao i osiguranja imovine kod nadležnih osiguravajućih kuća. Eventualnu pomoć u saniranju nastalih šteta mogu tražiti od drugih fizičkih i pravnih osoba, tek ako su proveli prethodne aktivnosti;
- Priprema sustava zaštite i spašavanja temelji se na prilagodbi organizacije materijalnim i ljudskim mogućnostima jedinica lokalne samouprave i Županije, te razvijenosti kritične infrastrukture i stupnju osjetljivosti na pojedine vrste ugroza;
- Jedinica lokalne samouprave, u slučaju prirodne ili druge nesreće prvo upotrebljava svoje snage i sredstva za zaštitu i spašavanje. U slučaju, kada zbog velikog obujma nesreće snage i sredstva jedinice lokalne samouprave nisu dovoljne, ugrožena jedinica lokalne samouprave traži pomoć od susjednih jedinica lokalne samouprave. Ako i njihova pomoć nije dovoljna, ugroženoj jedinici lokalne samouprave pomoć dodjeljuje Županija, Federacija BiH i država Bosna i Hercegovina sukladno mogućnostima;
- Oružane snage Bosne i Hercegovine i obrambena sredstva mogu se upotrijebiti za zaštitu i spašavanje kada raspoloživi civilni resursi nisu dovoljni za brzo i učinkovito izvođenje akcija zaštite i spašavanja i kada vojska nije prioritarno potrebna za obavljanje obrambenih zadataka, temeljem Zakona o obrani Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj: 88/05) i Vojnoj doktrini Oružanih snaga (*poglavlje III, pružanje pomoći civilnim vlastima za vrijeme prirodnih i drugih nesreća*);
- Uporaba snaga i sredstava u slučaju prirodne i druge nesreće, mora biti dovoljna i ekonomična u razmjeru s ugroženošću, odnosno posljedicama prirodne i druge nesreće;
- Izvođenje akcija zaštite i spašavanja temelji se na obvezatnom provođenju odluka nadležnih stožera civilne zaštite. Ako kojim slučajem bude razvidno da odluka upućuje na vršenje kaznenog djela ili kršenje međunarodnog humanitarnog prava, nitko nije obavezan i ne smije provoditi takvu odluku;
- Svaki ovlaštenu dužnosnik civilne zaštite, zapovjednik, šef službe odnosno vođa skupine i spasilac mora znati tko je njegov nadređeni;
- Da bi spriječili ili bar ublažili posljedice prirodnih i drugih nesreća treba brzo reagirati i učinkovito raditi. Zbog toga snage za zaštitu i spašavanje moraju biti organizirane, opremljene i osposobljene tako da se u slučaju prirodne i druge nesreće mogu odazvati u što kraćem roku;
- Snage i sredstva za zaštitu i spašavanje organiziraju se zavisno od Procjene ugroženosti i usklađene potrebe na razini Općine.
- Službe zaštite i spašavanja organiziraju se za obavljanje onih zadataka zaštite i spašavanja za koje nisu razvijeni kapaciteti u okviru redovite djelatnosti službi i drugih tijela uprave, institucijama, zavodima, ustanovama, javnim poduzećima, postojećih dobrovoljnih ili profesionalnih spasilačkih službi;
- Postrojbe civilne zaštite organiziraju se po prostornom i funkcionalnom načelu, a mogu i u kombinaciji oba načela;

- Kod organiziranja i provođenja zaštite i spašavanja u načelu se koriste postojeći konceptualni materijalni i drugi resursi, ali i prepoznati kapaciteti strukovnih organizacija, udruga građana i organizacija civilnog društva;
- Provođenje djelatnosti zaštite i spašavanja u miru, izvanrednim uvjetima zahtijeva stabilnu organizacijsku strukturu, opremljenu i osposobljenu za vršenje zadaća u svim uvjetima prirodne i druge nesreće;
- Pripadnici snaga za zaštitu i spašavanje imaju pravo na zaštitu pri radu za što su odgovorni njihovi utemeljitelji. Za provođenje propisanih mjera za zaštitu i zdravlje na radu skrbe tijela koja izravno zapovijedaju određenim postrojbama, službama i svim drugim snagama u operativnoj situaciji;
- Rješenja i postupci iz planova zaštite i spašavanja moraju biti jednostavni, jasni i razumljivi i prethodno simulirani kroz oblike obuke radi provjere valjanosti i ažurnosti, s čime moraju biti upoznati svi čimbenici njihove izvedbe;
- Korištenje preventivnog pristupa podrazumijeva ostvarivanje priprema za provođenje zaštite i spašavanja koje imaju nezamjenjivu ulogu. Skupe, a učinkovite mjere ne smiju biti izgovor niti razlog odlaganja njihove realizacije od strane nositelja planiranja za slučajeve kada postoji opasnost velike ili nepopravljive štete;
- Za svaku fizičku i pravnu osobu koja je namjerno ili uz nepažnju uzrokovala ugroženost zbog koje su nastali troškovi dodatnog provođenja mjera, odnosno koja je uzrokovala naknadnu štetu, primjenjuju se odredbe Zakona o obligacijama (“Službene novine Federacije BiH”, broj: 29/03 i 42/11);
- Protiv poznatih rizika po pravilu treba se zaštititi;
- Država i sve razine vlasti po pravilu skrbe za pomoć, odnosno socijalnu zaštitu samo onim pojedincima koji je sami sebi ne mogu osigurati;
- Pomoć u slučaju prirodne i druge nesreće po pravilu je besplatna.

U postupcima proračunavanja potrebnih sposobnosti za nošenje s procijenjenim opasnostima i mogućim posljedicama koristit će se dana načela.

3 PODRUČJA RAZVOJA SUSTAVA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA

Planiranje razvoja sustava zaštite i spašavanja za suprotstavljanje prirodnim i drugim nesrećama je izvodljiv i isplativ način da se osigura učinkovito suočavanje s posljedicama djelovanja tih nesreća. Brzo i učinkovito djelovanje operativnih snaga zaštite i spašavanja uz dobro provedenu suradnju i koordinaciju, odnosno upravljanje u prirodnim i drugim nesrećama, može spasiti mnoge živote, smanjiti socijalno-ekonomske, političke i sigurnosne poremećaje, spriječiti lanac naknadnih nesreća, koje mogu izazvati i veće posljedice od utjecaja prirodne ili druge nesreće koja se već dogodila.

Programom razvoja uspostavlja se međuresorna suradnja nositelja planiranja, veza između različitih stručnih profesionalnih i dobrovoljnih skupina i ukazuje na elemente njihovog zakonskog i funkcionalnog djelovanja u produciranju mogućnosti novog, prikladnog odgovora društvene zajednice na prirodne i druge nesreće. Razumijevanje logike koja stoji iza procesa izrade Programa razvoja, preduvjet je za prikladan slijed potrebnih koraka.

Od Programa razvoja ne očekuje se da će omogućiti upravljanje i operativni razvoj namjenskih kapaciteta zaštite i spašavanja za slučaj prirodnih i drugih nesreća, ali se očekuje smjer i pravac izgradnje i integriranje elemenata u jedinstven sustav zaštite i spašavanja koji omogućuje vladama, organizacijama, zajednicama i ovlaštenim pojedincima i građanima da brzo i učinkovito odgovore na prirodne i druge nesreće.

Utjecaji prirodnih i drugih nesreća razlikuju se po načinu iskazivanja, razinama i vrsti izazvanih oštećenja, geografskom obujmu, rasporedu izazvanih šteta i stupnju upozorenja koji se može očekivati. Ali načini odgovora, uključeni nositelji planiranja (ministarstva i druga tijela uprave), sektori-oblasti, konceptualni resursi po vrsti i obujmu, protok informacija, način ostvarivanja komunikacijsko-informacijske podrške upravljanju u prirodnim i drugim nesrećama i drugi dijelovi žurnog odgovora zajednice, imaju jasne sličnosti.

Razvoj zaštite i spašavanja suštinski treba biti usmjeren postizanju uspješnog odgovora na prirodne i druge nesreće, spašavanju života, skrbi za beskućnike, ostvarivanju mjera oporavka i održanju kontinuiteta uspješnog upravljanja u prirodnoj i drugoj nesreći na pogođenom području.

Petogodišnjim Programom razvoja omogućuje se uobičajeno godišnje planiranje, izrada planova zaštite i spašavanja temeljem važnih podataka iz Procjene ugroženosti, nadzor i odgovornost nad provođenjem i kontinuirane popravke postojećih rješenja u odnosu na promijenjene okolnosti, mjesto zbivanja, jačinu i točne osobine hitnosti kojima će trebati upravljati.

S toga stajališta, kreiranjem budućih politika ukupnog državnog napretka treba osigurati, da državni razvoj ne uzrokuje probleme prirodnih i drugih nesreća, niti da pogoršava postojeće podložnosti riziku ili opasnostima od tih nesreća.

Odlučivanje o Programu razvoja, u općinskom Vijeću jeste čin postizanja „službenog vlasništva“ nad Programom najvišeg tijela zakonodavne vlasti, što je najbolje jamstvo značenja Programa razvoja i zahtjev za visokom razinom transparentne provedbe programskih obveza.

Stoga će biti potrebno pravodobnim, racionalnim, timskim radom različitih struka i profila, na temelju novih tehničko-tehnoloških standarda, uz uporabu novijih dostignuća u zaštiti i spašavanju, uz angažiranje domaćih resursa i znalaca u vrlo kratkom vremenu razviti/obnoviti novi učinkovit sustav zaštite i spašavanja radi poboljšanja organiziranosti, upravljanja i materijalne pokrivenosti zaštite i spašavanja u uvjetima provođenja društvenih, sigurnosnih, obrambenih, ekonomskih i tehničko-tehnoloških reformi.

Multidisciplinarnost sadržaja mjera zaštite i spašavanja, prisutna fragmentacija nositelja zaštite i spašavanja, podložnost, način, obujam i vrste posljedica od prirodnih i drugih nesreća i sposobnost odgovora na izazove prirodnih i drugih nesreća, upućuju određenje strateških područja razvoja sustava zaštite i spašavanja čiji je središnji stup razvoja u osiguranju kontinuiteta upravljanja u tim uvjetima.

Uključivanje područja razvoja u ciklus upravljanja u situacijama prirodnih i drugih nesreća je s namjerom da se osigura društvena, stručna i znanstvena usmjerenost prema zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od višestrukih posljedica koje te nesreće nose sa sobom.

Koncept strateškog programiranja i planiranja razvoja sustava zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara se stručno, metodički i logički podrazumijeva u okviru dvije faze i u četiri međusobno povezana područja razvoja i to:

1. Faza smanjenja rizika koji prethodi prirodnoj i drugoj nesreći koja obuhvaća:

- Prevenciju od prirodnih i drugih nesreća,
- Ublažavanje kao dio područja prevencije,
- Pripravnost/spremnost za odgovor na izvanredne situacije.

2. Faza odgovora i oporavka nakon prirodne ili druge nesreće obuhvaća:

- Odgovor,
- Oporavak.

3.1 Faza smanjenja rizika koji prethodi prirodnoj i drugoj nesreći

3.1.1 Prevenirica od prirodnih i drugih nesreća

Prevenirica kao razvojno područje zaštite i spašavanja jeste centralna točka aktivnosti nositelja planiranja institucija javne vlasti, pravnih osoba i građana u pripremama društvene zajednice za odgovor na izazove prirodnih i drugih nesreća.

Cilj prevenirice od prirodnih i drugih nesreća, u djelokrugu rada i odgovornosti svih nositelja planiranja je sprječavanje, onemogućavanje i smanjenje rizika i izvora ugrožavanja, te sprječavanje i ublažavanje posljedica tih nesreća.

Temeljem zakonskog djelokruga rada, nadležna ministarstava i druga tijela uprave u Županiji i jedinici lokalne samouprave obvezni su planirati i provoditi preveniricu od prirodnih i drugih nesreća jednako kao i građani, strukovne udruge građana, organizacije civilnog društva i druge organizacije sukladno njihovoj djelatnosti.

Planiranje mjera prevenirice ostvaruje se kroz programe i planove zaštite od prirodnih i drugih nesreća u okviru razvojnih ciklusa za pojedine djelatnosti u kontekstu sljedećih aspekata:

- Planiranja održivog razvoja društvene zajednice na svim razinama državne strukture;
- Najprikladnije politike državnog upravljanja u prirodnim i drugim nesrećama;
- Prikladnim zakonodavstvom o zaštiti i spašavanju;
- Planiranjem u zaštiti i spašavanju (planovi zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća).

Provođenje mjera prevenirice u zaštiti i spašavanju oslonjeno je na područja rada nositelja planiranja i uređuje se područnim (sektorskim) zakonodavstvom.

Provođenje preventivnih mjera, sukladno zaključcima iz Procjene ugroženosti, osobito je važno:

- U oblasti zakonodavstva;
- U oblasti zaštite zdravlja ljudi (epidemije);
- U oblasti planiranja prostornog razvoja, građenja i urbanizma (zaštita od potresa, rušenja, odrona, klizanja i slijeganja tla);
- U oblasti zaštite okoliša, šuma i voda, bilja i biljnih proizvoda (upravljanje otpadom, biljne bolesti i štetočine, požari, poplave, prelijevanje brana na akumulacijama, protugradna zaštita, oluja i mraz);
- U oblasti energetike i industrije (eksplozije, plinova i opasnih tvari);
- U oblasti protupožarne zaštite i vatrogastva (šumski i drugi požari, eksplozije plinova i opasnih tvari);
- U oblasti zaštite životinja i namirnica životinjskog podrijetla (epizootije, zoonoze);
- U oblasti radijacijske, kemijske i biološke zaštite (radijacijsko i drugo onečišćenje zraka, vode i tla);
- U oblasti prometa i komunikacija u cestovnom, željezničkom i zračnom prometu);
- Rizici uslijed visokog snijega i velikih snježnih nanosa;

- Rizik od mina i neeksplozivnih ubojitih sredstava.

Ublažavanje

Učinci prirodne i druge nesreće proizvode izravne i neizravne posljedice po ljude i materijalna dobra (državu ili društvenu zajednicu), zaustavljanje jednih ne znači da druge neće nastaviti štetno djelovati.

Polazno stajalište uz ovu prosudbu je da i pored toga što je moguće spriječiti neke učinke prirodne i druge nesreće, drugi učinci će očigledno nastaviti postojanje, ali se oni mogu izmijeniti ili smanjiti uz uvjet da se poduzme odgovarajuća akcija.

Razvojna orijentacija na ovom području uglavnom podrazumijeva stručne mjere usmjerene na smanjenje sila udara, rušilačkog djelovanja prirodne ili druge nesreće po Općinu, ljude i materijalna dobra.

Područje ublažavanja faktički je nastavak ojačanja prevencije primjenom konkretnih mjera i aktivnosti, koje se načelno dijele na:

Administrativno-stručne mjere:

- Razvoj zakonskog okvira;
- Financijski poticaji usmjereni na promoviranje strukturalnih mjera ili ublažavanja; tehničku pomoć, olakšice osiguranja, porezne olakšice itd.;
- Obuka i obrazovanje;
- Izgradnja i razvoj upravnih i stručnih institucija;
- Instaliranje sustava za operativne centre civilne zaštite;
- Svjesnost javnosti.

Građevinsko-tehničke stručne mjere

Uobičajene građevinsko-tehničke stručne mjere ublažavanja izravno su u funkciji učinkovite zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara i razvijaju se na temelju:

- Odgovarajućeg prostornog planiranja;
- Procjene fizičkih sila koje mogu nastati potencijalnim opasnostima od prirodnih nesreća;
- Planiranje i analiza mjera da bi se odoljelo takvim silama;
- Umijeće građenja s odgovarajućom kontrolom i nadzorom.

Tim preventivnim mjerama se doprinosi kvaliteti izgradnje objekata koji će biti otporni na sile izazvane prirodnim nesrećama što će omogućiti:

- Izgradnju građevina koje će biti otporne na fizičke sile izazvane prirodnim nesrećama (potresima, poplavama, snježnim nanosima, jakim vjetrovima, itd.),
- Ojačavanje postojećih građevina da bi ih učinili još otpornijim na fizičke sile prirodnih nesreća.

3.1.2 Pripravnost/spremnost za odgovor na izvanredne situacije

Područje razvoja pripravnosti/spremnosti države ili društvene zajednice međusobno je uvjetovano postizanju stanja boljeg od prethodnog ili zatečenog u odnosu na probleme upravljanja prirodnim i

drugim nesrećama u svim fazama. Faze upravljanja u prirodnim i drugim nesrećama u načelu trebaju biti poistovječene razvojnim područjima zaštite i spašavanja kako bi se osigurala učinkovitost sustava zaštite i spašavanja.

Zahtjevom za postizanjem pripravnosti/spremnosti, kao razvojnim područjem zaštite i spašavanja omogućuje se nositeljima planiranja u Općini, organizacijama civilnog društva, udrugama građana i pojedincima, brzo i učinkovito djelovanje u odgovorima na izazove prirodnih i drugih nesreća.

Razvoj područja pripravnosti temelji se na planskom pristupu kojim se povezuju svi aspekti zakonskih područja rada nositelja planiranja, osobito vlada, ministarstava i drugih tijela uprave u postizanju pretpostavki za upravljanje u situacijama prirodnih i drugih nesreća.

Institucije pravnog sustava su zakonski, po definiciji, odgovorne za očuvanje stabilnosti i vitalnosti državne vlasti i u uvjetima prirodnih i drugih nesreća, uspostavljanjem stožera civilne zaštite kao operativno-stručnih tijela za dužnosti upravljanja u prirodnim i drugim nesrećama i stvaranjem potrebnih pretpostavki za njihov rad, što podrazumijeva ljudske i materijalno-tehničke resurse, namjenski izgrađene i opremljene prostorne kapacitete.

Prirodne i druge nesreće, bez obzira na stupanj razvijenosti sustava zaštite i spašavanja, skoro redovito iznenade nositelje planiranja u državi i društvu i uvijek su kompliciranije nego što se to predvidi u procjenama ugroženosti.

Razvojno usmjerenje pripravnosti/spremnosti treba fokusirati na najosjetljivije komponente i to:

- Organizaciju i planiranje, što sadrži jasnu i sveobuhvatnu politiku u zaštiti i spašavanju, odgovarajuće, kvalitetne i održive propise o prirodnim i drugim nesrećama i kvalitetne doktrinarne dokumente po mjerama zaštite i spašavanja, obučavanje i osposobljavanje, jasnu i funkcionalnu organizacijsku strukturu snaga, strukturu upravljanja u situacijama prirodnih i drugih nesreća, pouzdane procjene za aktivnosti pripravnosti u situacijama prirodnih i drugih nesreća, okvir za planiranje, posebno za žurni odgovor, kao što je evakuacija stanovništva ili njegovo privremeno premještanje u sigurna područja;
- Resurse, pod kojima podrazumijevamo objekte i sustave za upozoravanje i operativno vođenje akcija zaštite i spašavanja, točnu i ažurnu specifikaciju resursa koji će se koristiti, opremu, sredstva i zalihe, logističke centre;
- Koordinaciju kao proces uvećavanja stupnja pripravnosti i napora u vođenju akcija zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća kroz upozorenje, opasnost i predostrožnost u upravljanju u prirodnim i drugim nesrećama;
- Spremnost i pripravnost operativnih centara civilne zaštite za situacije prirodne i druge nesreće;
- Obuka i svjesnost javnosti o rizicima, opasnostima i nesrećama, psihološke i druge kompenzacijske mjere učinaka pritiska prirodne i druge nesreće.

Pripravnost i spremnost su u praktičkom smislu jedinstveno razvojno područje sustava zaštite i spašavanja, međusobno ovisni i povezani, od čije kvalitete ovise operacije razvojnog područja odgovora na prirodne i druge nesreće.

Spremnost je praktično stanje trenutačnih kapaciteta i sposobnosti nositelja planiranja institucija tijela upravljanja u zaštiti i spašavanju, organizacija civilnog društva, udruga građana i pojedinaca da brzo i učinkovito odgovore na sve izazove prirodne i druge nesreće.

WHO - World Health organization (Svjetska zdravstvena organizacija) je 1995. godine promovirala „spremnost“ kao stanje koje povezuje učinkovitu pripravnost sa učinkovitim pomoći.

Temeljem toga, sasvim je prihvatljiva definicija WHO o stanju spremnosti kao „*organiziranosti postojećih tehničkih kapaciteta pojedinog sektora, institucije ili organizacije*“, uzimajući u obzir da je pripravnost razvoj novih i dodatnih kapaciteta tako da bi sljedeći odgovor na izazove prirodne i druge nesreće trebao biti bolji od prethodnog.

Iako blisko povezani, logički skoro istovjetni, leksički podudarni pojmovi, ipak se sistematski i izvedbeno razlikuju.

Zbog toga je vrlo važno da se za ostvarivanje sadržaja mjera zaštite i spašavanja ovisno od procijenjene potrebe pripreme potrebni resursi (planovi, snage, sredstva, oprema, veze i komunikacije i sl.), koji neće biti spremni za izvršenje zadaća ukoliko se ljudstvo ne obuči i osposobi u vršenju svoje konkretne službe i stručno rukuje sredstvima i opremom, a stožeri civilne zaštite u upravljanju akcijama zaštite i spašavanja.

U razvojnom pogledu posebnu pozornost treba posvetiti sljedećim elementima spremnosti, jer pripravnost nije samoj sebi svrha niti dovoljna bez spremnosti, koja se postiže:

- Obukom za usavršavanjem;
- Instaliranjem sustava ranog upozoravanja;
- Izgradnjom specijaliziranih komunikacijskih sustava za potporu upravljanju procesom u prijenosu govora i podataka;
- Uspostavom baze podataka značajnih za zaštitu i spašavanje;
- Osiguravanjem namjenskih zaliha u odnosu na potrebe faze smanjenja rizika koji prethodi prirodnoj ili drugoj nesreći;
- Zalihe za ublažavanje posljedica, faze oporavka nakon prirodne ili druge nesreće;
- Vježbe simulacije – provjere planova zaštite i spašavanja;
- Prosljeđivanje ažuriranih tehničkih informacija vezanih za pojedine opasnosti itd.

Navedeni elementi su aktivnosti spremnosti zbog toga što su oni praktično organizacija postojećih općih resursa ili informacija koje bi zadovoljile potrebe upravljanja u situacijama prirodnih i drugih nesreća (kontingentni planovi).

U normalnim uvjetima, ovi resursi zadovoljavaju druge redovite potrebe. Programi pripravnosti definiraju prilagođavanje ili prečišćavanje ovih funkcija kako bi ih napravili odgovarajućim za korištenje u situacijama prirodnih i drugih nesreća.

3.2 Faza odgovora i oporavka nakon prirodne ili druge nesreće

3.2.1 Odgovor

Suština ukupnih priprema državne zajednice za zaštitu i spašavanje jeste postizanje sposobnosti odgovora (reakcije, intervencije) na izazove prirodnih i drugih nesreća. Zapravo, to je centralno razvojno područje sustava zaštite i spašavanja koje je uvjetovano i određeno postizanjem kvalitete razvoja područja prevencije sa ublažavanjem, a posebno pripravnosti/ spremnosti. Iz ovih razloga ovaj Program posebice obrađuje ovo područje.

Mjere odgovora /interventne mjere su one koje se poduzimaju neposredno prije (nakon uzbunjivanja) ili poslije udara prirodne i druge nesreće usmjerene ka spašavanju života i zaštiti imovine i sagledavanju trenutačnih šteta nastalih na početku te nesreće.

Operacije odgovora /interventne mjere izvode se u krajnje teškim uvjetima nametnutim silom destrukcije, teško se realiziraju, zahtijevaju velika požrtvovanja ljudstva, osigurane resurse, prethodno planiranje i programiranje, organiziranost, obučenost i uvježbanost snaga i operativno stručnih tijela za upravljanje procesom.

Učinkovitim odgovorom na stanje prirodne i druge nesreće postiže se smanjenje broja nastradalih, olakšavanje teškoća i patnji, povrat osnovnih uvjeta potrebnih za život i funkcioniranje sustava državne zajednice.

Temeljem navedenog, glavni vidovi odgovora/interventnih mjera u situacijama prirodnih i drugih nesreća su:

- Pokretanje interventnog sustava;
- Analiza i procjena;
- Spašavanje života, vlasništva i okoliša;
- Spašavanje ljudi zarobljenih u ruševinama, na vodi, pod vodom;
- Trijaža, liječnička pomoć, hospitalizacija, medicinska evakuacija i skrb za žrtve;
- Evakuacija osoba sa pogođenog područja;
- Gašenje požara i zaustavljanje ispuštanja opasnih tvari;
- Organizacija smještaja za stradale (žurne popravke kuća, smještaj u šatore, škole, hotele, sportske dvorane i sl.);
- Organizacija ishrane žrtava prirodne ili druge nesreće i djelatnika spasilačkih postrojbi i službi, distribucije artikala hrane, osnovnih životnih namirnica i odjeće, procjene zaliha i šteta na prehrambenom fondu;
- Osposobljavanje ulaznih i izlaznih putova, raščišćavanje ključnih prometnica, priprema heliodroma i sl. (omogućiti kružni promet unutar pogođenog područja);
- Uspostavljanje komunikacija i veza (radio i TV, telefonske, mobilne i informacijske veze);
- Opskrba pitkom vodom i strujom;
- Organizacija neprestanih zdravstvenih i higijensko-epidemioloških operacija;
- Informiranje javnosti i rad s medijima/informacijsko upravljanje;
- Organizacija pojačanih mjera zaštite imovinske i osobne sigurnosti, javnog reda i mira na ugroženom području;
- Građevinske operacije na uklanjanju nestabilnih elemenata oštećenih građevina koji predstavljaju opasnost po ljude ili druge građevine;
- Praćenje situacije kod stanovništva pogođenog prirodnom ili drugom nesrećom, pronalaženje nestalih osoba i ponovno spajanje obitelji;
- Održavanje morala stanovništva.

Navedeni vidovi učinkovitog odgovora u vođenju akcija zaštite i spašavanja zahtijevaju:

- Sveobuhvatne informacije o pripravnosti/spremnosti (politička usmjerenja, nositelji planiranja, organizacija, resursi i obučenost);
- Pravodobno i prikladno aktiviranje sustava odgovora (planovi, pripravnost, aktiviranje i dr.);
- Stručno koordiniranje operacija odgovora /vođenje akcija zaštite i spašavanja;
- Alternativne komunikacije i veze;
- Pregled stanja (mapiranje) analiza i procjena;
- Kvalitetno i odgovorno upravljanje informacijama;
- Plansku evakuaciju.

U operacijama odgovora/interventnim mjerama redovito se, u više sektora, pojavljuju ozbiljni problemi na koje u razdoblju priprema za zaštitu i spašavanje u okviru područja prevencije, pripravnosti/spremnosti treba obratiti izrazitu pozornost, i to na:

- Nepostojanje ili neprikladnost kontingentnih planova ili konceptualnih resursa i logističkih centara;
- Funkcionalno neizgrađena pripravnost/spremnost;
- Pravni, organizacijski i tehnički nedostaci kod upozoravanja na opasnosti;
- Stupanj organiziranosti, usklađenosti i razvijenosti i sposobnosti aktiviranja pojedinih elemenata ili cjeline sustava odgovora;
- Fizički, psihološki, socijalno-sigurnosni, zatim ekonomske posljedice učinaka i pritiska udara prirodne ili druge nesreće;
- Teškoće u procjenjivanju i evidenciji šteta i konceptualizaciji procjene o potrebama;
- Netočne i/ili nekompletne informacije iz ankete o stanju stanovništva na pogođenom području;
- Spajanje ljudi (u pogođenom području);
- Slabo upravljanje informacijama;
- Neodgovarajući artikli koji se dostavljaju i računaju kao pomoć;
- Slaba koordinacija operacija odgovora/interventnih mjera;
- Nedostajuću i nedovoljnu svjesnost javnosti;
- Prihvat međunarodne pomoći.

3.2.2 Oporavak

Oporavak je postupak kojim se društvena i državna zajednica pomaže u postizanju odgovarajuće razine funkcioniranja nakon prirodne i druge nesreće na stanje prije nesreće ili u nekim slučajevima, na stanje bolje od onog prije nesreće.

Sa stajališta razvoja ovoga područja zaštite i spašavanja treba imati u vidu da se proces oporavka može otegnuti, vjerojatno na 5 do 10 godina, pa čak i više, čemu se mora prilagoditi i planiranje i programiranje ukupne konsolidacije i stabilizacije.

Usmjerenost razvojnog područja oporavka jeste postizanje stabilizacije stanja na području pogođenom prirodnom ili drugom nesrećom, koja je u odnosu na izravnu operativnu funkciju sustava zaštite i spašavanja života, zdravlja ljudi i materijalnih dobara, najvažnija. Ostale faze oporavka: rehabilitacija i rekonstrukcija su takve aktivnosti koje se mogu izvršavati u okviru redovite djelatnosti, nakon faze saniranja stanja, pa Program razvoja ih neće posebno obrađivati.

Oporavak po pravilu ovisi od uspješnosti odgovora na prirodne i druge nesreće jednako kao što učinkovita prevencija, ublažavanje i pripravnost ovise od naučenih lekcija nakon odgovora i oporavka.

Posebnu pozornost glede oporavka treba posvetiti analizi stanja nakon prirodne ili druge nesreće s ciljem:

- Saniranja stanja;
- Rehabilitacije osoba pogođenih učinkom prirodne ili druge nesreće;
- Prioritetne rekonstrukcija građevina.

Za saniranje stanja potrebno je osigurati:

- Analizu šteta i procjenu potreba, prioritete i potrebno vrijeme reakcije u pružanju pomoći ugroženim ljudima i materijalnim dobrima;
- Sanaciju ključnih službi (zdravstvene, komunalne, epidemiološko-higijenske, građevinske, transportne, elektrodistributivne, i dr.);
- Žurnu popravku kuća, stambenih i drugih objekata koji se mogu popraviti;
- Privremeni smještaj ugroženog stanovništva, dostava artikala ishrane i osnovnih životnih potrepština;
- Operacije raščišćavanja.

4 PROVEDBA

Uvažavajući činjenicu da Politika razvoja proizlazi iz Procjene ugroženosti, te da su zaključci iz Procjene ugroženosti sastavni dio Programa razvoja, najvažniji dio Politike razvoja čini provedba zaključaka iz Procjene ugroženosti i utvrđene politike u ovoj oblasti.

4.1 Utvrđivanje Strategije razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara

Na temelju zaključaka iz Procjene ugroženosti, zatim temeljnim načelima iz Politike razvoja, izrađena je Strategija razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Općini (u daljnjem tekstu: Strategija razvoja), kao drugi dokument Programa razvoja. Strategija razvoja u sebi sadrži usuglašene strateške pravce, sa akcijskim planovima njihovog osiguranja uvažavajući utvrđene faze i područja razvoja naznačene u Politici razvoja.

4.2 Razvojni programi i projekti

Strategija razvoja uključuje konkretne provedbene korake, razvojne programe i projekte, aktivnosti i inicijative s odgovarajućim opisima, nositelje realizacije, rokove, procjenu potrebnih resursa i očekivane učinke realizacije.

Politika razvoja i Strategija razvoja sjedinjuju se s praksom, postaju platformom razvoja i integriranja u jedinstven učinkovit i funkcionalan sustav zaštite i spašavanja, u razdoblju od 2024.-2028. godine.

Županija će poticati provedbu razvojnih programa i projekata kroz različite mjere i aktivnosti jer su isprepleteni i međusobno povezani trajni zahtjevi za zaštitom i spašavanjem, socijalno sigurnosne datosti i ekonomski razvoj.

To pruža najširu osnovicu za podizanje svjesnosti o potrebi unaprjeđenja ove oblasti najširoom podrškom u strukturi društva, ali i odlučnijim i privrženijim pristupom države u osiguravanju dodatnih sredstava i raznih olakšica u provedbi ovih programa i projekata, znanstveno-istraživačkom radu u zaštiti i spašavanju i dr.

4.3 Nositelji provedbe Politike razvoja - Općina

Sukladno Programu razvoja, jedinice lokalne samouprave u svojim programima razvoja utvrđuju Politiku razvoja i Strategiju razvoja, u kojima su također sadržani strateški pravci razvoja s akcijskim planovima, obuhvaćajući i primjenjujući utvrđena strateška područja djelovanja od faze smanjenja rizika koji prethodi prirodnoj i drugoj nesreći do faze odgovora i oporavka nakon prirodne ili druge nesreće.

Sve te aktivnosti moraju imati oslonac na vlastite procjene ugroženosti i utvrđenu vlastitu razinu odgovornosti provedbe.

Za ostvarivanje Politike razvoja, sukladno Zakonu o zaštiti i spašavanju odgovorni su: vijeća jedinica lokalne samouprave, nositelji izvršne vlasti lokalne samouprave i njihove službe za upravu.

Službe za upravu u jedinicama lokalne samouprave, sukladno definiranim nadležnostima i obvezama dužni su osigurati koordinaciju djelovanja i provedbu ciljeva postavljenih Politikom razvoja i Strategijom razvoja.

Ključna odgovornost navedenih nositelja provedbe Politike razvoja ogleda se u osnovnoj zadaći osiguranja uvjeta razvoja sustava zaštite i spašavanja osiguranjem odgovarajuće organizacije, kadrova i materijalnih resursa. Naime, suštinski cilj razvoja sustava zaštite i spašavanja je osposobljenost i spremnost djelovanja na razini jedinica lokalne samouprave, gdje prirodne i druge nesreće nastaju.

Službe civilne zaštite općina kao stručna tijela imaju ključnu ulogu u koordinaciji provedbe Politike razvoja i Strategije razvoja, odnosno Programa razvoja.

4.4 Financiranje Programa razvoja

U Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10) u poglavlju financiranje, a osobito od članka 179. do 184. točno su predviđeni izvori sredstava kao i područja ulaganja sredstava iz posebnih naknada.

Na temelju članka 179. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10) sredstva potrebna za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća osigurat će se iz:

- Budžeta Federacije, županija i općina;
- Sredstava pravnih osoba;
- Osiguranja;
- Dobrovoljnih priloga;
- Međunarodne pomoći,
- Drugih izvora utvrđenih zakonima.

Navedeni izvori sredstava i njihov planirani iznos utvrđeni su u posebnom elementu Programa razvoja pod nazivom: „Pregled očekivanih troškova sa izvorima financiranja“.

Ukazujući na visok stupanj ugroza, dosadašnju razinu razvoja sustava zaštite i spašavanja, predviđajuća sredstva neće biti dostatna u ovome razvoju, za osiguranje zadovoljavajuće razine osposobljenosti i spremnosti za odgovor na prirodne i druge nesreće. Iz tih razloga ovisno, o

ekonomskom razvoju i dodatnim mogućnostima izvršna i zakonodavna vlast na svim razinama će nastojati sukladno Procjeni ugroženosti, osigurati fondacije za razvoj zaštite i spašavanja radi integriranja u jedinstveni sustav sposoban za učinkovit odgovor na izazove prirodnih i drugih nesreća.

5 ZAKLJUČCI

- Politikom razvoja su na modernim osnovama izraženi ambiciozni ciljevi za izgradnjom i razvojem svih pojedinačnih elemenata i sustava zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara, kao cjeline. Ostvarenje vizije takvoga sustava zaštite i spašavanja, zadaća je najvišega stupnja složenosti, koja zahtijeva prije svega, opredjeljenje te koordiniran napor i podršku na svim razinama organiziranja tijela vlasti, političkih zajednica, svih političkih subjekata, ali i suštinsko prihvaćanje navedenih načela i opredjeljenja od strane svih relevantnih sudionika ovoga poduhvata.
- Provedba Politike razvoja i donošenje Strategije razvoja ukazuju da je sustav zaštite i spašavanja interdisciplinaran i da zahtijeva visoku stručnost i primjenu svih dosadašnjih, ali i novih znanstveno-istraživačkih projekata iz oblasti zaštite i spašavanja.
- Načelnik općine, općinsko vijeće i svi drugi zainteresirani subjekti će zajednički raditi na promociji izgradnje sustava zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara.

IV STRATEŠKI PRAVCI RAZVOJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA LJUDI I MATERIJALNIH DOBARA SA AKCIJSKIM PLANOVIMA NJIHOVE REALIZACIJE

1 UVOD

Strateški pravci razvoja zaštite i spašavanja i njihovi akcijski planovi realizacije su osnova ostvarivanja vizije razvoja sustava zaštite i spašavanja u Općini za razdoblje 2024.-2028. godina.

Strateški pravci razvoja su temeljeni na viziji i ciljevima proklamiranim u Politici razvoja, s tim da su obrađeni kroz utvrđene dvije faze sa četiri međusobno povezana područja razvoja, koja su dana detaljno u Politici razvoja.

2 OPĆENITO O STRATEŠKIM PRAVCIMA

Ova strategija, izražena kroz utvrđene strateške pravce i akcijske planove, je izraz nastojanja da se rastuća svijest o potrebi razvoja zaštite i spašavanja u Općini pretvori u jasan, cjelovit i dugoročan koncept.

Strategija razvoja usmjerava društvena nastojanja da se područja razvoja zaštite i spašavanja ostvare sukladno njihovoj prirodi, njihovim ciljevima i logici funkcioniranja, dok ih u okvire funkcionalnog sustava zaštite i spašavanja povezuju zajednički razlog djelovanja – zaštita i spašavanje života i zdravlja ljudi, materijalnih dobara i okoliša – te zajednički opći ciljevi. To podrazumijeva razlikovanje posebnih funkcionalnih (sektorskih) područja razvoja, odnosno namjenskih institucija (nositelja planiranja), koje su specifično organizirane zbog ostvarivanja navedene funkcije (upravna i stručna tijela civilne zaštite), u odnosu na ostala područja, subjekte i nositelje planiranja, kojima je ostvarivanje uloga i zadaća u sklopu zaštite i spašavanja samo jedna od djelatnosti njihovog zakonskog djelokruga rada, izuzev područja prevencije.

U konačnici Strategija razvoja nudi razumijevanje načina ostvarenja opredjeljenja definiranih u Politici razvoja, u kojoj je za svaki strateški pravac jedinstveno utvrđeno sljedeće:

- Osvrt na sadašnje stanje;
- Razvojnu viziju kroz četiri područja djelovanja (prevencija sa ublažavanjem, pripravnost/spremnost, odgovor i oporavak);
- Osnovni strateški pravci za ostvarenje vizije (provedba);
- Akcijski plan kroz specifikaciju konkretnih akcija koje treba poduzeti prema strateškim pravcima.

Osvrt na sadašnje stanje, sadržajno je obrađeno u Procjeni ugroženosti, tako da se u strateškim pravcima ukratko ukazuje na razloge izbora strateškog pravca razvoja u toj oblasti u odnosu na one koje nisu prioritet ili čiji je stupanj razvoja zadovoljavajući. Pored toga, nositelji realizacije ovih strateških pravaca do sada utvrđeni su u navedenoj procjeni ugroženosti i u Zakonu o županijskim ministarstvima s tim da su u akcijskim planovima realizacije strateških pravaca naznačeni konkretni nositelji.

Razvojna vizija razrađena je kroz naprijed navedena četiri područja u kojoj su pored sadašnje normativne uređenosti, koja trenutno osigurava provođenje preventivnih mjera, dodatne mjere koje treba poduzeti u oblasti zakonodavstva, određenih ulaganja u građevinske i druge objekte, objekte

infrastrukture i opremanja koja bi mogla dovesti do ublažavanja posljedica ako nastane prirodna ili druga nesreća. Za potrebe osiguranja veće spremnosti specificirani su elementi koji će tu spremnost dići na veću razinu s temeljnim ciljem odgovarajućeg odgovora na nastanak prirodne ili druge nesreće radi smanjenja ili onemogućavanja nastanka ljudskih žrtava ili većih materijalnih šteta.

Provedba strateškog pravca definira programe, projekte ili inicijative za koje se smatra da su u tolikoj mjeri važni za razvoj sustava zaštite i spašavanja, uz izradu ili korištenje stručnih i znanstvenih radova u toj oblasti s prijedlozima izravne financijske potpore nadležnih tijela vlasti.

Iako su važni za ukupan sustav zaštite i spašavanja, neki strateški pravci nisu uključeni u Program razvoja iz objektivnih razloga, zato što pretpostavljaju dugoročiji cilj ostvarenja (više od deset ili dvadeset godina), zbog nedostatnih financijskih sredstava kao rezultat nedovoljnog ekonomskog razvoja ili zbog predstojećih ili najavljenih reformi (npr. policija). To ne znači da nositelji implementacije Programa razvoja, kada se za to steknu uvjeti, sa materijalnim pretpostavkama, ne mogu naknadno definirati takve strateške pravce, utvrditi akcijski plan njegove realizacije, a nakon toga bi se ugradili u ovaj program razvoja i u godišnje financijske planove.

3 AKCIJSKI PLANOVI

Akcijski plan se bazira na strateškim pravcima danim u područjima razvoja, pa je zbog toga u ovom elementu dan kao posebno poglavlje.

Akcijski plan svakog strateškog pravca razvoja sustava zaštite i spašavanja daje specifikaciju konkretnih akcija za razvoj elemenata sustava zaštite i spašavanja i njihovo integriranje u jedinstven učinkovit i funkcionalan sustav u razdoblju 2024.-2028. godine.

Samo Akcijski plan utemeljen na dogovorenoj strategiji razvoja kroz područja može tu strategiju oživjeti i ponuditi odgovore na važna pitanja i to:

- Kako to ostvariti?
- Tko je nositelj?
- Do kada uraditi i s kojim očekivanim učincima?
- Čime to ostvariti?

Akcijski plan nudi platformu po kojoj će se Strategija razvoja provesti u praksu.

Akcijski plan okrenut je razvoju, odnosno onim razvojnim aktivnostima koje izravno potiču sveobuhvatan razvoj elemenata sustava zaštite i spašavanja i njihovo integriranje u funkcionalan i učinkovit sustav.

Svaka od aktivnosti treba biti specificirana kroz skicu projektnog zadatka, podrazumijevajući različitu razinu složenosti:

- Strateški programi postavljeni na federalnoj razini u kojima sudjeluje Županija i Općina koji su od suštinske važnosti za razvoj sustava zaštite i spašavanja;
- Razvojni programi usmjereni na jačanje i razvoj određenog područja razvoja ili važnog segmenta određenog područja;
- Razvojni projekti usmjereni na realiziranje konkretnih ciljeva ili produkata, ali od šireg značenja za razvoj sustava zaštite i spašavanja;
- Pojedinačni projekti koji su usmjereni na provedbu konkretnih specifičnih rješenja, ali u cilju prihvaćanja stajališta da će se ta rješenja postići u nekoj etapi razvoja.

Aktivnosti koje će se ostvarivati situirane su po prioritetima i u određenom vremenskom okviru, oslonjene jedna na drugu, s tim da su sve podjednako važne u širem kontekstu.

U skicama projektnih zadataka određeni su nositelji i sudionici. Nije nužno da samo vladine institucije po pravilu budu nositelji aktivnosti.

U akcijskim planovima se naznačuju nositelji izrade i odgovornosti realizacije strateškog pravca, s tim da su i obvezni, a i dana im je mogućnost angažiranja drugih tijela, institucija i eksperata.

Akcijski plan nije ograničen na broj aktivnosti kojima će se provoditi i poticati navedeni strateški pravac. Njega treba promatrati kao plan koji sadrži aktivnosti kroz koje se razvija sustav zaštite i spašavanja u Općini u cijelosti i to od strane svih nositelja planiranja, tijela vlasti, nevladinih organizacija, sudjelovanja međunarodne zajednice, strukovnih udruga, privatnog sektora i građana.

4 KONKRETNI STRATEŠKI PRAVCI S AKCIJSKIM PLANOVIMA

4.1 „Program osiguranja minimuma sredstava robnih i drugih zaliha za potrebe zaštite i spašavanja ljudi, kao dio spremnosti i odgovora na nastanak prirodne i druge nesreće“

4.1.1 Uvod

Ratne i druge posljedice, sadašnje stanje ekonomskog razvoja, razina nezaposlenosti i opće stanje siromaštva je temelj za utvrđivanje strateškog cilja osiguranja minimuma sredstava robnih i drugih zaliha za potrebe zaštite i spašavanja ljudi, kao dio spremnosti i odgovora na nastanak prirodne i druge nesreće, jer iskustva ukazuju na potrebu osiguranja minimuma vlastitih resursa.

4.1.2 Postojeće stanje

Iskustveno, kroz provođenje akcija zaštite i spašavanja u posljednjih pet godina, stanje u ovoj oblasti se može izraziti kao potpuno nezadovoljavajuće, jer u mnogim situacijama nadležna tijela nisu bila u mogućnosti osigurati niti minimum zaliha potrebnih za zaštitu i spašavanje.

4.1.3 Područja razvoja

a) Prevencija i ublažavanje

Normativna uređenost u oblasti prevencije, osigurana je kroz:

- Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, („Službene novine Federacije BiH“, br. 39/03, 22/06, i 43/10) kojim su utvrđene ovlasti Federalne direkcije robnih rezervi;
- Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Narodne novine ŽZH“, broj: 23/20);

- Zakon o Federalnim robnim rezervama („Službene novine Federacije BiH“, broj: 46/99), koji je utvrdio obveze i nadležnosti nižih tijela vlasti u pogledu stvaranja zaliha;
- Zakon o Crvenom križu Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 28/06).
- Zakon o županijskim ministarstvima i drugim tijelima županijske uprave („Narodne novine ŽZH“, broj: 17/09, 17/11 i 9/22).
- Statut općine Posušje („Službeni glasnik općine Posušje“ broj: 1/08, 8/08, 2/10 i 1/17).

Razvojni karakter prevencije u osiguranju robnih zaliha i drugih sredstava ogleda se: u primjeni stručnih mjera, usmjerenih na osiguranje minimuma potrebnih zaliha lijekova i sanitetskog materijala potrebnih za medicinsku skrb, smještaj, organizaciju ishrane, osiguranje odjeće i obuće, pitke vode, struje i slično za potrebe pogođenog stanovništva.

Sadašnji način organiziranja ovih poslova, kao dio prevencije, odražava politiku državnog upravljanja u ovoj oblasti, kao najprikladniju, po kojoj su sredstva robnih zaliha za potrebe zaštite i spašavanja, u načelu, decentralizirana i približena, eventualno ugroženom stanovništvu na lokalnoj razini.

Ublažavanje kao vizija novog stanja, treba osigurati:

Administrativno-stručne mjere:

- Donošenje propisa o načinu prikupljanja, čuvanja i korištenja zaliha krvi i krvne plazme, te ostalih potrebnih lijekova i sanitetskog materijala;
- Izvršiti izmjene i dopune Zakona o federalnim robnim rezervama, kojima treba decidirano osigurati sredstva zaliha za zaštitu i spašavanje;
- Osigurati financijski poticaj, kojim treba dovesti do odgovarajuće spremnosti i odgovora na prirodnu i drugu nesreću, što podrazumijeva da se redovito i u što kraćem vremenu osiguraju sredstva u proračunu općine Posušje i Županije za ovu namjenu, a dio financijske podrške, ako se osiguraju sredstva u proračunima i iz sredstva utvrđenih u člancima 180. i 184. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10).

Građevinsko-tehničke mjere

Kao dio prevencije i ublažavanja, građevinsko-tehničke mjere u ovoj oblasti osigurati će se izgradnjom, rekonstrukcijom ili prilagođavanjem postojećih objekata za potrebe čuvanja robnih zaliha za zaštitu i spašavanje, s tim da ti objekti moraju biti otporni na procijenjene elemente ugrožavanja i da imaju odgovarajuće uvjete.

b) Pripravnost/Spremnost

Elementi koji će osigurati spremnost u ovoj oblasti, su:

- Osiguranje logističkih centara u svim jedinicama lokalne samouprave i Županiji uz preporuku pune racionalnosti, koja podrazumijeva da ti centri mogu biti i u sastavu pravnih subjekata i drugih nositelja planiranja;
- Osigurati odgovarajuće zalihe koje se odnose na ishranu, zdravstveno osiguranje, smještaj unesrećenih i drugo;
- Točna i sređena evidencija svih sredstava i opreme u logističkim centrima, i uspostava baze podataka o ovim sredstvima značajnim za zaštitu i spašavanje na svim razinama vlasti;
- Osiguranje odgovarajućih zaliha namjenskih sredstava i opreme za potrebe smanjenja rizika;
- Osiguranje namjenskih zaliha za zaštitu i spašavanje u fazi oporavka;

- Visoka razina koordinacije kao dio spremnosti između svih nositelja planiranja na razini jedinica lokalne samouprave i Županije;
- Provjera donesenih planova kroz vježbe simulacije.

c) Odgovor

Bit programa osiguranja robnih zaliha ogleda se u sposobnosti odgovora na prirodne i druge nesreće. Osiguranjem odgovarajućih zaliha hrane, pića, smještajnih kapaciteta, zdravstvenoga osiguranja i drugih potreba, treba stvoriti uvjete za učinkovit odgovor u smanjenju broja nastradalih, olakšavanju teškoća i patnji unesrećenih, stvaranje temeljnih uvjeta potrebnih za život.

Temeljem navedenog, glavni vidovi odgovora u ovoj oblasti, su:

- Osiguranje lijekova, sanitetskog i drugog materijala za potrebe zdravstvenog osiguranja ugroženih i njihovu skrb;
- Organizacija smještaja za nastradale (smještaj u šatore) ukoliko nema drugog smještaja;
- Osiguranje artikala za ishranu unesrećenih i djelatnika spasiteljskih postrojbi i službi;
- Distribucija osnovnih životnih namirnica, odjeće i obuće;
- Opskrba pitkom vodom i alternativnim izvorima energije;
- Osiguranje veterinarskih lijekova, veterinarsko-medicinskih instrumenata, opreme, hrane za životinje i sredstava za dezinfekciju, dezinsekciju i deratizaciju;
- Osiguranje neprekidne komunikacije i veza nositelja planiranja ove oblasti sa svim nositeljima zaštite i spašavanja;
- Osiguranje pune koordinacije između nositelja planiranja u ovoj oblasti s vladinim i nevladinim sektorom (Crveni križ i druge udruge građana), te postupanje po odlukama nadležnog stožera civilne zaštite, koji upravlja akcijom zaštite i spašavanja.

d) Oporavak

Za ovu fazu u robnim zalihama, potrebno je predvidjeti opremu i sredstva za realizaciju oporavka (osiguravanjem građevinskog i drugog materijala), uvažavajući specifičnosti posljedica od nesreće i potrebe proizašle iz nje, s ciljem osiguranja financijskih olakšica korisnika tih zaliha, u skladu s odgovarajućom odlukom općinskog Načelnika.

4.1.4 Provedba

Da bi se osigurao ovaj strateški pravac, predviđena je izrada programa osiguranja robnih zaliha za potrebe zaštite i spašavanja, koji treba dati odgovor i rješenja utvrđena u točki 4.1.3. ovoga strateškog pravca, koji bi trebao onemogućiti naznačene probleme iz Politike razvoja, a za ovu oblast mogući problemi su:

- Nepostojanje konceptualnih resursa i logističkih centara;
- Razvijenost i sposobnost aktiviranja gospodarskih društava, odnosno poduzeća za koje se utvrdi da su dio subjekata zaduženih i odgovornih za osiguranje robnih zaliha iz njihove djelatnosti;
- Neodgovarajući asortiman artikala koji se dostavljaju ugroženim i računaju kao pomoć;
- Slaba međusobna koordinacija nositelja planiranja u ovoj oblasti, kao i koordinacija s drugim tijelima vlasti i ne-postupanje po naredbama nadležnih stožera civilne zaštite;
- Nedostajuća i nedovoljna svjesnost javnosti o rizicima, opasnostima i nesrećama i potrebi osiguranja minimuma vlastitih resursa za preživljavanje kod svakog stanovnika.

4.1.5 Akcijski plan

Akcijski plan za realiziranje ovoga programa sadrži sljedeće konkretne provedbene korake:

- Razvoj zakonskog okvira;
- Izrada Projekta utvrđenog u točki 4.1.4. i njegova provedba;
- Utvrđivanje minimuma robnih zaliha za zaštitu i spašavanje;
- Nabavka planiranih sredstava;
- Obnavljanje sredstava do njihovog eventualnog korištenja.

Nositelji Akcijskog plana su:

- Služba za opću upravu i društvene djelatnosti;
- Crveni križ Općine;
- Županijska tijela nadležna za poslove robnih zaliha i Županijska uprava civilne zaštite, općinska služba civilne zaštite i nadležna općinska služba za upravu nadležna za robne zalihe, čime se ovim dijelom akcijskog plana inicira obveza planiranja robnih zaliha i na nižim razinama vlasti.

Planski rokovi:

- Zakonski okvir i Projekt iz točke 4.1.4. ovoga programa završiti do kraja 2025. godine;
- Sačiniti pregled potrebnih resursa i objekata za smještaj robnih zaliha do kraja 2025. godine;
- Nabavka svih planiranih resursa robnih zaliha – do kraja 2028. godine.

Procjena potrebnih resursa i očekivani učinci realizacije ovoga strateškog cilja biti će poznati nakon realizacije zadaća predviđenih u 2025. i 2026. godini.

Financijski obuhvat pretpostavlja osiguranje sredstava iz proračuna svih nositelja vlasti i namjenskih sredstava iz članka 180. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10), čiju visinu i dinamiku će utvrditi Projekt iz točke 4.1.4., s tim, da sva financijska sredstva i realizacija Projekta treba biti završena do kraja 2028. godine.

4.2 „Program zaštite od epidemija“

4.2.1 Uvod

Stanje u Bosni i Hercegovini s aspekta ugroženosti zdravlja i života ljudi predstavlja, u pogledu pojave, mjera suzbijanja i iskorjenjivanja zaraznih bolesti, stalne prirodne nesreće. Nastanak epidemija se povezuje s lošim higijenskim prilikama, od stanovanja, pa do neprimjerene ishrane, sa problemima opasnog otpada, odlagališta otpadnih voda, prijenosom zaraznih bolesti, te posljedica prirodne i druge nesreće.

4.2.2 Postojeće stanje zaštite

Uvažavajući činjenicu da epidemije ljudi mogu nastati prijenosom bolesti sa životinja na čovjeka ili koristeći hranu životinjskog podrijetla, nadležna su i tijela iz oblasti veterinarstva.

4.2.3 Područja razvoja

a) Prevencija i ublažavanje

Normativna uređenost u oblasti prevencije osigurana je kroz:

- Zakon o zdravstvenoj zaštiti ("Narodne novine ŽZH", broj: 3/13, 21/17 i 23/20);
- Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti ("Službene novine Federacije BiH", broj: 29/05);
- Zakon o lijekovima ("Službene novine Federacije BiH", broj: 109/12);
- Zakon o veterinarstvu u Federaciji BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj: 46/00).

Za prevenciju i ublažavanje nastanka zaraznih bolesti ljudi provode se mjere zdravstvene zaštite kroz provedbu zdravstvenog odgoja i prosvjećivanja, zaštitom od ekonomskih činitelja štetnih po zdravlje uključujući sve mjere za očuvanje i poboljšanje uvjeta životnog okoliša, zatim provođenje mjera radi otkrivanja i otklanjanja uzroka nastanka epidemija, mjera imunizacije, preventive i mjera na suzbijanju karantenskih zaraznih bolesti, opskrbu lijekovima i drugim medicinskim sredstvima za zdravstvenu zaštitu.

Ublažavanje kao viziju novog stanja treba osigurati kroz:

Administrativno-stručne mjere:

- Donošenje novog Zakona o zdravstvenoj zaštiti ili izvršiti izmjene i dopune postojećeg;
- Donošenje Zakona o zdravstvenom osiguranju na razini Županije;
- Donošenje provedbenih akata u oblasti zdravstva;
- Donošenje propisa o načinu prikupljanja, čuvanja i korištenja zaliha krvi i krvne plazme, te ostalih potrebnih lijekova i sanitetskog materijala (sukladno članku 91. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10);

Osiguranje finansijskih sredstava, kojim će se dovesti do spremnosti i odgovora na pojavu epidemija, što podrazumijeva da se odmah i redovito osiguravaju sredstva za zdravstvenu zaštitu u proračunima jedinica lokalne samouprave i Županije.

Građevinsko-tehničke mjere:

Kao dio prevencije i ublažavanja treba u ovome razdoblju, za potrebe borbe protiv epidemija osigurati izgradnju ili rekonstrukciju postojećih objekata za tu namjenu.

b) Pripravnost/Spremnost

Elementi za osiguranje spremnosti u ovoj oblasti:

- Osiguranje stručnih analiza kod nastanka epidemija od strane nadležnog tijela zaduženog za zdravstvo osloncem na službe za medicinsku pomoć;
- Na svim razinama planiranja zaštite od epidemija pripremiti posebnu strategiju za borbu protiv epidemija;
- U sredinama koje nemaju pripremljene objekte – karantene za smještaj oboljelih od epidemije, planski odrediti objekte, te izvršiti njihovo prilagođavanje kako bi u situaciji epidemije mogli imati funkciju karantene;
- Izvješćivanje javnosti i stanovništva koristeći i operativne centre civilne zaštite na svim razinama vlasti;
- Materijalno opremanje službi za medicinsku pomoć, kako bi se smanjili rizici kod nastanka epidemija;
- Stalno ažuriranje planskih dokumenata u skladu sa dokumentima Svjetske zdravstvene organizacije;
- Provjera donesenih planova kroz vježbe simulacije;
- Edukacija stanovništva.

c) Odgovor

Sve aktivnosti koje se poduzimaju neposredno prije i tijekom trajanja epidemija trebaju se obuhvatiti djelovanjem i naredbama nadležnih stožera civilne zaštite koji upravljaju akcijama zaštite i spašavanja od epidemija.

Pored navedenog, glavni vidovi odgovora u ovoj oblasti su:

- Prethodno osiguranje lijekovima, krvlju i krvnom plazmom, vakcinama, sanitetskim i drugim materijalom za potrebe zdravstvenog osiguranja;
- Osiguravanje smještaja u zdravstvenim ustanovama;
- Osiguravanje smještaja u već prilagođenim objektima i pripremljenim za namjenu karantene;
- Osiguranje koordinacije s nevladinim sektorom;
- Prethodno osiguranje neprekidne komunikacije i veza nositelja planiranja u ovoj oblasti sa svim operativnim nositeljima zaštite i spašavanja.

d) Oporavak

Smanjenje broja zaraznih bolesti i njihovo radikalno suzbijanje su preduvjet bržeg i učinkovitijeg oporavka, s ciljem dovođenja u prethodno stanje, prije nastanka epidemija.

4.2.4 Provedba

Da bi se osigurao ovaj strateški cilj, odnosno strategija razvoja u ovoj oblasti predviđena je izrada istraživačkog pod-projekta zaštite od epidemija, pod naslovom: „Prikupljanje, sistematizacija i proučavanje provedenih međunarodnih i domaćih znanstvenih i stručnih istraživanja o vrstama i rasprostranjenosti epidemija, s prijedlogom mjera koje treba poduzeti u prevenciji i po pojavi“.

Kroz izradu projekta i druge planske mjere potrebno je razriješiti ili dati odgovore na postojeće ili moguće probleme:

- Nepostojanje dovoljnog broja javno-zdravstvenih laboratorijskih kapaciteta;
- Nedovoljno kapaciteta za detekciju, kontrolu i prevenciju epidemija, bilo da je u pitanju prirodna ili namjerno izazvana (bio-terorizam);
- Definiranje legislative u cilju jasnijeg razgraničenja odgovornosti na razini jedinica lokalne samouprave i Županije.
- Isticanje opasnosti od širenja zaraznih bolesti posebno u kontekstu ilegalnog prometa ljudima, životinjama i robom;
- Puna koordinacija i usuglašenost projekata zaštite od epidemija na razini Federacije, Županije i jedinica lokalne samouprave kojima se treba osigurati jedinstveno provođenje mjera prema zaključcima iz Procjene ugroženosti.

4.2.5 Akcijski plan

Akcijski plan za realiziranje programa zaštite od epidemija, sadrži sljedeće konkretne provedbene korake:

- Razvoj zakonskog okvira:
 - izrada provedbenih akata ili propisa, a posebno „Pravilnika o načinu prikupljanja, čuvanja i korištenja zaliha krvi i krvne plazme, te ostalih potrebnih lijekova i sanitetskog materijala, uključujući i sredstva za imunizaciju“;
 - izrada Projekta: „Prikupljanje, sistematizacija i proučavanje provedenih međunarodnih i domaćih znanstvenih i stručnih istraživanja o vrstama i rasprostranjenosti epidemija, s prijedlogom mjera koje treba poduzeti u prevenciji i po pojavi“;
- Inicijativa za izradu pod-projekata u Općini ovisno o specifičnostima iz procjena ugroženosti s osloncem na projekt koji će se raditi na razini Federacije BiH;
- Opremanje službi za medicinsku pomoć i drugih zdravstvenih institucija minimumom sredstava i osiguranje odgovarajućih zaliha.

Nositelji Akcijskog plana su:

- Županijska tijela zadužena za oblast zdravstva i veterinarstva;
- Zavod za javno zdravstvo Županije;
- Uprava civilne zaštite;
- Općinske službe civilne zaštite;
- Nadležne općinske službe za upravu nadležne za zdravstvo i veterinarstvo.

Planski rokovi:

- Izrada svih provedbenih propisa – do kraja 2026. godine;
- Izrada pod-projekata u Općini po završetku Projekta na razini Županije u roku jedne godine;
- Opremanje službi za medicinsku pomoć i drugih zdravstvenih institucija minimumom sredstava i osiguranje odgovarajućih zaliha, završiti do kraja 2028. godine, s tim da će se godišnjim finansijskim planovima i ovisno od epidemiološke situacije osiguravati potreban iznos ovih sredstava.

Očekivani učinci realizacije ovoga strateškog pravca su: poboljšanje ukupne epidemiološke situacije, smanjenje rizika od nastanka epidemije, a kada epidemija nastane smanjenje posljedica gubitaka u ljudskim životima.

Financijska sredstva za realizaciju ovoga strateškog pravca moraju biti osigurana u proračunima, a dio sredstava se može osigurati iz sredstava prema člancima 180. i 184. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10).

Visina proračunskih sredstava bit će utvrđena u godišnjim proračunima, odnosno planovima realizacije finansijskih sredstava.

4.3 „Program zaštite od epizootija“

4.3.1 Uvod

Stanje u našoj zemlji sa aspekta ugroženosti zdravlja i života ljudi i domaćih životinja, materijalnih šteta i onečišćenja okoliša, ograničenja proizvodnje, predstavlja u pogledu pojave, mjera suzbijanja i iskorjenjivanja zaraznih bolesti životinja tretman stalne prirodne nesreće. Slika se upotpunjuje ako tome dodamo način uklanjanja nejestivih dijelova i konfiksata u klaonicama, zaraznog materijala u laboratorijima i rashodovanih lijekova po veterinarskim stanicama i ljekarnama. Trenutačna situacija s kretanjem zaraznih bolesti (bruceloza, bjesnilo, Q-groznicu, ptičja gripa i druge) vrlo je složena. Sve ove bolesti predstavljaju globalnu prijetnju s katastrofalnim posljedicama i može se desiti bilo kada.

4.3.2 Postojeće stanje

Iskustveno, kroz provođenje mjera zaštite od epizootija, iako se vrši ubijanje svih zaraženih životinja i dalje se ova bolest javlja i broj ljudi liječenih od zoonoza se povećava. Neshvatljivo zvuči podatak da su gotovo sve lešine ubijenih životinja zakopane u zemlju, a da se mjesta za ukopavanje vrlo teško nalaze i odobravaju i skoro nikako ne zaštićuju, čak i u slučaju pojave bolesti ptičje gripe, od koje strepi čitavo čovječanstvo.

4.3.3 Područja razvoja

a) Prevencija i ublažavanje

Normativna uređenost u oblasti prevencije osigurana je kroz:

- Zakon o veterinarstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj: 34/02);
- Zakon o veterinarstvu Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj: 46/00);
- Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti ("Službene novine Federacije BiH", broj: 29/05).

Za prevenciju i ublažavanje nastanka zaraznih bolesti provode se mjere zaštite zdravlja životinja radi osiguranja uzgoja i proizvodnje zdravih životinja, higijenski i zdravstveno ispravnih proizvoda

životinjskog podrijetla, zaštite ljudi od zoonoza, te osiguranja dobrobiti životinja i veterinarske zaštite okoliša.

Mjere zaštite odnose se na otkrivanje i sprječavanje pojava, nastanka zaraznih bolesti, suzbijanja zoonoza, osiguranja zoohigijenskih i drugih veterinarsko-zdravstvenih uvjeta uzgoja i korištenja životinja i očuvanja zdravlja i pravilne ishrane, opskrbom veterinarskim lijekovima i veterinarsko-medicinskim proizvodima pri neposrednom pružanju usluge radi zaštite zdravlja životinja i veterinarsko-stočarsku izobrazbu.

Ublažavanje kao vizija novog stanja treba osigurati kroz:

Administrativno-stručne mjere:

- Donošenje provedbenih akata u oblasti veterinarstva;
- Osigurati financijska sredstva, kojima treba dovesti do odgovarajuće spremnosti za zaštitu životinja i odgovora na pojavu epizootija, što podrazumijeva da se redovito i u što kraćem vremenu osiguraju sredstva u proračunima jedinica lokalne samouprave i Županije za ovu namjenu, utvrđenim od strane Županijskog ministarstva gospodarstva;
- Nabavka suvremene laboratorijske opreme, za veterinarsku dijagnostiku, je jedna od važnijih preventivnih mjera.

Građevinsko-tehničke mjere:

- Kao dio prevencije, za ublažavanje stanja, u ovome razdoblju treba osigurati izgradnju objekata za utilizaciju, odnosno objekata za neškodljivo uništavanje lešina i proizvoda životinjskog podrijetla proizvedenih od životinja oboljelih od zaraznih oboljenja. Objekti za neškodljivo uništavanje su spalionice koje mogu biti stacionarne i pokretne.

b) Pripravnost/Spremnost

Elementi za osiguranje spremnosti u ovoj oblasti:

- Osiguravanje stručnih analiza kod pojave nastanka epizootija od strane tijela nadležnog za veterinarstvo osloncem na Veterinarski zavod HNŽ (za područje ŽZH ove poslove obavlja spomenuti zavod);
- U planiranju zaštite od epizootija na razinama lokalne samouprave i Županije pripremiti posebnu strategiju za borbu protiv epizootija;
- Uspostaviti punu koordinaciju između svih institucija koje se bave poslovima veterinarstva radi sprječavanja i suzbijanja zaraznih bolesti;
- Izvješćivanje javnosti i stanovništva putem operativnih centara civilne zaštite na svim razinama vlasti;
- Materijalno opremanje Sektora za veterinarske poslove Ministarstva gospodarstva kako bi se smanjili rizici od nastanka epizootija;
- Institucionalni razvoj i tehnička dostignuća, edukacija farmera, klaoničara i menadžmenta prerađivačkih kapaciteta, učinkovitiji rad veterinarskih stanica i energičnije postupanje veterinarske inspekcije.

c) Odgovor

Sve aktivnosti koje se poduzimaju neposredno prije, tijekom trajanja epizootija trebaju se obuhvatiti djelovanjem i naredbama nadležnih stožera civilne zaštite, koji upravljaju akcijama zaštite i spašavanja od epizootija, u koordinaciji sa Stožerom za zarazna oboljenja na Županijskoj razini ili sa Državnim središtem za nadzor bolesti.

Pored navedenog, glavni vidovi odgovora u ovoj oblasti su:

- Prethodno osiguranje veterinarskim lijekovima, veterinarsko-medicinskim instrumentima, opremom, hranom za životinje i sredstvima za dezinfekciju, dezinfekciju i deratizaciju;
- Prethodno osiguranje neprekidne komunikacije i veza nositelja planiranja ove oblasti sa svim nositeljima zaštite i spašavanja.

d) Oporavak

Smanjenje broja zaraznih bolesti i njihovo radikalno suzbijanje, zaštita okoliša i osiguranje uvjeta za proizvodnju hrane, bolja povezanost znanosti s primarnom i sekundarnom proizvodnjom hrane preduvjet su bržeg i učinkovitijeg oporavka. Osnovni cilj u ovoj fazi je dovođenje u prethodno stanje, stanje prije nastanka epizootija.

4.3.4 Provedba

Da bi se osigurao ovaj strateški cilj ili strategija razvoja u ovoj oblasti predviđena je izrada istraživačkog projekta zaštite od epizootija, pod naslovom: „Prikupljanje, sistematizacija i proučavanje provedenih međunarodnih i domaćih znanstvenih i stručnih istraživanja o vrstama i rasprostranjenosti epizootija, s prijedlogom mjera koje treba poduzeti u prevenciji i po pojavi“.

Ovaj projekt mora dati odgovor i utvrditi učinkovit način rješavanja problema uz punu suradnju s drugim tijelima vlasti, a odnose se na:

- Osiguranje odgovarajućih planskih dokumenata usuglašanih na svim razinama vlasti;
- Puna koordinacija i usuglašenost projekata zaštite od epizootija na razini Federacije, Županije i jedinica lokalne samouprave kojima se treba osigurati jedinstveno provođenje mjera prema zaključcima iz Procjene ugroženosti.

4.3.5 Akcijski plan

Akcijski plan za realiziranje programa zaštite od epizootija, sadrži sljedeće konkretne provedbene korake:

- Razvoj zakonskog okvira - izrada provedbenih akata ili propisa;
- Izrada Projekta: „Prikupljanje, sistematizacija i proučavanje provedenih međunarodnih i domaćih znanstvenih i stručnih istraživanja o vrstama i rasprostranjenosti epizootija, s prijedlogom mjera koje treba poduzeti u prevenciji i po pojavi“;
- Opremanje Sektora za veterinarstvo Ministarstva gospodarstva;
- Nabavka suvremenog dijagnostičkog laboratorija u veterinarstvu.

Nositelji Akcijskog plana su:

- Županijsko ministarstvo Gospodarstva - Sektor za veterinarstvo;
- Županijska uprava civilne zaštite i općinska Služba civilne zaštite,
- Nadležne ustanove iz oblasti veterinarstva (Veterinarski zavod i veterinarske stanice) i nadležne općinske službe za upravu nadležne za veterinarstvo, uz inicijativu da se i na ovim razinama izrade projekti zaštite od epizootija.

Planski rokovi:

- Izrada provedbenih propisa – do 2025. godine;
- Izrada Projekta – do 2026. godine;
- Nabavka suvremenog dijagnostičkog laboratorija i spalionica do 2026. godine;
- Opremanje Sektora za veterinarske poslove Ministarstva gospodarstva do 2027. godine.

Financijska sredstva za realizaciju ovoga strateškog cilja (Službe za veterinarske poslove) osigurat će se iz sredstava utvrđenih u proračunima jedinica lokalne samouprave i Županije, kao i iz članaka. 180. i 184. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10).

Navedena planirana sredstva bi se utrošila za izradu projekta, opremanje Službe za veterinarske poslove, opremanje laboratorija, nabavku spalionica (stacionarna i pokretna spalionica).

Okvirna visina sredstava za pojedine namjene utvrdit će se nakon izrade projekta, s tim da će planirana sredstva za ove namjene biti konkretizirana u Godišnjem financijskom planu provedbe Programa razvoja.

4.4 „Program zaštite od poplava“

4.4.1 Uvod

Štetno djelovanje voda uvjetovano je neravnomjernošću i neravnotežom brojnih prirodnih elemenata (vodnog režima, klimatskih, geoloških, topografskih) i ljudskih djelovanja.

U tom pogledu posebno je kritično u južnom djelu Općine, posebice naselja oko: Rastovačkog polja, Topale, Ričine Vira, Broćanca, Vinjana, te neki dijelovi Rakitna (posebno Sutina).

4.4.2 Postojeće stanje sustava zaštite od poplava

Zaštita od poplava se do sada uglavnom izvodila pasivnim mjerama - izgradnjom nasipa u riječnim dolinama, a rjeđe i u manjem obimu aktivnim mjerama - regulacijom riječnog korita u svrhu povećanja propusne moći ili dosta neorganizirano i stihijski izvođenjem neodgovarajućih mjera, radova i objekata u riječnim slivovima. Neke izgrađene akumulacije, iako višenamjenskog karaktera, neodgovarajućim planom pogona minimiziraju ili čak i kompromitiraju njihovu ulogu u obrani od poplava.

Prethodna ratna i poratna događanja u Bosni i Hercegovini vrlo negativno su se odrazila na objekte za zaštitu od poplava, od čega posebice treba istaći:

- Oštećenja nasipa nastala izgradnjom fortifikacijskih objekata u tijelu nasipa;
- Oštećenja nasipa i kanala uzrokovanih erozijom, klizištima, šumskom vegetacijom i slično, zbog dugogodišnjeg neodržavanja;
- Devastaciju i uništenje crpnih stanica;
- Uništenje sustava za nadgledanje, praćenje, javljanje i uzbunjivanje;
- Nepostojanje usklađenih planova operativnih mjera za obranu od poplava u izvanrednim situacijama unutar Bosne i Hercegovine, kao i susjednim državama.

U sadašnjoj situaciji izražen je problem dualizma u provođenju zaštite od poplava kao mjere zaštite i spašavanja u kojem posebnu zadaću imaju stožeri civilne zaštite, a Uredbom o planovima obrane od poplava osnivaju se posebna tijela koja upravljaju u situacijama poplava.

Današnja operativa specijalizirana za radove na obrani od poplava, posebice za žurne intervencije tijekom trajanja velikih voda, ima skoro zanemarivo male kapacitete. Zbog toga, pri pojavi ekstremno velikih voda mogu nastati velike štete, pa i gubitci ljudskih života.

4.4.3 Područja razvoja

a) Prevencija i ublažavanje

Normativna uređenost u oblasti prevencije osigurana je kroz:

- Zakon o vodama ("Službene novine Federacije BiH", broj: 70/06);
- Zakon o vodama Županije Zapadnohercegovačke („narodne novine ŽZH“, broj: 12/15)
- Uredbu o vrstama i sadržaju planova zaštite od štetnog djelovanja voda ("Službene novine Federacije BiH", broj: 26/09).

Za prevenciju i ublažavanje poplava i negativnih posljedica koje one izazivaju, primjenjuju se raznovrsne mjere koje se dijele na fizičke i institucionalne. Fizičke mjere se dijele na ekstenzivne i intenzivne, a u institucionalne mjere spadaju razne vrste osiguranja kod osiguravajućih društava i regulativa za uređenje prostora.

Prema karakteristikama mjera zaštite od poplava mogu se razvrstati kao: preventivne, prediktivne i pripremne. Ova podjela na ovakve mjere u načelu svodi se na ostvarivanje srednjoročnih i dugoročnih zadataka osiguranja zaštite od poplava čiji su rokovi izvršenja do 15 odnosno 25 godina. One neće biti predmet razrade u Programu razvoja 2024.- 2028. godine.

Ublažavanje kao vizija novog stanja treba osigurati kroz:

Administrativno-stručne mjere:

- Osigurati financijski poticaj, kojim treba dovesti do odgovarajuće spremnosti i odgovora na poplavu, utvrđenim od strane Županijskog ministarstva gospodarstva;
- Uspostavu rada - obnova i kontrola rada svih ključnih vodomjernih stanica;
- Definiranje poplavnih linija za protjecanje znakovitih vjerojatnosti pojave u dolinama svih većih vodotoka radi klasificiranja područja u pogledu ugroženosti poplavama prema stupnju ugroženosti (visok rizik, srednji rizik i mali rizik);

- Određivanje područja - površina na kojima će se primjenjivati propisane preventivne i druge tehničke mjere i institucionalne mjere u okviru primjene strategije pripreme područja za podnošenje poplava;
- Obnova i dovođenje u punu funkcionalnost svih ranije izgrađenih sustava i objekata za zaštitu od poplava te izgradnja novih objekata.

Građevinsko-tehničke mjere

Da bi se odredile granice potencijalno plavljenih površina pri nailasku velikih voda potrebno je da se za doline svih većih rijeka izvrše odgovarajuće hidrološko-hidrauličke analize. U ovim mjerama se podrazumijeva i utvrđivanje poplavnog vala koji bi nastao, eventualnim, rušenjem brana. Te analize su neophodne za uspješno i učinkovito organiziranje rada na pripremi za uspješnu obranu od poplava, za sve aktivnosti tijekom trajanja velikih voda kao i za izradu prostornih i urbanističkih planova.

Konkretne građevinske mjere koje će se u ovome razdoblju provesti kao dio prevencije i ublažavanja, naznačene su u financijskom obuhvatu u prethodnom stavku koji se odnose na obnovu i kontrolu rada svih vodomjernih stanica i stavljanje u funkciju svih ranije izgrađenih sustava zaštite od poplava.

b)Pripravnost/Spremnost

Elementi za osiguranje spremnosti u ovoj oblasti:

- Osiguranje stručnih analiza kod pojava velikih voda u kraćim razdobljima od strane formiranih centara za obranu od poplava i davanje stručnih i tehničkih uputa za operativne odluke u zaštiti i spašavanju osloncem na operativne centre civilne zaštite i kvalitetne prognostičke modele Službe za seizmologiju i hidrologiju Federacije BiH;
- Na svim razinama planiranja zaštite od poplava pripremiti posebnu strategiju područja za podnošenje poplava koju čine setovi tehničkih i institucionalnih mjera, uz prihvaćanje rizika plavljenja s odgovarajućim mjerama za smanjenje i ublažavanje šteta;
- Institucionalna mjera podrazumijeva praćenje i registraciju velikih voda, poplavnog vala, upozoravanje lokalnog stanovništva, te plansko evakuiranje ljudi i materijalnih dobara, i u tom smislu provođenje ovih mjera podrazumijeva izradu studija i projekata za praćenje plavnoga vala koje treba ugraditi u odgovarajuće planove zaštite od poplava, a koje izrađuju institucije iz točke 2. strateškog cilja;
- Sustav za uzbunjivanje od poplava treba da, putem automatske kišomjerne stanice ili signalnog uređaja postavljenog na neki stalni objekt na vodotoku (najbolje most), upozori nadležne službe o nailasku poplavnog vala i da je povezan s operativnim centrom civilne zaštite Federacije, Županije i općine;
- Operativu specijaliziranu za radove na obrani od poplava, posebno za žurne intervencije tijekom trajanja velikih voda, treba opremiti minimumom odgovarajućih sredstava i opreme kako bi se smanjile štete koje mogu nastati od velikih voda i gubitci ljudskih života. Ako su financijska sredstva nedostatna za opremanje navedene operative, potrebno je da tijela vlasti Općine i Županije odrede gospodarska društva iz oblasti građenja i slične djelatnosti i proglase ih službama zaštite i spašavanja od poplava koje bi se pridružile specijaliziranoj operativi u zaštiti od poplava;
- Stalno ažuriranje planova obrane od poplava i provjera donesenih planova kroz vježbe simulacije.

c) Odgovor

Sve aktivnosti koje se poduzimaju neposredno prije, tijekom i poslije poplava trebaju se obuhvatiti djelovanjem i naredbama nadležnih stožera civilne zaštite sukladno Zakonu o zaštiti i spašavanju, koji upravljaju akcijama zaštite i spašavanja od poplava, osim direktnog nadzora i pojačanog održavanja objekata za zaštitu od poplava, što i dalje treba ostati u nadležnosti sektora voda, a prema podijeljenoj nadležnosti između Federacije BiH i Županije.

d) Oporavak

Oporavak obuhvaća sanaciju, rekonstrukciju zaštitnih objekata i njihovo dovođenje u funkcionalno (prvobitno) stanje.

4.4.4 Provedba

Da bi se osigurao ovaj strateški cilj, odnosno strategija razvoja u ovoj oblasti predviđena je izrada istraživačkih projekata zaštite od poplava sa zadacima odgovarajućeg uređenja vodotoka u Federaciji BiH i Županiji, ovisno od podjele nadležnosti.

Ovi projekti moraju dati odgovor i riješiti probleme uz punu suradnju s drugim tijelima vlasti a odnose se na:

- Osiguranje odgovarajućih planskih dokumenata usuglašanih na svim razinama donošenja (prostorni plan, prostorna osnova, program mjera, jedinstveni informacijski sustav o prostornom uređenju, urbanistički plan, itd.);
- Puna koordinacija i usuglašenost projekata zaštite od poplava na razini Federacije, Županije i jedinica lokalne samouprave, kojima se treba osigurati jedinstveno uređenje vodotoka i pritoka i jedinstveno provođenje mjera prema zaključcima iz Procjene ugroženosti.

4.4.5 Akcijski plan

Akcijski plan za realiziranje programa zaštite od poplava, sadrži sljedeće provedbene korake:

- Razvoj zakonskog okvira;
- Izraditi studiju o poplavnom valu kao posljedica rušenja brana sa mjerama preventivnog upozorenja stanovništva;
- Izgradnja novih, rekonstrukcija postojećih i nabavka sredstva za zaštitu od poplava.

Nositelji Akcijskog plana su:

- Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva;
- Federalno ministarstvo energetike, rudarstva i industrije;
- Županijsko ministarstvo gospodarstva;
- Agencija za vodno područje sliva Jadranskog mora Mostar;
- Nadležna gospodarska društva iz područja vodoprivrede i nadležne općinske službe za upravu nadležne za vodoprivredu, uz inicijativu da se i na ovim razinama izrade projekti zaštite od poplava tih razina.

Planski rokovi:

- Projekte zaštite od poplava donijeti do kraja 2025. godine;
- Provedba projekata – do kraja 2028. godine, kojim se obuhvaćaju svi kratkoročni zadaci utvrđeni od strane Federalnog ministarstva.

Financijska sredstva za realizaciju ovoga strateškog cilja osigurati iz sredstava utvrđenih kao posebne vodne naknade i opće vodne naknade koje će se prikupljati sukladno Zakonu o vodama, iz Proračuna Federacije BiH, Županije i općina, povoljnih kredita ili grantova, i namjenski ostvarenih sredstava prema članku 180. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10).

4.5 „Program zaštite šuma“

4.5.1 Uvod

Ugroženost šuma i šumskog zemljišta na području Općine i Županije je rezultat različitih aktivnosti kao što su: šumski požari, biljne bolesti i štetočine, neplanska i nezakonita sječa šuma, eksploatacija mineralnih resursa, hidro-akumulacije, kao i kontaminacija minama.

4.5.2 Postojeće stanje

Zbog dugog produkcijskog razdoblja, gospodarskog značaja šumarstva, povećanih zahtjeva za korištenje općekorisnih funkcija šume bez izdvajanja zaštitnih šuma (zaštita izvorišta i vodotoka, zaštita od erozije) i šuma s posebnom namjenom (park prirode, spomenici prirode, zaštićeni pejzaži) i bez obzira na veliki značaj šuma za gospodarski razvoj, ekologiju i dr., poslije rata šumama nije posvećena odgovarajuća pažnja od strane nadležnih tijela kojima su šume i šumska zemljišta ustupljeni na upravljanje, kao i svih drugih institucija Županije. Nisu poduzimane odgovarajuće aktivnosti i mjere na unaprjeđenju organizacije upravljanja šumama, očuvanju prirodne strukture, zaštite okoliša, općekorisnih funkcija šuma, onemogućavanje bespravne-nezakonite sječe šuma i drugo.

Pored prethodnih konstatacija postojećeg stanja zaštite šuma, Zakon o šumama je predvidio obvezu i odgovornost da županijska šumsko-gospodarska društva i županijske uprave za šumarstvo redovito izvješćuju federalni i županijski stožer civilne zaštite o svim požarima u šumama i na šumskom zemljištu u cilju brže reakcije za zaštitu šuma od požara, ali ta obveza navedenih županijskih tijela nije zaživjela u praksi.

Županijska šumsko-gospodarska društva nisu u potpunosti, ni stručno, ni materijalno opremljeni za kontrolu teritorija i gašenje početnih požara.

4.5.3 Područja razvoja

a)Prevenција i ublažavanje

Normativna uređenost u oblasti prevencije osigurana je kroz:

- Zakon o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave, („Službene novine Federacije BiH“, broj: 58/02,19/03, 38/05, 2/06 i 8/06, 80/10 i 48/11) u kojem su utvrđene ovlasti Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva;
- Zakon o šumama („Narodne novine ŽZH“, broj: 8/13 i 6/20);
- Uredba o šumama („Službene novine Federacije BiH“, broj: 83/09, 26/10, 38/10 i 60/11);
- Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća ("Službene novine Federacije BiH", broj: 39/03, 22/06 i 43/10);
- Pravilnik o sadržaju planova za zaštitu šuma od požara ("Službene novine Federacije BiH", broj: 21/04);
- Zakon o županijskim ministarstvima i drugim tijelima županijske uprave („Narodne novine ŽZH“, broj: 17/09, 17/11 i 9/22).

Za prevenciju i ublažavanje u zaštiti šuma i unaprjeđenje razvoja šumarstva, popravljanje produkcije drveta u šumama i rast njihovih ekoloških vrijednosti, što podrazumijeva i bolje zdravstveno stanje šuma, poduzimat će se razne mjere, kao što su:

- Izrada planova za zaštitu šuma od požara prema stupnju opasnosti od šumskih požara;
- Praćenje ugroženosti šuma od biljnih i drugih štetočina i smanjenje njihove prekomjerne populacije;
- Izgradnja i održavanje transportne infrastrukture u skladu s posebnim projektima;
- Sanitarna sječa šuma;
- Provođenje šumsko-uzgojnih mjera;
- Zabrana bespravne sječe i pustošenja šuma;
- Osiguranje šumskog reprodukcijškog materijala (šumsko sjeme i šumski sadni materijal) i kontrola uvezenog šumskog reprodukcijškog materijala;
- Obnova šuma nakon prirodnih i drugih nesreća (biljne štetočine, šumski požari itd.);
- Utvrđivanje zaštitnih šuma i šuma s posebnom namjenom;
- Inspekcijški nadzor u oblasti zaštite šuma.

Ublažavanje kao viziju novog stanja trebaju osigurati kroz:

Administrativno-stručne mjere:

- Donošenje novog Zakona o šumama (krovnog zakona na razini države BiH), što će podrazumijevati prihvaćanje međunarodnih konvencija koji se tiču šuma i formiranje fonda za zaštitu šuma;
- Izrada druge državne inventure šuma koja će ukazati na mnoge nejasnoće u vezi površina šuma i šumskog zemljišta, a što će poslužiti za izradu strategije dugoročnog programa razvoja šumarstva;
- Uvođenje jedinstvenog informacijskog sustava u šumarstvu;
- Povećanje obujma pošumljavanja goleti i rekonstrukcija degradiranih šuma;
- Proširenje kapaciteta sjemenske i rasadničke proizvodnje u šumarstvu;
- Razminiravanje šuma i šumskog zemljišta.

Građevinsko-tehničke mjere:

Da bi se štete od šumskih požara smanjile na što je moguće manju mjeru potrebno je izvršiti analizu postojećeg stanja šumskih prosjeka. Uraditi odgovarajući projekt zaštite šuma temeljem kojeg pristupiti izgradnji novih prosjeka i planskom pošumljavanju.

b) Pripravnost/Spremnost

Elementi za osiguranje spremnosti u ovoj oblasti:

- Osiguranje stručnih analiza za izgradnju novih šumskih prosjeka zbog minimiziranja šteta od šumskih požara;
- Osiguranje stručnih analiza i elaborata u cilju smanjenja šteta od biljnih štetočina;
- Kontinuirano praćenje stanja šuma radi pravodobne reakcije u slučaju pojave ugrožavanja šuma;
- Sustav za uzbuđivanje od šumskih požara šumsko-gospodarskih društava podići na najveću razinu i uvezati s operativnim centrom civilne zaštite Federacije, Županije i jedinica lokalne samouprave;
- Materijalno-tehničko opremanje svih šumsko-gospodarskih društava i odgovarajućih postrojba civilne zaštite za gašenje šumskih požara;
- Plansko pristupanje izgradnji novih šumskih prosjeka i održavanju postojećih;
- Stalno ažuriranje planova zaštite šuma i provjera donesenih planova kroz vježbe simulacije.

c) Odgovor

Sve aktivnosti koje se poduzimaju neposredno prije, tokom i poslije pojave prirodne i druge nesreće, koje ugrožavaju šume trebaju se obuhvatiti djelovanjem i naredbama nadležnih stožera civilne zaštite, osim direktnog nadzora i praćenja stanja šuma, a prema podijeljenoj nadležnosti između Federacije BiH, Županije i Općine i zakonskih obveza šumsko-gospodarskih društava.

d) Oporavak

Oporavak obuhvaća sanaciju degradiranih šumskih površina, radi njihovog dovođenja u funkcionalno stanje.

4.5.4 Provedba

Da bi se osigurao ovaj strateški pravac predviđena je izrada istraživačkih projekata zaštite šuma sa zadacima pošumljavanja, popunjavanja i njege podignutih nasada radi prevencije odronjavanja i klizanja tla i biološke regulacije vodnog režima (sprječavanja brzog otjecanja površinskih voda) i izgradnja novih prosjeka i održavanje postojećih.

Treba uvažiti da je za ovu oblast temeljna nadležnost u Županiji i njenim šumsko gospodarskim poduzećima.

Ovaj projekt mora dati odgovor i na:

- Način donošenja odgovarajućih planskih dokumenata i njihovu usuglašenost u ovoj oblasti i interdisciplinarno, s nadležnim tijelima za vodoprivredu, prostorno planiranje, građenje i drugo;

- Punu koordinaciju i usuglašenost projekata pošumljavanja, projekta izgradnje novih i održavanje starih prosjeka, popunjavanja i njege podignutih nasada radi prevencije odronjavanja i klizanja tla i biološke regulacije vodnog režima (sprječavanja brzog otjecanja površinskih voda) od jedinica lokalne samouprave do Federacije BiH, kojima se treba osigurati poboljšanje stanja šumskog fonda i jedinstveno provođenje mjera zaštite šuma.

4.5.5 Akcijski plan

Akcijski plan za realiziranje programa zaštite šuma, sadrži sljedeće konkretne provedbene korake:

- Razvoj zakonskog okvira;
- Izrada projekata pošumljavanja, izgradnje novih i održavanje postojećih prosjeka, popunjavanja i izgradnje podignutih nasada radi prevencije odronjavanja tla i biološke regulacije vodnog režima (sprječavanja brzog otjecanja površinskih voda);

Nositelji Akcijskog plana su:

- Federalno ministarstvo za oblast šumarstva;
- Županijsko ministarstvo gospodarstva-Uprava za šumarstvo
- Nadležna šumsko-gospodarska društva i nadležne općinske službe za upravu za šumarstvo.

Planski rokovi:

- Donošenje novog Zakona o šumama tijekom 2024. godine;
- Projekt/Projekti „O stručnoj primjeni istraživanja u zaštiti šuma od požara, planskih potreba pošumljavanja, izgradnja novih i održavanje postojećih protupožarnih prosjeka i drugih mjera“, do kraja 2026. godine;
- Provedba Projekta/Projekata iz prethodne točke - do kraja 2027. godine.

Financijska sredstva za realizaciju ovoga strateškog cilja osigurati iz sredstava utvrđenih kao šumske naknade koje će se prikupljati sukladno novom Zakonu o šumama, iz proračuna Federacije BiH, Županije i općina, te dio i sredstava ostvarenih prema članku 180. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10).

Visina sredstava za ove namjene će se određivati Godišnjim financijskim planom realizacije Programa razvoja.

4.6 „Utjecaj radiološko-kemijsko bioloških (RKB) agensa i mjere za saniranje posljedica po ljude i okoliš“ - program

4.6.1 Uvod

Suvremeni svijet, a osobito zemlje koje su izašle iz rata kao Bosna i Hercegovina više su ugrožene od radijacijsko-kemijsko-biološke (RKB) opasnosti, a osobito: ionizirajuće zračenje, osiromašeni uran, kemijski agensi, biološki agensi i drugo.

Pored toga, eventualni kvarovi na nuklearnim postrojenjima u pojedinim zemljama u okruženju Bosne i Hercegovine, imali bi utjecaja na ugrožavanje životne sredine, ljudi, materijalnih dobara na cjelokupnom teritoriju Bosne i Hercegovine, imajući u vidu meteorološke i druge geografske činitelje.

4.6.2 Postojeće stanje

Postojeće stanje obilježava, nedostatak odgovarajućih zakonskih i provedbenih propisa iz ove oblasti na razini države Bosne i Hercegovine, te neusklađenost zakonskih propisa koji se koriste na području Federacije BiH s međunarodnim konvencijama, direktivama i smjernicama Europske unije.

Prema Zakonu o zaštiti i spašavanju, predviđeno je provođenje mjera RKB zaštite kroz organiziranje odgovarajućih službi zaštite i spašavanja i postrojbi za RKB zaštitu. U svezi s tim, može se konstatirati da na cijelom području Federacije BiH trenutačno egzistira samo Služba za RKB zaštitu Federacije BiH, koju je formirala Vlada Federacije BiH.

4.6.3 Područja razvoja

a) Prevencija i ublažavanje

Normativna uređenost u oblasti prevencije je neodgovarajuća, a osigurava se kroz:

- Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine Federacije BiH“, broj: 39/03 i 22/06 i 43/10);
- Zakon o zaštiti od ionizirajućeg zračenja i radijacijskoj sigurnosti („Službene novine Federacije BiH“, broj: 15/99);
- Zakon o zdravstvenoj zaštiti ("Narodne novine ŽZH“, broj: 3/13, 21/17, 23/20 i 19/22);
- Zakon o prometu otrova („Službeni list R BiH“, broj: 2/92 i 13/94 - preuzeti propis iz ex SFRJ);
- Zakon o okolišu („Narodne novine ŽZH“, broj: 8/13);
- Zakon o upravljanju otpadom („Službene novine Federacije BiH“, broj: 33/03, 71/09 i 92/17);
- Odluka o vrsti i minimalnim količinama sredstava potrebnih za provođenje osobne i kolektivne zaštite građana i zaposlenika u poslovnim objektima i zgradama od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine Federacije BiH“, broj: 23/04 i 58/06);
- Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti ("Službene novine Federacije BiH", broj: 29/05).

Za prevenciju i ublažavanje nastanka posljedica po ljude i materijalna dobra od RKB sredstava, provode se odgovarajuće mjere zaštite i spašavanja. Te mjere se odnose na otklanjanje i sprječavanje nastajanja pojava, odnosno izviđanje (detekcija), laboratorijska obrada uzoraka i dekontaminacija.

Ublažavanje kao viziju novog stanja RKB zaštite, trebaju osigurati:

Administrativno-stručne mjere:

- Donošenje Zakona o zaštiti od ionizirajućeg zračenja na razini BiH;
- Na temelju Zakona o zaštiti od ionizirajućeg zračenja i radijacijskoj sigurnosti Federacije BiH izraditi Plan i program mjera zaštite života i zdravlja ljudi i zaštite okoliša od štetnog

djelovanja ionizirajućeg zračenja u slučaju nuklearne nesreće, a u skladu s međudržavnim sporazumima iz ove oblasti;

- Izvršiti usklađivanje svih zakonskih i provedbenih propisa s međunarodnim konvencijama iz ove oblasti (zaštita zraka, vode, tla);
- Osiguranje financijskih sredstava, kojim će se dovesti do spremnosti i odgovora na slučaj da dođe do pojave radioaktivnosti, odnosno do onečišćenja okoliša kemijskim sredstvima, što podrazumijeva da se odmah i redovito osiguravaju odgovarajuća sredstva u proračunima svih općina, Županije i Federacije i za potrebe RKB zaštite.

Građevinsko-tehničke mjere:

Kao dio prevencije i ublažavanja posljedica koje mogu nastati djelovanjem RKB agensa, u svim proizvodnim kapacitetima koji se bave proizvodnjom kemijskih sredstava potrebno je pristupiti izgradnji uređaja za prečišćavanje zraka i vode od opasnih tvari. Također, potrebno je da instituti, bolnice (klinički centri), koji u svome radu koriste radioaktivne tvari, izgrade odgovarajuća spremišta za odlaganje takvih tvari.

b) Pripravnost/Spremnost

Elementi za osiguranje spremnosti u ovoj oblasti su:

- Integriranje svih nositelja zaštite i spašavanja od RKB agensa (javno zdravstvo, policija, vatrogasci, Oružane snage BiH, organizirane strukture civilne zaštite, gospodarska društva koja se bave proizvodnjom i distribucijom ovih sredstava), drugi nositelji zaštite i spašavanja za planski odgovor na eventualnu RKB nesreću;
- Formiranje RKB službe u Županiji i eventualno formiranje specijaliziranih postrojbi RKB zaštite u Županiji i gdje se ocijeni za to potrebno;
- Uspostavljanje redovitog izvještavanja nadležnih tijela, putem operativnih centara civilne zaštite o svim podacima koji mogu ugroziti ljude i materijalna dobra;
- Izvještavanje javnosti i stanovništva putem operativnih centara civilne zaštite na svim razinama organiziranja;
- Materijalno opremanje službi zaštite i spašavanja i postrojbi civilne zaštite za RKB zaštitu kako bi se smanjili rizici od RKB opasnosti;
- Ažuriranje planskih dokumenata zaštite i spašavanja od RKB opasnosti i provjera donesenih planova kroz vježbe simulacije;
- Edukacija stanovništva po mjeri RKB zaštite;
- Poduzimanje mjera redovitih i drugih nadležnih tijela na otklanjanju svih pojava koje mogu uzrokovati RKB opasnosti.

c) Odgovor

Sve aktivnosti koje se poduzimaju neposredno prije i tijekom trajanja RKB opasnosti provode se po naredbi nadležnih stožera civilne zaštite.

Glavni vidovi odgovora na pojavu RKB opasnosti su:

- Korištenje organiziranih snaga RKB (službi i postrojbi) uz punu koordinaciju tijela koja upravljaju zaštitom i spašavanjem;
- Osiguranje sredstava i opreme za zaštitu ljudi i materijalnih dobara od RKB sredstava;
- Osiguranje neprekidne komunikacije i veza nositelja planiranja u ovoj oblasti sa svim operativnim nositeljima zaštite i spašavanja;

- Osiguranje odgovarajućih skloništa za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od djelovanja radioaktivnih agensa.

d) Oporavak

U saniranju stanja izazvanog RKB opasnostima uključuju se službe i postrojbe za RKB zaštitu, institucije i građani, sve dok traje potreba za njihovim angažiranjem. Vršiti se obnavljanje potrebnih sredstava i opreme za RKB zaštitu kao i kontrola, odnosno redoviti nadzor, izvršene dekontaminacije ljudi i sredstava za RKB zaštitu, na pogođenom području.

4.6.4 Provedba

Da bi se osigurao ovaj strateški pravac, odnosno strategija razvoja u ovoj oblasti, predviđena je izrada istraživačkog pod-projekta pod naslovom: „Utjecaj RKB agensa i mjere za saniranje posljedica po ljude i okoliš“.

Za izradu ovoga projekta potrebno je prikupiti i sistematizirati podatke koji su uključeni u projekt kroz znanstvene i stručno-istraživačke radove, s prijedlogom mjera koje treba poduzeti u prevenciji.

Za ovu oblast mogući su problemi, te je kroz izradu projekta i druge planske mjere potrebno dati odgovore na postojeće ili moguće probleme:

- Nepostojanje dovoljnog broja odgovarajućih laboratorija (radiološki, kemijski, mikrobiološki);
- Nedovoljno kapaciteta za detekciju, kontrolu, dekontaminaciju i prevenciju kroz laboratorijsku obradu uzoraka;
- Definiranje legislative u cilju jasnijeg razgraničenja svih razina odgovornosti (općinska, županijska, federalna);
- Puna koordinacija i usuglašenost projekata na razini Federacije, Županije i Općine kojima se treba osigurati jedinstveno provođenje mjera.

4.6.5 Akcijski plan

Akcijski plan za realiziranje programa zaštite od RKB sredstava, sadrži sljedeće konkretne provedbene korake:

- Razvoj zakonskog okvira - izrada zakonskih i provedbenih akata;
- Izrada Programa: „Utjecaj RKB agensa i mjere za saniranje posljedica po ljude i okoliš“;
- Opremanje službi zaštite i spašavanja za RKB zaštitu i postrojba za RKB zaštitu.

Nositelji Akcijskog plana su:

- Županijska tijela zadužena za oblast zdravstva, veterinarstva, okoliša i druga tijela koja u svojoj redovitoj djelatnosti provode poslove i zadatke RKB zaštite;
- Općinske službe za civilnu zaštitu;
- Zavod za javno zdravstvo Županije;
- Županijska uprava civilne zaštite;
- Nadležne općinske službe za upravu nadležne za zdravstvo, veterinarstvo, okoliš.

Planski rokovi:

- a) Izrada svih provedbenih propisa – do kraja 2025. godine;
- b) Izrada glavnog projekta – do kraja 2026. godine;
- c) Izrada pod-projekata u Općini do kraja 2028. godine;
- d) Opremanje službi za RKB zaštitu i postrojbi za RKB zaštitu minimumom sredstava i opreme, te osiguranje odgovarajućih zaliha MTS-a i opreme, završiti do kraja 2028. godine, izrada akcijskog plana sa izvorima sredstava i rokovima u Županiji i Općini.

Očekivani učinci realizacije ovoga strateškog pravca su: poboljšanje ukupne situacije, odnosno smanjenje rizika od RKB opasnosti, te smanjenje posljedica po ljude kada nastane opasnost.

Financijska sredstva za realizaciju ovoga strateškog pravca moraju biti osigurana od strane gospodarskih društava i drugih pravnih osoba koja se u svojoj redovitoj djelatnosti bave RKB zaštitom, zatim u proračunima općina, Županije za RKB zaštitu, kao ukupnih sredstava za zaštitu i spašavanje, a dio sredstava se može osigurati iz sredstava prema člancima 183. i 184. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10).

4.7 „Zaštita od potresa, mjere i postupci za smanjenje ugrožavanja“- projekt

4.7.1 Uvod

Bosna i Hercegovina, a samim time i Federacija BiH, nalazi se na izrazito trusnome području koje svakodnevno doživljava određena podrhtavanja koja su posljedica tektonskih gibanja u Zemljinoj utrobi.

Cjelokupan teritorij Bosne i Hercegovine, prema prijeratnim mjerenjima i bilježenjima svrstan je u područje srednjeg do visokog seizmičkog rizika, što se može iščitavati sa Seizmološke karte (Prilog broj: 6 Seizmološka karta stranica 182, Dokument - Procjena ugroženosti.), gdje su jasno označena rizična područja. Iz karte je vidljivo da je oko 80% teritorija označeno brojevima 6 i 7, a oko 20% je označeno brojevima 8 i 9, što opet odgovara podjeli 1-9 stupnjeva intenziteta potresa prema MCS ljestvici.

4.7.2 Postojeće stanje

Nakon rata i Daytonskim sporazumom postignutog mira, Bosna i Hercegovina je među različitim podjelama doživjela i podjelu u oblasti meteorologije, seizmologije, prostornog planiranja itd., što je dovelo do skoro alarmantnog stanja u oblasti građenja i stanovanja.

Sukladno zakonu nadležni za ove poslove su: Županijsko ministarstvo gospodarstva, i općinske službe za urbanizam, građenje i prostorno uređenje. Na razini Županije nije formirana Služba za seizmologiju.

4.7.3 Područja razvoja

a) Prevencija i ublažavanje

Normativna uređenost u oblasti prevenciji je osigurana kroz:

- Zakon o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave, („Službene novine Federacije BiH“, br 58/02, 19/03, 38/05, 2/06, 8/06, 61/06, 80/10 i 48/11) u kojem su utvrđene ovlasti nadležnih federalnih tijela;
- Svi zakoni iz oblasti okoliša koji determiniraju realiziranje ovoga projekta;
- Zakon o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na razini Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 2/06, 72/07,32/08, 04/10, 13/10, 45/10, 85/21 i 92/21);
- Zakon o županijskim ministarstvima i drugim tijelima županijske uprave („Narodne novine ŽZH“, broj: 17/09, 17/11 I 9/22),
- Zakon o građenju („Narodne novine ŽZH“, broj: 4/99, 15/01, 10/03 i 18/11);
- Zakon o prostornom uređenju („Narodne novine ŽZH“, broj: 4/99,15/01,10/03 i 18/11).

Prema zakonu, nadležno županijsko ministarstvo bi trebalo koordinirati primjenu propisa s težištem na analizi objekata starije gradnje, dakle objektima koji su građeni starijom tehnologijom i već ruinirani, devastirani ratnim djelovanjima i lošim održavanjem, kako bi se znanstvenim istraživanjima prepoznala potencijalna opasnost od rušenja tih objekata uslijed tektonskih i drugih djelovanja i time spriječila tragedija gubitka ljudskih života.

Istraživanje bi se trebalo primijeniti ne samo na objektima za stanovanje građanim na neispitanim terenima i bez dobivenih odobrenja ili suglasnosti za građenje, nego i na drugim objektima od općeg značaja za zaštitu i spašavanje u kojima borave ljudi, ili koji će služiti za privremeni boravak i oporavak ugroženih i nastradalih.

Uvezanost i koordiniranost između Federacije i Županije, u pogledu normativnog uređenja i delegiranja i izrade projekata istraživanja potvrdila bi ozbiljnost u pristupu nadležnih razina vlasti u oblasti zaštite ljudi i njihovih života.

Ublažavanje kao viziju novog stanja treba osigurati kroz:

Administrativno-stručne mjere:

- Sagledati aspekte donošenja urbanističkih i prostornih planova, te izgradnje objekata svih vrsta, po tim planovima;
- Donošenje novog Prostornog plana Županije i Općine;
- Donošenje Prostorne osnove Županije;
- Izvješće o stanju prostora u Županiji;
- Program mjera prostornog uređenja Županije;
- Uspostava jedinstvenog informacijskog sustava za cijeli prostor Federacije BiH - evidencija o područjima gdje je opasnost od prirodnih nesreća posebno izražena (seizmičke karakteristike terena, poremećaji u stabilnosti tla, utvrđivanje stupnja otpornosti već izgrađenih objekata prema starosti objekta, primjenu tehničkih standarda i drugo).

Građevinsko-tehničke mjere:

Kao dio prevencije i ublažavanja eventualnih i mogućih posljedica utjecaja potresa kao prirodne nesreće, nužno je na razini općine i Županije, pokrenuti masovna istraživanja stabilnosti i otpornosti

objekata za stanovanje i drugih objekata opće namjene (škole, dječji vrtići, bolnice, športske dvorane, veliki prodajni centri, namjenska skloništa itd.) u skladu s procjenama ugroženosti, a sve s ciljem preventivnog djelovanja na zaštiti ljudskih života, koji mogu biti, kako to svakodnevno vidimo u bližem i širem okruženju, višestruko ugroženi.

Ova istraživanja trebaju dovesti do spoznaja koji objekti nisu sposobni za daljnje korištenje sa aspekta zaštite i spašavanja, kao i objekti koji nisu pogodni za masovno korištenje ljudi, što obvezuje sve nositelje planiranja da takve objekte ili dodatno osposobe za namjenu ili izbace iz plana za korištenje bez rekonstrukcije ili potpuno zabrane njegovo korištenje.

b) Pripravnost/Spremnost

Elementi koji će osigurati spremnost u ovoj oblasti su:

- Proračunska sredstva za planirano istraživanje;
- Projektna istraživanja utvrđivanja objekata za zbrinjavanje i alternativni boravak u fazi oporavka;
- Visoka razina koordinacije u planiranju i istraživačkim projektima, kao dio spremnosti svih nositelja planiranja - od jedinice lokalne samouprave do Federacije;
- Formiranje i opremanje Službe za seizmologiju;
- Donošenje odgovarajućih planova i njihova provjera kroz vježbe simulacije.

c) Odgovor

Odgovor na potres, kao prirodnu nesreću, posebno je izražen kroz istraživačke projekte utvrđivanja seizmičkih karakteristika terena, poremećaja stabilnosti tla i objekata za stanovanje i drugih objekata opće namjene, te u primjeni rezultata istraživanja i strožoj primjeni planova i programa prostornog uređenja, čime će se umanjiti moguće ljudske žrtve i materijalna razaranja.

Osposobljenost stožera civilne zaštite i drugih subjekata planiranja u ovoj oblasti u donošenju odgovarajućih odluka i provođenju odgovora, temelji se na potpunoj razrađenosti planova po mjerama zaštite i spašavanja od potresa.

d) Oporavak

Za ovu fazu, nužno je u proračunima svih tijela vlasti, na svim razinama osigurati određena financijska sredstva za evakuaciju i zbrinjavanje ljudi koji bi eventualno ostali bez krova nad glavom i imovine, za izradu privremenih kampova za smještaj, te pripremiti i osiguravati kvalitetne aranžmane povoljnog kreditiranja i slično.

4.7.4 Provedba

Da bi se ovaj strateški pravac postigao na zadovoljavajući način, predviđeni projekti istraživanja u oblasti prostornog uređenja i građenja trebaju dati odgovor i ponuditi praktična rješenja kroz planske dokumente utvrđene u točki 3. ove inicijative za projekte na mikro-lokalitetima za zaštitu od potresa, i točke 3.1.1 iz Politike razvoja, prije svega:

- Za odgovarajuću koordinirajuću i konzistentnu politiku u oblasti prostornog planiranja i građenja, na cjelokupnom prostoru Federacije BiH;
- Za ujednačenost u standardima i normativima građenja kao i u dinamici naseljavanja i građenja, osobito u oblasti individualne stambene izgradnje;

- Koordinaciju između nositelja planiranja u ovoj oblasti, ali i odgovarajuću suradnju s drugim tijelima vlasti, i uz uvažavanje mišljenja struke;
- Osiguranje nedostatnih financijskih sredstava za planirana istraživanja mikro-lokacija u urbanim sredinama.

4.7.5 Akcijski plan

Akcijski plan za realiziranje projekta sadrži sljedeće konkretne provedbene korake:

- Daljnja dogradnja zakonskog okvira;
- Iniciranje istraživanja i izrada projekata otpornosti specifičnih objekata na seizmičku opasnost na mikro-lokalitetima, osobito u većim urbanim sredinama;
- Osiguravanje u proračunima, prema procjenama, potrebnih financijskih sredstava za projekte iz prethodne točke kao i posebnih sredstava za provođenje mjera zaštite i spašavanja nakon potresa;
- osiguravanje financijskih sredstava za djelovanje u fazi oporavka, rebalansima proračuna i na drugi način (smještaj ugroženih i pomoć u obnovi eventualno porušenih stambenih i drugih objekata).

Nositelji Akcijskog plana su:

- Županijsko ministarstvo prostornog uređenja, resursa i zaštite okoliša;
- Općinske službe za upravu u oblasti prostornog planiranja, građenja i urbanizma.

Planski rokovi:

- zakonski okvir – do kraja 2025. godine;
- godišnje osiguravanje financijskih sredstava za eventualni alternativni smještaj;
- istraživački projekt na mikro-lokalitetima – u Županiji do kraja 2028. godine.

Procjena potrebnih resursa i očekivani učinci realizacije ovoga strateškog cilja bit će poznati nakon donošenja projekata iz točke 4.

Financijski obuhvat pretpostavlja osiguranje sredstava iz proračuna svih nositelja vlasti utvrđene u proračunima i sredstva iz članka 183. i 184. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10).

4.8 „Zaštita od odrona tla, mjere i postupci za smanjenje rizika“ - projekt

4.8.1 Uvod

Pojam „klizište“ u geologiji u općem smislu, obuhvaća mnoštvo različitih pokreta zemljane mase niz prirodne padine i umjetne kosine. Ugrožavaju sigurnost prometa na putnim komunikacijama, degradiraju i uništavaju poljoprivredno i šumsko zemljište, oštećuju ili uništavaju građevine, gospodarske objekte i predstavljaju opasnost po živote ljudi. Odroni su tvorevine procesa klizanja i definiraju se kao kretanja zemljane mase prirodne padine i umjetne kosine pod izravnim utjecajem gravitacije.

4.8.2 Postojeće stanje

Na području Županije i Općine nisu do sada registrirani odroni i klizišta, te kao takva ne predstavljaju posebnu opasnost.

4.8.3 Područja razvoja

a)Prevenција i ublažavanje

Normativna uređenost u oblasti prevencije osigurana je kroz:

- Zakon o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave („Službene novine Federacije BiH“, broj: 58/02, 19/03, 38/05, 2/06, 8/06, 61/06, 80/10 i 48/11);
- Svi zakoni iz oblasti okoliša koji determiniraju realiziranje ovoga projekta;
- Prostorni plan Županije Zapadnohercegovačke za razdoblje od 2012 do 2032. godine („Narodne novine ŽZH“, broj: 20/13);
- Zakon o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na razini Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj: 2/06,72/07, 32/08, 04/10, 13/10, 45/10, 85/21 i 92/21);
- Zakon o županijskim ministarstvima i drugim tijelima županijske uprave („Narodne novine ŽZH“, broj: 17/09, 17/11 i 9/22);
- Zakon o građenju („Narodne novine ŽZH“, broj: 4/99, 15/01, 10/03 i 18/11);
- Zakon o prostornom uređenju („Narodne novine ŽZH“, broj: 4/99, 15/01, 10/03i 18/11).

Preventivne mjere, s ciljem eliminiranja negativnog utjecaja ljudskog faktora na pojavu novih i aktiviranje postojećih odrona, podrazumijevaju: aktivno djelovanje nadležnih županijskih tijela i općinskih službi za upravu nadležnih za prostorno uređenje i građenje, te nadzor poštivanja građevinsko-tehničkih normi kod izgradnje građevinskih i infrastrukturnih objekata, sprječavanje bespravne izgradnje stambenih, poslovnih i drugih objekata, kao i zakonskom sankcioniranju svih protupravnih radnji koje doprinose aktiviranju odrona.

Da bi se osigurale prethodno navedene preventivne mjere, a sukladno odredbama zakona, tijela uprave nadležna za poslove prostornog uređenja u jedinicama lokalne samouprave i Županiji trebaju osigurati najviši stupanj stručnosti i primjene zakona u:

- Vođenju dokumentacije potrebne za praćenje stanja u prostoru;
- Izradi, praćenju i provedbi planskih dokumenata (svaki od planskih dokumenata sadrži mjere zaštite od prirodnih i drugih nesreća);
- Izradi izvješća o stanju prostora i programu mjera prostornog uređenja;
- Uspostavi jedinstvenog informacijskog sustava u okviru kojega se vodi evidencija koja obuhvaća područja gdje je opasnost od posljedica prirodnih i drugih nesreća (odronjavanje) posebice izražena.

Ublažavanje kao viziju novog stanja treba osigurati kroz:

Administrativno-stručne mjere:

- Donošenje i provedbu planskih dokumenta u jedinicama lokalne samouprave i Županiji (prostorni planovi, urbanistički planovi i detaljni planski dokumenti);
- Osigurati financijski poticaj, kojim treba dovesti do odgovarajuće spremnosti i odgovora na odronjavanje tla, što podrazumijeva da se redovito i u što kraćem vremenu osiguraju sredstva u proračunima Općine i Županije za ovu namjenu.

Građevinsko-tehničke mjere:

- U prethodnom postupku za građenje osigurati primjenu odgovarajućih zakona u oblasti građenja i osigurati kontinuirani nadzor.

b) Pripravnost/Spremnost

Elementi za osiguranje spremnosti u ovoj oblasti:

- Stručna analiza uzroka koji dovode do odrona;
- Na svim razinama prostornog planiranja pripremiti posebnu strategiju područja za zaštitu od odrona, koju čine setovi tehničkih i institucionalnih mjera;
- Provođenje institucionalnih mjera koje podrazumijevaju praćenje i registraciju odrona, upozoravanje lokalnog stanovništva, te plansko evakuiranje ljudstva i materijalnih dobara i u tom smislu provođenje ovih mjera podrazumijeva izradu studija i projekata za praćenje odronjavanja tla koje treba ugraditi u odgovarajuće planove zaštite i spašavanja.

c) Odgovor

Odgovor na odronjavanje tla, kao prirodnu nesreću, posebno je izražen kroz istraživačke projekte utvrđivanja poremećaja u stabilnosti tla i građevina, te u primjeni rezultata istraživanja i strožoj primjeni planova i programa prostornog uređenja, čime treba umanjiti moguće ljudske žrtve i materijalna razaranja.

Osposobljenost stožera civilne zaštite i drugih subjekata planiranja u ovoj oblasti u donošenju odgovarajućih odluka i provođenju odgovora, temelji se na potpunoj razrađenosti planova po mjerama zaštite i spašavanja od odronjavanja.

d) Oporavak

Oporavak obuhvaća sanaciju odrona, rekonstrukciju građevina i njihovo dovođenje u funkcionalno (prvobitno) stanje ili izgradnju novih građevina.

4.8.4 Provedba

Da bi se osigurao ovaj strateški pravac, predviđena je izrada u Županiji istraživačkog projekta: „Opasnosti od odrona tla na mikro-razinama, uz primjenu dosadašnjih znanstvenih istraživanja, s koordinacijom u provođenju utvrđenih jedinstvenih urbanističko-tehničkih mjera“.

Ovi projekti moraju dati odgovor i riješiti probleme uz punu suradnju s drugim tijelima vlasti, koji se odnose na:

- Osiguranje i primjenu odgovarajućih planskih dokumenata usuglašenih na svim razinama donošenja (prostorni plan, prostorna osnova, program mjera, jedinstveni informacijski sustav o prostornom uređenju, urbanistički plan itd.), kojima se treba osigurati jedinstveno uređenje i zaštita prostora i jedinstveno provođenje mjera prema zaključcima iz Procjene ugroženosti;
- Osnovati multidisciplinarni stručni tim u okviru nadležnih tijela uprave za registraciju, praćenje i klasifikaciju odrona;
- Uvezivanje katastra odrona u jedinstveni informacijski prostorni sustav;

- Izrada katastra rizika na odrone tla koje definiraju zone terena gdje je najveća vjerojatnost pojave novih odrona;
- Osigurati stalni stručni nadzor i praćenje katastra odrona.

4.8.5 Akcijski plan

Akcijski plan za realiziranje inicijative sadrži sljedeće konkretne provedbene korake:

- Razvoj zakonskog okvira;
- Izrada prostornih planova i njihova provedba;
- Izrada projekata iz točke 4.8.4. ovoga strateškog pravca i njegova žurna provedba.

Nositelji Akcijskog plana su:

- Županijsko ministarstvo prostornog uređenja resursa i zaštite okoliša;
- Općinske službe za upravu nadležne za poslove prostornog uređenja, čime se ovim dijelom akcijskog plana inicira obveza planiranja i zaštite prostora, kao i donošenje programa mjera za unaprjeđenje stanja u prostoru na nižim razinama vlasti.

Planski rokovi:

- Zakonski okvir do kraja 2026. godine;
- Projekti iz točke 4.8.4. završiti do kraja 2027. godine.

Procjena potrebnih resursa i očekivani učinci realizacije ovoga strateškog cilja bit će poznati nakon realizacije zadaća, nakon utvrđenih rokova.

Financijski obuhvat pretpostavlja osiguranje sredstava iz proračuna svih nositelja vlasti i namjenskih sredstava iz članaka 180., 183. i 184. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10).

4.9 „Izrada katastra izvorišta vode za piće“ - projekt

4.9.1 Uvod

Voda za piće je voda koja ispunjava propisane standarde kvaliteta i koja se može koristiti za piće, proizvodnju i pripremu hrane.

Već danas svijet se suočava s ozbiljnim problemom osiguranja vode za piće, a prema procjenama futurista i znanstvenika UN-a, to će za narednih 30-tak godina biti najveći problem čovječanstva, ukoliko se ne nađu odgovarajuća politička i tehnološka rješenja u osiguravanju dovoljnih količina pitke vode.

4.9.2 Postojeće stanje

Bosna i Hercegovina je bogata vodama i izvorištima voda, ali nepostojanje jedinstvenog registra vodoopskrbnih objekata, i s tim u svezi neprovođenje mjera s ciljem poboljšanja vodoopskrbe, onemogućava potpuni uvid u sustav vodoopskrbe na području Federacije BiH.

Voda u većini lokalnih objekata vodoopskrbe se ne kontrolira na zdravstvenu ispravnost (bunari, cisterne, izvori), dok zone sanitarne zaštite uglavnom ne postoje ili nisu uređene.

4.9.3 Područja razvoja

a) Prevenirica i ublažavanje

Normativna uređenost u oblasti prevencije, osigurana je kroz:

- Zakon o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave („Službene novine Federacije BiH“, broj: 58/02, 19/03, 38/05, 2/06, 8/06, 61/06, 80/10 i 48/11);
- Zakon o vodama Županije Zapadnohercegovačke („Narodne novine ŽZH“, broj: 12/15);
- Pravilnik o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće („Službeni glasnik FBiH“, broj: 40/10, 43/10, 30/12 i 62/17);
- Zakon o županijskim ministarstvima i drugim tijelima županijske uprave („Narodne novine ŽZH“, broj: 17/09, 17/11 i 9/22).

U skladu s odredbama zakona, nadležna tijela za vodna područja, trebaju osigurati najviši stupanj stručnosti i primjene zakona o uspostavi vodoprivrednog informacijskog centra u okviru kojega se vodi katastar:

- Objekata za vodoopskrbu;
- Rezervnih izvorišta za vodoopskrbu;
- Planiranih prostora za izgradnju akumulacija.

Ublažavanje kao viziju novog stanja treba osigurati kroz:

Administrativno-stručne mjere:

- Razvoj zakonske regulative (donošenjem novih propisa, staviti izvan snage propise koji su preuzeti iz bivše države);
- Snimiti stanje svih izvorišta voda i napraviti njihov katastar;
- Zaštita izvora za piće od biološkog i kemijskog onečišćenja;
- Poboljšanje nadzora nad zdravstvenom ispravnošću vode za piće u objektima vodoopskrbe;
- Osigurati finansijski poticaj, kojim treba dovesti do odgovarajuće spremnosti i odgovora na osiguranje pitke vode.

Gradevinsko-tehničke mjere:

- Osiguranje područja sanitarnih zona oko vodo-zahvata i njihova sanacija sukladno odgovarajućim propisima;
- Sukladno katastru izvorišta voda izgraditi vodospremnike, kao i druge mjere za njihovu zaštitu.

b) Pripravnost/Spremnost

Elementi za osiguranje spremnosti u ovoj oblasti:

- Racionalno korištenje vodnih resursa;

- Zaštita i korištenje izvorišta pitke vode, podzemnih i otvorenih vodnih tokova;
- Planski pristup izradi prostora za akumulacije;
- Dispozicija voda i sustava upravljanja vodama, što podrazumijeva izradu studija i projekata za praćenje izvorišta voda za piće;
- Reguliranje područja sanitarnih zona oko vodo-zahvata gradskih vodovoda i sanacija ovih područja sukladno zakonskim propisima;
- Opremanje službi za radijacijsko-kemijsko-biološku zaštitu radi odgovarajuće kontrole izvorišta.

c) Odgovor

Osiguravanje odgovarajućih planova, snaga i sredstava radi dopremanja pitke vode za stanovništvo koristeći postojeći katastar pitke vode, postojeće vodovode i druge alternativne izvore.

d) Oporavak

Oporavak u ovoj oblasti podrazumijeva, da se nakon prirodne i druge nesreće izvrši ažuriranje katastra izvorišta vode, sagleda njihovo stanje i poduzmu odgovarajuće mjere na zaštiti izvorišta.

4.9.4 Provedba

Da bi se osigurao ovaj strateški pravac ili strategija razvoja u ovoj oblasti, potrebno je interdisciplinarno izraditi projekt: „Izrada katastra izvorišta vode za piće“, s pod-projektima za općine.

4.9.5 Akcijski plan

Akcijski plan za realiziranje inicijative sadrži sljedeće konkretne provedbene korake:

- Izrada projekta: „Katastar izvorišta vode za piće“, s pod-projektima za općine;
- Opremiti službe za radijacijsko-kemijsko-biološku zaštitu.

Nositelji Akcijskog plana su:

- Ministarstvo gospodarstva i Agencija za vodno područje sliva Jadranskog mora;
- Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne skrbi;
- Županijska uprava civilne zaštite;
- Županijski zavod za javno zdravstvo;
- Općinska služba za civilnu zaštitu.

Planski rokovi:

- Katastar izvorišta voda s pod-projektima izraditi do kraja 2028. godine.

Procjena očekivanih učinaka realizacije ovoga projekta unaprijed je poznata i sasvim logična.

Financijski obuhvat za realizaciju izrade projekta „Katastar izvorišta vode za piće“ pretpostavlja osiguranje sredstava iz proračuna svih nositelja projekta kao i namjenskih sredstava iz Zakona o zaštiti i spašavanju.

Konkretan finansijski obuhvat ovoga projekta i opremanja utvrdit će se u godišnjim planovima realizacije Programa razvoja u Županiji i Općini.

4.10 „Izrada katastra područja ugroženog opasnim otpadom s akcentom na poljoprivredno zemljište“- projekt

4.10.1 Uvod

U skladu sa Zakonom o upravljanju otpadom, „otpad“ se definira kao sve materije ili predmeti koje vlasnik odlaže, namjerava odložiti ili se traži da budu odložene.

„Opasni otpad“ se definira kao svaki otpad koji je utvrđen posebnom regulativom i koji ima jednu ili više značajki koje prouzrokuju opasnost po zdravlje ljudi i okoliš, po svome podrijetlu, sastavu ili koncentraciji, osobito ako se nađe na poljoprivrednom zemljištu (vidi listu „opasnog otpada“ – Pravilnik o kategorijama otpada sa listama – „Službene novine Federacije BiH“, broj: 09/05).

Pod kontaminacijom poljoprivrednog zemljišta podrazumijeva se stanje nastalo unošenjem štetnih tvari vodom, zrakom ili njihovom akumulacijom na tlu ili u tlu iznad dozvoljene koncentracije.

4.10.2 Postojeće stanje

Prostor Federacije BiH odnosno Županije, te Općine izuzetno je kontaminiran raznim vrstama opasnog otpada.

Ovakva ocjena stanja, kao rezultat i posljedica rata, potvrđuje se i zbog lošeg stanja u oblasti upravljanja ovim otpadom što također izravno utječe na onečišćenje okoliša (voda, tlo, životinje, biljke, poljoprivredno zemljište). Posebno zabrinjava činjenica da značajne količine opasnog otpada (lijekovi, sanitetski materijal i kemijske supstance opasne za zdravlje, osiromašeni uran, teški metali, gromobrani i drugi industrijski otpad) nisu prikladno zbrinute ili uništene.

U vremenu poslije rata, vrlo malo je urađeno na utvrđivanju katastra područja ugroženog opasnim otpadom, a za onaj poznati otpad malo se radi da ga se ukloni ili uništi. To dovodi do destrukcije okoliša, osobito poljoprivrednog zemljišta i predstavlja stalnu opasnost od pojave raznih oboljenja kod ljudi i životinja.

4.10.3 Područja razvoja

a) Prevencija i ublažavanje

Normativna uređenost u oblasti prevencije osigurana je kroz:

- Zakon o zaštiti okoliša Županije Zapadnohercegovačke ("Narodne novine ŽZH", broj: 8/13);
- Zakon o upravljanju otpadom ("Službene novine Federacije BiH", broj: 33/03, 71/09 i 92/17);
- Zakon o poljoprivrednom zemljištu ("Službene novine Federacije BiH", broj: 52/09);

- Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća ("Službene novine Federacije BiH", broj: 39/03, 22/06 i 43/10);
- Pravilnik o izdavanju dozvole za aktivnosti male privrede u upravljanju otpadom ("Službene novine Federacije BiH", broj: 09/05);
- Pravilnik o uvjetima za prijenos obveza u upravljanju otpadom sa proizvođača i prodavača na operatera sustava za prikupljanje otpada ("Službene novine Federacije BiH", broj: 09/05);
- Pravilnik o postupanju s otpadom koji se nalazi na listi opasnog otpada ili čiji je sadržaj nepoznat ("Službene novine Federacije BiH", broj: 09/05);
- Pravilnik o sadržaju plana prilagođavanja otpada za postojeća postrojenja za tretman ili odlaganje otpada i aktivnostima koje poduzima nadležno tijelo ("Službene novine Federacije BiH", broj: 09/05);
- Pravilnik o utvrđivanju količina štetnih i opasnih tvari u zemljištu i metode njihovog ispitivanja ("Službene novine Federacije BiH", broj: 96/22).

Za prevenciju i ublažavanje negativnih posljedica po okoliš potrebno je primjenjivati raznovrsne mjere, kao što su:

- Osiguranje katastra područja ugroženog opasnim otpadom, osobito poljoprivrednog zemljišta;
- Ispitivanje poljoprivrednog zemljišta u cilju utvrđivanja količine štetnih i opasnih materija u zemljištu;
- Spaljivanje ili odlaganje na deponije na okolišno prihvatljiv način onih vrsta otpada koji ne podliježu povratu komponenti, ponovnoj upotrebi ili proizvodnji energije;
- Sprječavanje nastajanja neuređenih (divljih) deponija opasnog otpada;
- Poduzimanje svih potrebnih zaštitnih i sigurnosnih mjera prilikom upravljanja ili u tijeku upotrebe, proizvodnje, skladištenja i transporta opasnih tvari;
- Stalni nadzor i praćenje onečišćenosti okoliša (zrak, voda i tlo);
- Registar gospodarskih društava koji mogu imati negativan učinak i kontrola njihovog odlaganja opasnog otpada;
- Inspeksijski nadzor u oblasti zaštite okoliša i drugo.

Ublažavanje kao viziju novog stanja treba osigurati kroz:

Administrativno-stručne mjere:

- Donošenje ili usklađivanje zakona i provedbenih propisa s međunarodnim konvencijama značajnim za zaštitu okoliša;
- Izrada katastarsa poljoprivrednog zemljišta ugroženog opasnim otpadom;
- Uvođenje jedinstvenog informacijskog sustava u zaštiti okoliša (zrak, voda, tlo);
- Osiguranje financijskog poticaja, kojim treba dovesti do izrade odgovarajućeg katastra poljoprivrednog zemljišta ugroženog opasnim otpadom.

Građevinsko-tehničke mjere:

Da bi se smanjio utjecaj štetnosti opasnog otpada na okoliš i poljoprivredno zemljište potrebno je izgraditi potrebne (sanitarne) deponije, izvršiti uklanjanje postojećih neuređenih divljih deponija ili na odgovarajući tehnološki i drugi način izvršiti uništavanje opasnog otpada.

b) Pripravnost/Spremnost

Elementi za osiguranje spremnosti u ovoj oblasti:

- Osiguranje stručnih analiza kod pojava onečišćenja poljoprivrednog zemljišta i davanje stručnih i tehničkih uputa za operativne odluke stožera civilne zaštite, s osloncem na operativne centre civilne zaštite i kvalitetne prognostičke modele Službe za kontrolu zemljišta (Služba za agropedologiju Federacije BiH);
- Na svim razinama planiranja zaštite okoliša pripremiti katastar područja poljoprivrednog zemljišta kontaminiranog opasnim otpadom s odgovarajućim mjerama za smanjenje opasnosti;
- Uspostaviti punu koordinaciju između odgovornih za stanje u ovoj oblasti;
- Izvještavanje javnosti izravno ili putem operativnih centara civilne zaštite, u cilju smanjivanja rizika od ove opasnosti.

c) Odgovor

Sve aktivnosti koje se poduzimaju neposredno prije, tijekom i poslije ugrožavanja okoliša trebaju se obuhvatiti djelovanjem i naredbama nadležnih stožera civilne zaštite (sukladno Zakonu o zaštiti i spašavanju), koji upravljaju akcijama zaštite i spašavanja od ugrožavanja okoliša i poljoprivrednog zemljišta, osim izravnog nadzora i praćenja stanja okoliša, a prema podijeljenoj nadležnosti između Županije i jedinica lokalne samouprave.

d) Oporavak

Oporavak obuhvaća sanaciju degradiranog okoliša i poljoprivrednog zemljišta i njihovog dovođenja u funkcionalno (prvobitno) stanje. Ako to nije moguće, ograničiti ili zabraniti korištenje kontaminiranog zemljišta.

4.10.4 Provedba

Da bi se osigurao ovaj strateški pravac ili strategija razvoja u ovoj oblasti, potrebno je interdisciplinarno izraditi projekt: „Katastar područja ugroženog opasnim otpadom s akcentom na poljoprivredno zemljište“, s pod-projektima za općine.

4.10.5 Akcijski plan

Akcijski plan za realiziranje programa zaštite od opasnog otpada s akcentom na poljoprivredno zemljište sadrži:

- Razvoj zakonskog okvira - usklađivanje sa međunarodnim konvencijama;
- Izrada projekta: „Prikupljanje i analiza podataka o veličini prostora i stupnju ugroženosti od kontaminiranosti industrijskog i drugog specifičnog otpada (izrada katastra ugroženog područja), s akcentom na poljoprivredno zemljište i vode i mjere koje treba poduzimati“, s pod-projektima za općine.

Nositelji Akcijskog plana:

- Županijsko ministarstvo gospodarstva;
- Županijsko ministarstvo, prostornog uređenja, resursa i zaštite okoliša;

- Nadležne općinske službe za upravu, za gospodarstvo, poduzetništvo i poljoprivredu.

Planski rokovi:

- Usklađivanje propisa sa međunarodnim konvencijama - tijekom 2025. godine;
- Izrada projekta iz prethodne alineje do 2027. godine.

Financijski obuhvat za realizaciju izrade projekta «Katastar područja ugroženog opasnim otpadom s akcentom na poljoprivredno zemljište i vode» pretpostavlja osiguranje sredstava iz proračuna, kao i namjenskih sredstava iz Zakona o zaštiti i spašavanju.

Konkretan financijski obuhvat ovoga projekta i opremanja utvrdit će se u godišnjem planu realizacije Programa razvoja.

4.11 „Projekt zaštite od postojećeg opasnog industrijskog otpada“

4.11.1 Uvod

Opasni otpad, koji je nastao kao rezultat industrijske proizvodnje, definira se kao svaki otpad koji je utvrđen posebnom regulativom i koji ima jednu ili više karakteristika koje uzrokuju opasnost za zdravlje ljudi i okoliš (po svome podrijetlu, sastavu ili koncentraciji).

Projekt rješavanje problematike ovoga strateškog pravca ogleda se u sagledavanju zatečenog stanja ugrožavanja, a nakon toga saniranjem postojećeg stanja i primjena postojećih pozitivnih propisa.

4.11.2 Postojeće stanje

Slaba ekonomska razvijenost, koja je rezultat nedavne ratne destrukcije kada su uništena i devastirana mnoga industrijska postrojenja i neprimjereno zbrinut opasni otpad, dovela su do kontaminacije okoliša industrijskim i drugim sličnim otpadom.

Problem opasnog otpada, a time i industrijskog, neće se riješiti samo osiguranjem katastra zemljišta sa opasnim otpadom, koji će se uraditi po projektu: „Izrada katastra područja ugroženog opasnim otpadom sa akcentom na poljoprivredno zemljište i vode“. To znači da će se ovaj strateški pravac riješiti na osnovu posebnih projekata i uspostavom posebnih mjera zaštite, koje u ovom trenutku u Federaciji BiH ne postoje, s osloncem na izrađeni katastar.

4.11.3 Područja razvoja

a) Prevencija i ublažavanje

Normativna uređenost u oblasti prevencije osigurana je kroz:

- Zakon o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave („Službene novine Federacije BiH“, broj: 58/02, 19/03, 38/05, 2/06 i 8/06, 61/06, 80/10 i 48/11, u kojem su utvrđene ovlasti Federalnog ministarstva energije, rudarstva i industrije;
- Zakon o zaštiti okoliša Županije Zapadnohercegovačke („Narodne novine ŽZH“, broj: 8/13);

- Zakon o upravljanju otpadom („Službene novine Federacije BiH“, broj: 33/03, 71/09 i 92/17);
- Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine Federacije BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10);
- Pravilnik o izdavanju dozvole za aktivnosti male privrede u upravljanju otpadom ("Službene novine Federacije BiH", broj: 09/05);
- Pravilnik o uvjetima za prijenos obveza u upravljanju otpadom sa proizvođača i prodavača na operatera sustava za prikupljanje otpada ("Službene novine Federacije BiH", broj: 09/05);
- Pravilnik o postupanju otpadom koji se nalazi na listi opasnog otpada ili čiji je sadržaj nepoznat ("Službene novine Federacije BiH", broj: 09/05);
- Pravilnik o sadržaju plana prilagođavanja otpada za postojeća postrojenja za tretman ili odlaganje otpada i aktivnostima koje poduzima nadležno tijelo ("Službene novine Federacije BiH", broj: 09/05);
- Pravilnik o kategorijama otpada sa listama ("Službene novine Federacije BiH", broj: 09/05);
- Uredba o projektima za koje je obvezna procjena utjecaja na okoliš i projektima za koje se odlučuje o potrebi procjene utjecaja na okoliš ("Službene novine Federacije BiH", broj: 51/21)
- Zakon o županijskim ministarstvima i drugim tijelima županijske uprave („Narodne novine ŽZH“, broj: 17/09, 17/11 i 9/22);
- Zakon o prikupljanju, proizvodnji i prometu sekundarnih sirovina i otpadnih materijala („Službene novine F BiH“, broj: 35/98 i 109/12).

Ublažavanje kao viziju novog stanja treba osigurati kroz:

Administrativno-stručne mjere:

- Donošenje i usklađivanje zakona i provedbenih propisa s međunarodnim konvencijama značajnim za zaštitu okoliša;
- Preuzimanje dijela katastra područja ugroženog opasnim industrijskim otpadom i utvrđivanje mjera sanacije;
- Osiguranje financijskog poticaja, za provođenje mjera koje će se donijeti na temelju dobivenog katastra područja iz prethodne alineje i na temelju projekata koje će izraditi resorna ministarstva iz oblasti gospodarstva.

Građevinsko-tehničke mjere:

Na temelju izrađenih projekata i osiguranih financijskih sredstava, izvršiti sanaciju opasnog industrijskog otpada i nastaviti provoditi pozitivne propise iz ove oblasti.

b) Pripravnost/Spremnost

Elementi za osiguranje spremnosti u ovoj oblasti:

- Sve predviđene administrativne i građevinske mjere će onemogućiti teže posljedice po zdravlje ljudi i okoliš, kao i onemogućavanje da nove prirodne i druge nesreće utjecajem na ovakav otpad mogu dovesti do opasnosti po ljude.

c) Odgovor

Sve aktivnosti koje se poduzimaju neposredno prije, tijekom i poslije pojave ugrožavanja opasnim industrijskim otpadom trebaju se obuhvatiti djelovanjem i naredbama nadležnih stožera civilne

zaštite, osim izravnog nadzora i praćenja stanja opasnog industrijskog otpada, a prema podijeljenoj nadležnosti između Federacije BiH, Županije i jedinica lokalne samouprave.

4.11.4 Provedba

Da bi se osigurao ovaj strateški pravac ili strategija razvoja u ovoj oblasti predviđeno je, nakon izrade katastra područja ugroženog industrijskim otpadom, pristupiti izradi istraživačkih projekata i pod-projekata, za svaki prostor koji se smatra opasnim.

Ove bi projekte u svojoj nadležnosti radilo Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije, ono bi iniciralo izradu sličnog projekta u Županiji u njenoj nadležnosti.

Ovi projekti moraju dati odgovor i riješiti probleme uz punu suradnju s drugim tijelima, a odnose se na punu koordinaciju i usuglašenost projekata, sagledavanja stanja i zbrinjavanja opasnog industrijskog otpada na razini Federacije BiH i Županije, kojima se treba osigurati poboljšanje stanja u ovoj oblasti i jedinstveno provođenje mjera prema zaključcima iz Procjene ugroženosti.

4.11.5 Akcijski plan

Akcijski plan za realiziranje projekata sagledavanja stanja i zbrinjavanja opasnog industrijskog otpada, sadrži sljedeće konkretne provedbene korake:

- Razvoj zakonskog okvira;
- Izrada projekata i sagledavanja stanja i zbrinjavanja opasnog industrijskog otpada.

Nositelji Akcijskog plana su:

- Županijsko ministarstvo gospodarstva;
- Gospodarska društva u oblasti industrije;
- Županijsko ministarstvo, prostornog uređenja, resursa i zaštite okoliša;
- Nadležne službe za upravu općine za graditeljstvo, prostorno uređenje i zaštitu okoliša.

Planski rokovi:

- Projekte zaštite od opasnog industrijskog otpada donijeti do kraja 2026. godine;
- Provedba projekata – 2028. godine, s mogućnošću planiranja i u narednom programskom razdoblju.

Financijski obuhvat bit će poznat nakon izrade svakog konkretnog projekta u kome treba utvrditi koja su to sredstva koja osiguravaju gospodarska društva, sredstva iz proračuna Federacije i Županije ovisno o nadležnosti, i nakon toga će se utvrditi mogućnosti osiguranja i dijela sredstava iz stavka 2. članka 182., članka 183. i 184. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10).

4.12 „Procjena resursa županije i općine za potrebe zaštite i spašavanja“-projekt

4.12.1 Uvod

U sustavu zaštite i spašavanja, primarni je cilj stvoriti pretpostavke kojima će se preventivno djelovati, kako bi se destruktivna snaga prirodne ili neke druge sile svela na najmanju mjeru ili eventualno onemogućila u izazivanju ljudskih žrtava i materijalnih razaranja.

Stoga svaka društvena zajednica nastoji stvoriti uvjete, u kojima će planski predvidjeti resurse (snage i sredstva) koji će biti jamac uspješnog odupiranja djelovanju prirodnih i drugih nesreća.

4.12.2 Postojeće stanje

Prema spoznaji civilne zaštite, stanje postojećih resursa je nedovoljno poznato, podatci su neažurirani i nedovoljni. Nedostatak postrojba civilne zaštite (opće i specijalizirane namjene), kao rezultat slabe ekonomske razvijenosti, upućuje na nužno osnivanje službi zaštite i spašavanja na svim razinama, nakon sagledavanja stanja resursa i procjene mogućih resursa koji mogu biti u funkciji zaštite i spašavanja.

U općini Posušje postoji jedna postrojba opće namjene i pet službi zaštite i spašavanja, a u planu je osnivanje još 2-3 službe zaštite i spašavanja.

4.12.3 Područja razvoja

a) Prevencija i ublažavanje

Normativna uređenost u oblasti prevencije je osigurana kroz:

- Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine Federacije BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10);
- Pravilnik o organiziranju službi zaštite i spašavanja i jedinica civilne zaštite, njihovim poslovima i načinu rada („Službene novine Federacije BiH“, broj: 77/06 i 52/22);
- Zakon o Crvenom križu Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 28/06);
- Sporazum između Federalne uprave i Crvenog križa Federacije BiH o međusobnoj suradnji u ostvarivanju zadaća u zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine Federacije BiH“, broj: 65/05).
- Ugovor o međusobnim pravima i obvezama između Uprave civilne zaštite Županije Zapadnohercegovačke i Crvenog križa Županije Zapadnohercegovačke (Ugovor broj: 14-01-44-333/19 od 12. kolovoza 2019. godine).

Ublažavanje kao vizija novog stanja treba osigurati kroz:

Administrativno-stručne mjere:

- Izvršiti analizu resursa gospodarskih društava i nevladinih organizacija koje bi mogle, sukladno procjenama ugroženosti, biti proglašene službom zaštite i spašavanja;
- Izvršiti analizu svih resursa gospodarskih društava i nevladinih organizacija, čiji bi resursi mogu biti oslonac stožera civilne zaštite u donošenju odluka u zaštiti i spašavanju.

Građevinsko-tehničke mjere:

Kao dio prevencije i ublažavanja, odabrane i proglašene službe zaštite i spašavanja na svim razinama trebaju ostvariti uvid i kroz vlastite građevinsko-tehničke mjere izvršiti vlastite pripreme za provođenje mjera zaštite i spašavanja.

b) Pripravnost/Spremnost

Elementi koji će osigurati spremnost u ovoj oblasti su:

- Osnivanje optimalnog broja službi zaštite i spašavanja u jedinicama lokalne samouprave i Županiji;
- Izrada točnih i ažurnih evidencija svih sredstava i opreme koju koriste ili će koristiti postojeće ili predviđene službe za zaštitu i spašavanje na svim razinama, uspostaviti jedinstvenu bazu podataka;
- Stvoriti namjenske zalihe specifične opreme i sredstava za potrebe službi zaštite i spašavanja, osigurati njihovo servisiranje i obnovu;
- Visoka razina koordinacije u planiranju, osnivanju i opremanju službi zaštite i spašavanja i njihovoj upotrebi;
- Tamo gdje nema uvjeta za osnivanje službi zaštite i spašavanja, obvezatno pristupiti osnivanju postrojbi civilne zaštite opće namjene, i po mogućnosti postrojbi civilne zaštite specijalizirane namjene, također s osloncem na utvrđene resurse;
- Osigurati vršenje inspekcijskog nadzora;
- Osigurati donošenje odgovarajućih planova zaštite i spašavanja i njihova provjera kroz vježbe aktiviranja nadležnih za odgovor na prirodnu ili drugu nesreću.

c) Odgovor

Smisao sagledavanja stanja svih resursa, osiguravanje jedinstvene baze podataka, osnivanja službi zaštite i spašavanja i formiranje odgovarajućih postrojbi civilne zaštite će omogućiti da manje, dobro opremljene i spremne snage zaštite i spašavanja budu što učinkovitije i omogućuju uspješan odgovor stožera civilne zaštite u prirodnoj i drugoj nesreći.

Temeljem navedenoga, glavni vidovi odgovora u ovoj oblasti, su:

- Realno stanje resursa za zaštitu i spašavanje;
- Osnivanje i stavljanje u funkciju službi zaštite i spašavanja;
- Osnivanje postrojbi civilne zaštite;
- Osiguranje i raspoređivanje odgovarajućih robnih zaliha za potrebe postrojbi civilne zaštite i službi zaštite i spašavanja.

d) Oporavak

U dugoročnoj fazi oporavka, nije predviđen angažman službi zaštite i spašavanja, osim pojedinih nevladinih organizacija, jer odgovornost u fazi oporavka pripada redovitim državnim i drugim tijelima i gospodarskim subjektima.

4.12.4 Provedba

Izraditi odgovarajuću studiju o procjeni i stanju resursa za potrebe zaštite i spašavanja kao temelj za osnivanje odgovarajućih službi zaštite i spašavanja, odnosno postrojbi civilne zaštite (opće i specijalizirane namjene).

Studija o resursima za zaštitu i spašavanje treba osigurati:

- Težište djelovanja na pojedinim, procijenjenim opasnostima i u tom pravcu opredjeljenje za osnivanje odgovarajućih službi zaštite i spašavanja;
- Koordinirajuće odluke o osnivanju pojedinih službi zaštite i spašavanja kako bi se izbjeglo dupliciranje na istom području;
- Omogućiti osnivanje odgovarajućih postrojbi civilne zaštite za one namjene i onaj prostor koji nije pokriven drugim organiziranim snagama i koje nemaju odgovarajuće druge resurse.

4.12.5 Akcijski plan

Akcijski plan za realiziranje strateškog pravca sadrži sljedeće konkretne provedbene korake:

- Izrada i donošenje studije pod nazivom „Procjena resursa Županije i Općine za potrebe zaštite i spašavanja“;
- Donošenje odgovarajućih odluka o osnivanju službi zaštite i spašavanja i postrojbi civilne zaštite.

Nositelji Akcijskog plana su:

- Županijska uprava civilne zaštite;
- Općinske službe civilne zaštite.

Planski rokovi:

- Izrada Studije do kraja 2026. godine;
- Izrada pod-projekta do kraja 2028. godine;
- Donošenje odgovarajućih odluka ili ažuriranje postojećih, o osnivanju službi zaštite i spašavanja i postrojba civilne zaštite – do polovice 2028. godine.

Procjena potrebnih resursa i očekivani učinci realizacije ovoga strateškog cilja mogu biti poznati nakon završetka zadaća predviđenih Programom razvoja.

Financijska sredstva za angažiranje stručnih osoba za izradu Studije, opremanje svih struktura civilne zaštite za izradu baze podataka o svim resursima, stalno ažuriranje baze podataka resursa, osiguravaju se prema članku 180; 183 i 184. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10).

4.13 „Uspostavljanje operativnih centara civilne zaštite“ - projekt

4.13.1 Uvod

Jedna od temeljnih pretpostavki za uspješno suprotstavljanje u vođenju akcija zaštite i spašavanja, za ostvarivanje koordinacije među nositeljima i suradnje sa susjednim i drugim državama u zajedničkom vođenju akcija spašavanja, jeste organiziran i uspostavljen sustav komunikacija i veza. U sustavu zaštite i spašavanja u Županiji i Općini, u okviru struktura civilne zaštite predviđeno je organiziranje i opremanje operativnih centara civilne zaštite.

Da bi se najprije zakonska obveza struktura civilne zaštite na svim razinama i praktično provela, nužno je izraditi nova tehničko-tehnološka i organizacijska rješenja sustava za komunikacijsku i informacijsku podršku kako Županijskog operativnog centra civilne zaštite, tako i centara u općinama.

4.13.2 Postojeće stanje

Do 2001. godine, sustav komunikacija i veza bio je oslonjen i na sustav „Federalnog ministarstva obrane“. Reforma obrane Bosne i Hercegovine dovela je do izdvajanja civilne zaštite iz navedenog ministarstva.

Odlukom Općinskog vijeća Posušje od 18. 05. 2011. godine, ustrojen je Operativni centar civilne zaštite; („Službeni glasnik općine Posušje“ broj: 4/11); sa dvadesetčetverosatnim dežurstvom. Trenutno se nalazi u prostorijama PVP-a Posušje.

4.13.3 Područja razvoja

a) Prevencija i ublažavanje

Normativna uređenost u oblasti prevencije je osigurana kroz:

- Zakon o zaštiti i spašavanju („Službene novine Federacije BiH“, broj: 39/03 i 22/06);
- Pravilnik o organiziranju i funkcioniranju Operativnih centara civilne zaštite („Službene novine Federacije BiH“, broj: 8/07).

Ublažavanje kao vizija novog stanja treba osigurati kroz:

Administrativno-stručne mjere:

- Odabrati stručne konzultante i izvođače projekta, naročito osigurati suradnju s resornim Županijskim ministarstvom;
- Financijski poticaj, kojim treba stvoriti uvjete za uspostavu i opremanje nedostajućim sredstvima svih operativnih centara kroz sredstva iz proračuna, sredstva gospodarskih društava koja su zakonski obvezna biti priključena operativnim centrima i sredstava utvrđenih u Zakonu o zaštiti i spašavanju.

Građevinsko-tehničke mjere

- Kao dio prevencije i ublažavanja, pri odabiru lokaliteta za potrebe operativnih centara, izgraditi odgovarajući prostor za njihov rad;
- Korištenje i preuzimanje postojećih relejnih čvorišta od gospodarskih društava i drugih subjekata, koja su ili mogu biti u funkciji zaštite i spašavanja, ili izgradnja novih.

b) Pripravnost/Spremnost

Elementi koji će osigurati spremnost u ovoj oblasti su:

- Osiguranje uvjeta da operativni centri mogu vršiti prijem i prenošenje svih informacija vezanih za prirodne i druge nesreće i njihove posljedice i prijenos naredbi, mjera i aktivnosti stožera civilne zaštite s uvezivanjem i osiguranjem materijalno-tehničkih pretpostavki svih imatelja veza zaduženih po članku 157. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10);
- Optimalizacija postojećih komunikacijskih resursa i infrastrukture;
- Tehničko-tehnološka usklađenost s normama i standardima Europske unije;
- Smanjenje vremena odaziva svih nositelja zaštite i spašavanja u žurnim situacijama, u pogledu spašavanja ljudskih života i materijalnih dobara;
- Inspeksijski nadzor;
- Donošenje i ažuriranje odgovarajućih planova veza i njihova provjera kroz vježbe simulacije.

c) Odgovor

Cilj jedinstvenoga sustava komunikacijske i informacijske podrške operativnim centrima civilne zaštite je u činjenici da će ovaj sustav znatno poboljšati ukupnu spremnost svih nositelja i snaga u sustavu zaštite i spašavanja, na cjelokupnom području Županije.

Temeljem navedenoga, glavni vid odgovora u ovoj oblasti, trebao bi biti:

- Izgradnja Sustava 112 u operativnim centrima civilne zaštite, po modelu zemalja Europske unije, kojim se omogućuje učinkovita integracija različitih podsustava hitne pomoći u integralni, učinkovit sustav oslonjen na sofisticiranu komunikacijsku, informatičku i logističku potporu.

d) Oporavak

U fazi oporavka, operativni centri civilne zaštite trebaju ponijeti veliki teret u komunikacijskom i informacijskom povezivanju svih subjekata i nositelja planiranja na nivou Županije i Općine pa faza oporavka, u načelu, pripada redovitim državnim i drugim tijelima i gospodarskim subjektima.

Isto tako ovi centri će imati značajnu ulogu u informiranju javnosti o svim pitanjima koje nameće oporavak nakon prirodne i druge nesreće.

4.13.4 Provedba

Izrada kompletnog projekta: „Uspostavljanje operativnih centara civilne zaštite“, s pod-projektima za niže razine i stvaranje uvjeta za uvezivanje u Sustav 112.

Za provedbu ovoga strateškog cilja nužna je realizacija ovoga projekta, koordinacija sa svim razinama vlasti, te planska organizacija i realizacija, a potom i nabavka odgovarajuće specifične opreme i sredstava i njihovo stavljanje u funkciju.

4.13.5 Akcijski plan

Akcijski plan za realiziranje ovog strateškog cilja programa sadrži sljedeće konkretne provedbene korake:

- Izrada kompletnog projekta: „Uspostavljanje operativnih centara civilne zaštite“, s pod-projektima za niže razine i stvaranje uvjeta za uvezivanje u Sustav 112;
- Opremanje operativnih centara;
- Provedba projektnog sustava za uzbunjivanje i obavješćivanja stanovništva.

Nositelji Akcijskog plana su:

- Županijska uprava civilne zaštite;
- Općinske služba civilne zaštite;
- Suradnja s resornim tijelima za komunikacije i veze.

Planski rokovi:

- Izrada Projekta „Uspostavljanje operativnih centara civilne zaštite“, do kraja 2025. godine;
- Nabavka i opremanje nedostajućim sredstvima, do kraja 2027. godine;
- Realizacija sustava za uzbunjivanje i obavješćivanje stanovništva, do kraja 2028. godine.

Sredstva za realizaciju ovog projekta osiguravaju se iz članka 180. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10), a ako Vlada Federacije BiH ne donese odluku o odstupanju o civilnoj zaštiti sredstava veze i komunikacija ukinutog Federalnog ministarstva obrane, visina cijene realizacije ovog projekta zahtijevat će promjene u dinamici i načinu realizacije osiguranja sredstava.

4.14. „Protupožarna zaštita i vatrogastvo u općini i Zapadnohercegovačkoj županiji, dio sustava zaštite i spašavanja“- projekt

4.14.1 Uvod

Zaštita od požara i vatrogastvo su dio jedinstvenog sustava zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Federaciji BiH, koji je uređen Zakonom o zaštiti i spašavanju, pa se zbog toga zaštita od požara i vatrogastvo organiziraju i provode u okviru tog sustava.

Program razvoja zaštite od požara temelji se na Procjeni ugroženosti od požara općine Posušje i drugih činjenica važnih za razvoj programa.

Zaštita ljudi i materijalnih dobara ugroženih požarom jedna je od ključnih mjera spašavanja koja se provodi u okviru civilne zaštite, a koja se organizira u gospodarskim društvima, objektima pravnih

osoba, stambenim, javnim i drugim objektima. Pripreme koje se provode u okviru ove mjere obuhvaćaju: pravne, organizacijske, tehničke, obrazovne i promidžbene mjere.

Jedna od temeljnih pretpostavki za uspješnu protupožarnu akciju zaštite i spašavanja je ostvarivanje koordinacije među nositeljima zaštite od požara i vatrogastva na cjelokupnom prostoru općine Posušje i Zapadnohercegovačke Županije.

4.14.2 Postojeće stanje

Stanje zaštite od požara u općini Posušje nije na zadovoljavajućoj razini, a to je prirodna i druga nepogoda u kojoj je pučanstvo zadnjih desetljeća najviše ugroženo i trpi najveće štete. Vatrogastvo zadnjih godina bilježi znatan napredak u svom razvoju usprkos činjenici da je veći dio opreme i sredstava još uvijek amortiziran. Vatrogastvo nema dovoljno sredstava za obnovu tehnike, odgovarajućih motornih vozila i prostora. Temeljni oblici organiziranja vatrogastva su Profesionalna vatrogasna postrojba i Dobrovoljna vatrogasna društva koja treba organizirati i ustrojiti. Opremanje nedostajućom opremom, sredstvima i tehnikom je vršeno iz sredstava posebne namjene, donacija i dijelom iz proračuna.

4.14.3 Područja razvoja

a) Prevencija i ublažavanje

Normativna uređenost u oblasti zaštite od požara i vatrogastva je trenutačno osigurana, kroz:

- Zakon o zaštiti od požara i vatrogastvu („Službene novine Federacije BiH“, broj: 64/09);
- Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10);
- Zakon o udruženjima i fondacijama („Službene novine F BiH“, broj: 45/02 i 85/07).

Ublažavanje kao viziju novog stanja treba osigurati kroz:

Administrativno-stručne mjere:

- Izradu odgovarajućih provedbenih propisa na Županijskoj razini sukladno s federalnim Zakonom;
- Na svim razinama vlasti stvarati financijski poticaj za motiviranje u utemeljenju snaga iz ove oblasti, da bi pripadnici ovih struktura kao specijalizirane postrojbe bili oslonac, u provođenju ove mjere i drugih mjera zaštite i spašavanja;
- Nastavak izrade provedbenih propisa na županijskoj razini sukladno federalnom Zakonu;
- Osigurati kontinuiranu nabavku propisane vatrogasne opreme, sredstava i tehnike u skladu sa programom opremanja s ciljem ispunjenja zahtjeva iz propisanih osobnih i materijalnih formacija.

Građevinsko-tehničke mjere

- Kao dio prevencije i ublažavanja u zaštiti od požara, pri gradnji pooštriti primjenu svih preventivnih građevinskih, tehnoloških, tehničkih i organizacijskih, te obrazovnih mjera koje smanjuju rizik od požara i doprinose poboljšanju zaštite od požara;

- Iniciranje da subjekti planiranja na svim razinama vlasti planiraju finansijska sredstva za osiguravanje prostora za smještaj i rad vatrogasnih snaga, za opremanje i njihovo obučavanje.

b) Pripravnost/Spremnost

Elementi koji će osigurati spremnost u ovoj oblasti su:

- Stvoriti zakonske uvjete da vatrogasne snage mogu postati najvažniji resurs nadležnog stožera civilne zaštite, koji može izvoditi intervencije spašavanja ljudi i materijalnih dobara u svim prirodnim i drugim nesrećama;
- Izrada provedbenih propisa;
- Integracija postojećih komunikacijskih resursa i infrastrukture sa operativnim centrima civilne zaštite;
- Tehničko-tehnološka usklađenost s normama i standardima Europske unije;
- Inspekcijski nadzor;
- Donošenje i ažuriranje odgovarajućih planova i njihova provjera kroz vježbe simulacije, kako bi se smanjivalo vrijeme odaziva na intervencije zaštite i spašavanja u žurnim situacijama, u pogledu spašavanja ljudskih života i materijalnih dobara;
- Plansko povezivanje specijalnih postrojbi formiranih snaga protupožarne zaštite jedinica lokalne samouprave i Županije sa snagama protupožarne zaštite gospodarskih društava, osobito onih u oblasti gospodarenja šumama.

c) Odgovor

Smisao jedinstvenoga sustava organiziranja protupožarne zaštite, kao i informacijske povezanosti s operativnim centrima civilne zaštite je u činjenici da će ovaj sustav znatno poboljšati ukupnu spremnost svih subjekata i snaga u sustavu zaštite i spašavanja, na cjelokupnom području Federacije BiH.

Temeljem navedenoga, glavni vid odgovora u ovoj oblasti, trebao bi biti:

- Postojanje organiziranih i opremljenih profesionalnih vatrogasnih postrojbi;
- Integracija u sustav zaštite i spašavanja različitih postrojbi, u učinkoviti mješoviti sustav oslonjen na sofisticiranu komunikacijsku, informatičku i logističku potporu.

d) Oporavak

U početnoj fazi oporavka, organizirane i opremljene vatrogasne postrojbe (profesionalne ili dobrovoljne) će biti u funkciji i ponijeti će veliki teret u skoro svim akcijama spašavanja i pružanja zaštite, te povezivanju drugih subjekata i sudionika zaštite i spašavanja pa je time ova faza jednako važna kao i odgovor.

4.14.4 Provedba

Donošenjem Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu u Županiji Zapadnohercegovačkoj, biti će stvorena pretpostavka za stvaranje organizacijskih, tehničkih i drugih uvjeta formiranja vatrogasnih postrojbi (kroz utemeljenje dobrovoljnih društava ili profesionalnih sastava, ovisno o procjeni ugroženosti).

4.14.5 Akcijski plan

Akcijski plan za realiziranje Programa razvoja sadrži sljedeće konkretne provedbene korake:

- Formiranje vatrogasnih jedinica (profesionalne i dobrovoljne);
- Donošenje provedbenih propisa i iniciranje donošenja odgovarajućih propisa iz oblasti zaštite od požara i vatrogastva u Županiji i jedinicama lokalne samouprave;
- Na svim razinama vlasti donijeti poseban plan organizacije, opremanja i obučavanja vatrogasnih snaga.

Nositelji Akcijskog plana su:

- Županijska uprava civilne zaštite;
- Općinske službe civilne zaštite.

Planski rokovi:

- Ažuriranje Plana zaštite od požara općine Posušje-do travnja 2024. godine;
- Proširenje kapaciteta vatrogasnog doma i stvaranje uvjeta za smještaj i rad snaga zaštite i spašavanja-do kraja 2027. godine;
- Opremanje i obučavanje vatrogasnih snaga od druge polovice 2024. godine do kraja 2028. godine, prema posebnim programima i financijskim planovima svakog od nositelja planiranja;
- Proširenje kapaciteta vatrogasnog doma i stvaranje uvjeta za smještaj i rad snaga zaštite i spašavanja-do kraja 2028. godine.

Procjena očekivanih učinaka realizacije ovoga strateškog cilja unaprijed je poznata i sasvim realna.

Financijski obuhvat će utvrditi svaki nositelj planiranja po donošenju svoga plana organizacije, opremanja i obučavanja vatrogasnih snaga i bit će sastavni dio godišnjeg financijskog plana, prema vlastitoj mogućnosti, s tim da se u ovaj financijski obuhvat uključuju i proračunska sredstva i sredstva iz članka 180. i 184. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10).

4.15 „Obučavanje i osposobljavanje za zaštitu i spašavanje“ - projekt

Jedan od glavnih elemenata ocjene o provođenju preventivnih mjera u zaštiti i spašavanju spremnosti i odgovora na prirodnu i drugu nesreću, predstavlja razina obučenosti svih struktura u sustavu zaštite i spašavanja.

Iz tih razloga, pored normativno-pravne uređenosti i osnivanja snaga za provođenje akcija zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara u slučaju prirodnih i drugih nesreća i njihovog opremanja odgovarajućim sredstvima i opremom, obučavanje i osposobljavanje za obavljanje funkcionalnih zadataka predstavlja prvi i temeljni cilj i zadatak Općinske službe civilne zaštite i drugih subjekata u sustavu zaštite i spašavanja.

Jedan od glavnih strateških pravaca Programa razvoja 2024.-2028. godine je da obuku i osposobljavanje za potrebe zaštite i spašavanja, razradi u posebnom dokumentu Programa razvoja pod naslovom: „Osnove za izradu programa obučavanja u zaštiti i spašavanju“, koji sadrži sljedeće:

- Cilj i namjena obučavanja i osposobljavanja;
- Programiranje i planiranje obuke i osposobljavanja;
- Organiziranje i izvođenje obuke i osposobljavanja;
- Oblici osposobljavanja;
- Financiranje.

Realiziranje ovoga strateškog cilja izvršit će se kroz poseban Akcijski plan obuke i osposobljavanja, u kojem trebaju biti sadržani sljedeći provedbeni koraci:

- Priprema i donošenje pojedinačnih Planova i programa obučavanja i osposobljavanja svih struktura u zaštiti i spašavanju (opće i specijalizirane namjene), tijekom 2026. godine;
- Realizirati pojedinačne planove obuke i osposobljavanja po utvrđenim prioritetima i rokovima;
- Tijekom 2026. i 2027. godine, planirati i izvesti veliku združenu vježbu kojom bi se provjerio, ocijenio i verificirao odgovarajući stupanj razvoja zaštite i spašavanja, njena ukupna spremnost, odnosno organiziranost, opremljenost, obučenosť i na temelju iskustava s vježbe i provedbe ovoga Programa razvoja i pripremili temelji za donošenje novog Programa razvoja.

Financijska sredstva za provedbu ovoga strateškog cilja utvrđivat će se godišnjim planom potrošnje sredstava iz članka 180. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10), koji se donosi na osnovu Odluke, Načelnika Općine, o uvjetima i načinu korištenja sredstava ostvarenih po osnovu posebne naknade i prema naznačenoj dinamici.

4.16 „Odnosi s javnošću u zaštiti i spašavanju“ – projekt

4.16.1 Uvod

Praksa odnosa s javnošću je umjetnost i znanje kojim se, kroz uzajamno razumijevanje zasnovano na istinitom i potpunom obavješćavanju, postiže harmonija sa okolinom. Javni servisi informiranja i drugi elektronski i pisani mediji su oni činitelji koji bitno mogu pomoći u izgradnji sustava zaštite i spašavanja i svjesnosti o potrebi potpore cijele zajednice Programu razvoja i obvezi države da to učinkovito uradi.

Sukladno načelima proisteklim iz Zakona o zaštiti i spašavanju, građanima moraju biti dostupne i neuskraćene informacije o opasnostima, zaštiti i mogućnostima njihovog sudjelovanja u odlučivanju o načinu ostvarivanja zaštite od prirodnih i drugih nesreća i informacije o tome jesu li ili nisu sigurni.

4.16.2 Postojeće stanje

Mediji, medijski sustav i javnost u otvorenim demokratskim društvima stalno su u procesu promjene, oni su time važni činitelji za opisivanje i analizu socijalnih i drugih promjena. Proizvodnja, širenje i recepcija informacija u modernom društvu dobivaju na ekonomskom, kulturnom i političkom značenju.

Danas medijski sustav postaje centralna infrastruktura modernog društva, što je slučaj i kod nas. Naime, javni se mediji u Bosni i Hercegovini kvalitativno i kvantitativno sve više šire, ubrzao se

protok informacija putem medija, razvili su se novi tipovi medija i sve dublje prodiru u cjelokupno društvo i zadobili su sveopću društvenu pozornost, a na koncu mediji su razvili i institucije.

Kako mediji sve više postaju preduvjet za informativnu i komunikacijsku praksu drugih aktera, važnost odnosa s javnošću nadležnih tijela civilne zaštite i javnosti nameće se kao prvorazredna profesionalna zadaća i izazov, što do sada nije bilo dovoljno razvijeno.

4.16.3 Područja razvoja

a) Prevencija i ublažavanje

Normativna uređenost u oblasti prevencije osigurana je kroz:

- Zakon o slobodi pristupa informacijama na razini institucija Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj: 61/23);
- Zakon o slobodi pristupa informacija u Federaciji BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj: 32/01 i 48/11);
- Upustvo za provođenje Zakona o slobodi pristupa informacija u Federaciji BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj: 57/01);
- Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća ("Službene novine Federacije BiH", broj: 39/03, 22/06 i 43/10);
- Pravilnik o organiziranju i funkcioniranju operativnih centara civilne zaštite („Službene novine Federacije BiH“, broj: 9/19).

Na temelju odredbi navedenih propisa tijela vlasti moraju omogućiti medijima pristup svim informacijama, osim onima koje imaju najviši rang tajnosti i koje su kao takve precizno klasificirane.

Ublažavanje kao vizija novog stanja treba se osigurati kroz:

- Donošenje odgovarajućeg provedbenog akta o odnosima s javnošću, kod svih struktura civilne zaštite, odnosno stožera civilne zaštite;
- Donošenje odluka na svim razinama vlasti koje imaju urede za odnose s javnošću da, pri upravljanju akcijama zaštite i spašavanja postaju služba nadležnog stožera civilne zaštite.

b) Pripravnost/Spremnost

Elementi za osiguranje spremnosti u oblasti odnosa s javnošću o rizicima, od prirodnih i drugih nesreća, su:

- Donošenje Plana odnosa s javnošću u prirodnoj ili drugoj nesreći koji treba sadržavati:
 - Pregled mogućih prirodnih i drugih nesreća prema Procjeni ugroženosti;
 - Djelovanje prema javnosti ovisno o nesreći;
 - Plan kadrova;
 - Vlastiti komunikacijski kapaciteti i pregled medija preko kojih će se davati informacije;
- Pravodobno obavješćivanje javnosti o mogućnostima nastajanja prirodne i druge nesreće s mjerama koje se mogu poduzeti u prevenciji;
- Obuka;
- Provjera donesenih planova kroz vježbe simulacije.

c) Odgovor

Smisao pravilnog odnosa s javnošću kao odgovor na nastalu prirodnu i drugu nesreću, ogleda se u:

- Osiguravanju rada operativnih centara civilne zaštite u svim uvjetima;
- Stavljanje u funkciju svih ureda za odnose s javnošću;
- Stavljanje u funkciju zaštite i spašavanja svih radio i TV stanica i drugih medija sukladno Zakonu o zaštiti i spašavanju;
- Organiziranje konferencija za novinare u skladu s Planom odnosa s javnošću u prirodnoj i drugoj nesreći;
- Davanje priopćenja za javnost u skladu s Planom odnosa s javnošću u prirodnoj i drugoj nesreći.

d) Oporavak

Nakon prestanka djelovanja prirodne i druge nesreće u početnoj fazi provedbe oporavka, odnosi s javnošću se razvijaju kako je to predviđeno u fazi odgovora.

U drugoj fazi oporavka, koja može biti dugotrajna, odnose s javnošću preuzimaju nadležna tijela vlasti koje su odgovorne za ukupan oporavak zajednice.

4.16.4 Provedba

Donošenje odgovarajućih planova odnosa s javnošću svih razina upravljanja akcijama zaštite i spašavanja uz pretpostavku pune provedbe projekta „Uspostavljanje operativnih centara civilne zaštite“.

4.16.5 Akcijski plan

Akcijski plan za realiziranje programa sadrži sljedeće konkretne provedbene korake:

- Donijeti odgovarajući propis o odnosima s javnošću, kod svih struktura civilne zaštite, odnosno stožera civilne zaštite, do kraja 2026. godine;
- Donošenje Planova odnosa s javnošću svih razina organiziranja do kraja 2027. godine.

Nositelji Akcijskog plana su:

- Županijska uprava civilne zaštite i Županijski stožer civilne zaštite;
- Ured za odnose sa javnošću Vlade ŽZH;
- Općinske službe civilne zaštite i općinski stožer civilne zaštite, te nadležna služba za odnose sa javnošću općine.

Procjena očekivanih učinaka realizacije ovoga strateškog cilja, osigurat će lakše provođenje mjera zaštite i spašavanja, smanjenje posljedica prirodne i druge nesreće na ljude i materijalna dobra i omogućit će jedinstven odnos s javnošću, poštivanjem sljedećih pravila:

- Trenutačno reagiranje na interesiranje medija;
- Objavljivanje samo poznatih činjenica i po svaku cijenu izbjegavanje proizvoljnih procjena žrtava ili uzroka nesreće;

- Davanje samo potpunih informacija u saopćenjima za javnost ili na konferencijama za medije;
- Odgovarajući odnos prema žrtvama, odnosno obiteljima žrtava ili povrijeđenih i oboljelih.

Financijski obuhvat za ove aktivnosti je zanemariv, jer će se koristiti sredstva i oprema financirana kroz druge ciljeve i projekte. Preostala minimalna sredstva će svaki nositelj planiranja planirati u svome proračunu.

4.17 „Stanje objekata kulturne baštine i načini njihove Zaštite u prirodnim i drugim nesrećama“-projekt

4.17.1 Uvod

Bosna i Hercegovina raspolaže značajnom kulturnom baštinom, koja je uslijed ratnih dešavanja i poslijeratne nebrige u dobroj mjeri devastirana i zahtijeva žurno i neodložnu rekonstrukciju. Da bi se spriječilo daljnje propadanje kulturno-povijesnog naslijeđa potrebno je različitim mjerama i postupcima zaštititi i posebno utvrditi način njihove zaštite u prirodnim i drugim nesrećama.

4.17.2 Postojeće stanje

Objekti kulturnih i graditeljskih dobara su ugroženi od prirodnih i drugih nesreća, u odnosu na objekte građene u dvadesetom stoljeću. Posebno su osjetljivi na potrese, s obzirom na to da zbog vremena gradnje nisu osigurani mjerama zaštite od seizmičkih djelovanja. Zatim su ugroženi od poplava, požara, odronjavanja, ekoloških incidenata i drugih okolnosti.

Izražena je neuređenost u ovoj oblasti na državnoj i entitetskim razinama koja se ogleda i u nepostojanju državnog zakona u ovoj oblasti kao i u niskom stupnju zajedničkog planiranja i koordinacije.

4.17.3 Područja razvoja

a) Prevencija i ublažavanje

Normativna uređenost u oblasti prevencije osigurana je kroz:

- Zakon o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave („Službene novine Federacije BiH“, broj: 58/02, 19/03, 38/05, 2/06 i 8/06, 61/06, 80/10 i 48/11); u kojem su utvrđene ovlasti Federalnog ministarstva kulture i športa;
- Aneks VIII Sporazuma o povjerenstvu za očuvanje nacionalnih spomenika Daytonskog sporazuma;
- Zakon o provedbi odluka Komisije za zaštitu nacionalnih spomenika uspostavljene prema aneksu 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH („Službene novine F BiH“ broj: 2/02, 8/02, 6/04 i 51/07)
- Zakon o zaštiti i korištenju kulturno-povijesnog i prirodnog naslijeđa („Narodne novine ŽZH“, broj: 6/99);
- Pravilnik o kriterijima vrednovanja, podjeli i kategorizaciji nacionalnih spomenika („Službeni glasnik BiH“, broj: 82/19);

- Zakon o županijskim ministarstvima i drugim tijelima županijske uprave („Narodne novine ŽZH“, broj: 17/09, 17/11 i 9/22);
- Županijski zavod za zaštitu kulturno-povijesne baštine.

Ublažavanje kao viziju novog stanja, trebaju osigurati kroz:

Administrativno-stručne mjere:

- Inicirati donošenje državnog Zakona, te donošenje odgovarajućih pripisa kojima bi se osigurala jedinstvena uređenost u ovoj oblasti i pristup zaštiti;
- Izrada odgovarajućih projekata o stanju objekata kulturne baštine po kategorijama: porušeni, djelomično porušeni, zapušteni, obnovljeni;
- Punu provedbu zakonskih mjera kojima se sprječava odlaganje otpada unutar arheoloških lokaliteta, ruševina kulturnih objekata i svih drugih objekata kulturne baštine;
- Inicirati da se u postojeće seizmološke karte Bosne i Hercegovine ucrtaju svi objekti kulturne baštine po zonama;
- Inicirati da se u karte poplavnih područja s ucrtanim hidro-akumulacijama i hidro-elektranama ucrtaju i svi objekti kulturne baštine (mostovi, arheološki lokaliteti, vodenice);
- Osigurati financijski poticaj, kojim treba dovesti do odgovarajuće spremnosti i odgovora na prirodnu i drugu nesreću kojom bi mogla biti ugrožena kulturna baština, što podrazumijeva da se redovito i u što kraćem vremenu osiguraju sredstva u proračunima jedinica lokalne samouprave i Županije, za ovu namjenu.

Građevinsko-tehničke mjere:

Kao dio prevencije i ublažavanja za ove potrebe u ovome razdoblju treba osigurati obnovu porušenih i oštećenih kulturno-povijesnih objekata radi njihove zaštite i očuvanja od daljnjeg propadanja, sukladno projektima za svaki objekt i utvrđenim izvorima financiranja.

b) Pripravnost/Spremnost

Elementi koji će osigurati spremnost u ovoj oblasti su:

- Donijeti odgovarajuće programe razvoja na svim razinama vlasti koji trebaju nametnuti obvezu nositeljima planiranja zaštite i spašavanja, da kroz svoje akcijske planove planiraju sredstva za zaštitu kulturno-povijesnih dobara, a kroz planove zaštite i spašavanja i obvezu određivanja snaga i sredstava za eventualno spašavanje tih dobara;
- Visoka razina koordinacije kao dio spremnosti između svih nositelja planiranja;
- Provjera donesenih planova kroz vježbe simulacije.

c) Odgovor

Suština programa zaštite kulturne baštine ogleda se u postojanju odgovarajućih planova, te u primjeni rezultata istraživanja koji će osigurati prikladnu zaštitu kulturno-povijesnih objekata u slučaju prirodne i druge nesreće, i osiguravanjem snaga za eventualnu evakuaciju kulturno-povijesnih dobara.

d) Oporavak

Oporavak obuhvaća sanaciju i restauraciju kulturno-povijesnog naslijeđa koje bi moglo biti uništeno ili oštećeno u prirodnoj i drugoj nesreći i dovođenje u prvobitno stanje.

4.17.4 Provedba

Da bi se osigurala zaštita kulturne baštine potrebno je na razini Županije i Općine izraditi projekt pod nazivom: „Studija o stanju objekata kulturne baštine po kategorijama i načini njihove zaštite u prirodnim i drugim nesrećama“.

Ova studija mora dati odgovor kako osigurati prikladnu zaštitu kulturne baštine i to kroz provedbu odgovarajućih planskih dokumenata utvrđenih u točki 3. ovoga strateškog cilja, da bi se na što bolji način zaštitilo kulturno-povijesno naslijeđe od prirodnih i drugih nesreća ili eventualno smanjila šteta na njima.

4.17.5 Akcijski plan

Akcijski plan za realiziranje Programa sadrži sljedeće konkretne provedbene korake:

- Razvoj zakonskog okvira;
- Izrada Studije utvrđene u provedbi ovog dokumenta;
- Osiguravanje financijskih sredstava.

Nositelji Akcijskog plana su:

- Županijsko ministarstvo, prostornog uređenja, resursa i zaštitu okoliša odnosno Zavod za zaštitu kulturno-povijesne baštine;
- Županijsko ministarstvo gospodarstva.

Planski rokovi:

- Zakonski okvir do kraja 2025. godine;
- Izrada Studije do kraja 2026. godine.

Financijski obuhvat pretpostavlja osiguranje sredstava iz proračuna svih nositelja vlasti na temelju izrađenih planova i projekata i njihove realizacije.

To znači da će konkretni projekti zaštite imati svoj poseban akcijski plan i financijski obuhvat koji će biti dio Programa razvoja i Godišnjeg plana realizacije.

5 ZAKLJUČCI

- Nositelji i sudionici izrade programa, projekata ili inicijativa iz akcijskih planova dužni su razraditi provedbene korake iz akcijskih planova u svojim redovitim godišnjim programima i planovima, uz konstataciju da planirani priliv iz Proračuna i posebne naknade osigurava realizaciju svih strateških pravaca.
- Županijska uprava civilne zaštite i Općinska služba civilne zaštite i nositelji izrade programa, projekata ili inicijativa, dužni su koncem tekuće godine vršiti godišnju reviziju i usuglašavanje strateških pravaca i konkretnih provedbenih koraka iz akcijskih planova s pregledom troškova.

- U Program razvoja ugraditi projekt „Izrada i operacionalizacija procedura u postupku angažiranja policijskih snaga i resursa u zaštiti i spašavanju“.
- Nositelji planiranja u suradnji sa Županijskom upravom civilne zaštite i Općinskom službom dužni su strateške pravce koje nisu obradili u ovom programu razvoja, kroz konkretne programe, projekte i inicijative, naknadno donijeti, čime će isti postati dio provedbenog Programa i njegovih godišnjih financijskih planova.
- Svi nositelji planiranja dužni su izvijestiti Vladu Županije ŽZH i općinskog Načelnika ukoliko dođe do promjene u realizaciji strateških pravaca razvoja zbog financijskih ili drugih razloga koji zahtijevaju izmjenu akcijskih planova u sredstvima i rokovima.
- Strateški pravci utvrđeni u ovome dokumentu nisu obuhvatili programe i projekte koji zahtijevaju dugoročniju realizaciju i veća financijska sredstva nego što su utvrđena u dokumentu ovoga Programa razvoja: “Pregled očekivanih troškova s izvorima financiranja”. Ovi strateški pravci će biti predmet razmatranja narednog programa razvoja, zajedno s drugim započetim projektima iz ovoga Programa razvoja.
- Godišnji plan financiranja i provedbe Programa razvoja izrađuje Općinska služba civilne zaštite na temelju izvješća i planova financiranja i realiziranja strateških pravaca, nositelja i sudionika njihove izrade i koncem tekuće i početkom planske godine isti dostavlja Načelniku općine Posušje, na razmatranje i usvajanje.
- O implementaciji Programa razvoja, Općinski načelnik izvještavati će godišnje Općinsko vijeće općine Posušje.

V POSEBNI DOKUMENTI O SADAŠNJEM STANJU RAZVOJA SUSTAVA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA I NAČINU REALIZACIJE ZADATAKA IZ PROGRAMA RAZVOJA U POJEDINIM OBLASTIMA

1 ZAKLJUČCI IZ PROCJENE UGROŽENOSTI OPĆINE POSUŠJE

1.1 Uvod

Procjenu ugroženosti, utemeljenu u članku 31. stavak 2. točka 2., Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10) izradila je izradila je Radna grupa imenovana od strane Općinskog načelnika Rješenjem broj: 01-190/24 od 06.02.2024. godine; nadzirana od Odsjeka za civilnu zaštitu koji je vršio koordinaciju svih njenih aktivnosti; u suradnji s općinskim službama i drugim tijelima općinske uprave, zavodima, znanstvenim i drugim ustanovama. Zaključci iz Procjene ugroženosti, kao jedan od elementa Programa razvoja daju se u cijelosti.

Na temelju prijedloga Općinske službe civilne zaštite i mišljenja Općinskog stožera civilne zaštite, a temeljem članka 29. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10), Općinski Načelnik je razmotrio predloženu Procjenu i Odlukom Načelnika općine Posušje broj: 01-469/24 od 25. ožujka, 2024. godine je istu prihvaćena i usvojena.

1.2 Ključne opasnosti za područje općine Posušje

1.2.1 Ključne opasnosti

Temeljem svih pokazatelja iz Procjene ugroženosti područja Općine Posušje, moguće opasnosti su od: potresa i rušenja objekata, poplava uzrokovanih obilnim padalinama ili prelijevanjem brane na akumulacijama suše i veći ljetni požari, olujni vjetrovi, epidemije, biljne i stočne bolesti.

Tablica 1. Ključne opasnosti za područje općine Posušje

R. br.	Vrsta opasnosti – prirodne i druge nesreće	Ugroženo područje Županije i općine Posušje
1.	Potresi	<i>Ovoj opasnosti i rizicima su podložne sve urbane sredine, dakle stambeni konglomerati na području Županije, – intenziteta 7, 8 i 9⁰ MCS a prema seizmološkim pokazateljima podložna su osobito područja općina: što se vidi iz Seizmološke karte;</i>
2.	Rušenja objekata i brana na vodotocima	<i>U dijelovima područja općine Posušje, akumulacija Tribistovo i dr.;</i>
3.	Velike poplave	<i>U području donja Rastovača, Broćanac naselja oko korita Topale, Ričine, Ričine Vir, Sutine; manje štete;</i>

4.	Suša	<i>Suša, kao prirodna nesreća koja nanosi velike štete na ratarskim i voćarskim kulturama, pogađa područje cijele općine;</i>
5.	Požar	<i>To je pojava-opasnost koja se javlja skoro svake godine i koja nema samo jedan uzročnik, a u obliku požara otvorenog prostora i s najvećim štetama zabilježen je na području cijele Općine;</i>
6.	Tuča (led) tijekom proljetnih i jesenjih mjeseci	<i>Prirodna nesreća koja nastaje iznenadno i kratko traje, a njezin negativni učinak je najizraženiji na voćarskim i ratarskim kulturama na području cijele Općine;</i>
7.	Velike hladnoće i olujni vjetrovi	<i>Prirodna nesreća koja nastaje iznenadno, a njezin negativan učinak je najizraženiji na voćarskim i ratarskim kulturama, djelovanjem na infrastrukturu pogađa područje cijele Općine;</i>
8.	Masovne ljudske, životinjske i biljne bolesti	<i>Registrirane su kao učestale i s velikim negativnim učincima na području cijele Općine);</i>
9.	Odroni tla	<i>Ova se pojava javlja u manjoj mjeri;</i>
10.	Visoki snježni nanosi	<i>Ova se pojava javlja u manjoj mjeri;</i>
11.	Kemijsko-biološko onečišćenje zraka, vode i tla	<i>Izložena su sva veća naseljena mjesta: zagrijavanje stambenih i dr. objekata, intenzivniji cestovni promet, smješteni industrijski kapaciteti i sl.;</i>
12.	MES i NUS	<i>Ova se pojava javlja u manjoj mjeri;</i>
13.	Prometne nesreće	<i>Ugroženo je područje cijele Općine, razlozi su višestruki: starost i neispravnost vozila, loši i oštećeni putovi, prometnice i dr.;</i>
14.	Ekspanzija i eksplozije plina	<i>Područja koja su posebno ugrožena su područja oko benzinskih crpki - prodaja plina, ali i gospodarski, obrtnički, zdravstveni i uslužni subjekti koji u procesu proizvodnje, zagrijavanja prostorija i pripreme hrane, koriste i skladište veće količine plina. Tu su i drugi mali potrošači-domaćinstva koja nisu registrirana kao potrošači plina, ali su potencijalne plinske bombe.</i>
15.	Društveno uvjetovani procesi	<i>Od destrukcije prema konstrukciji; od disolucije prema izgradnji institucija pravne države; od socijalnog i gospodarskog siromaštva i zaostalosti prema razvoju i prosperitetu; od dezintegracija suradnjom prema integracijama u državi, regiji, europskim i euroatlantskim; od ugrožavanja prema ostvarenju ljudskih prava i sloboda; od oštećenosti i ugroženost prema zdravom okolišu i ekosustavu.</i>

1.2.2 Opći zaključci

- Na razini općine Posušje, postoje određeni kapaciteti koji još uvijek nisu funkcionalno integrirani u sustavu zaštite i spašavanja za planski odgovor na pojedine prirodne i druge nesreće, a odnose se na postojeće službe hitne pomoći, profesionalne vatrogasne postrojbe i dobrovoljna vatrogasna društva, upravna i operativno-stručna tijela civilne zaštite županije i općina, policijske snage (prometna policija i specijalne policijske postrojbe), kapaciteti javnih poduzeća, Oružane snage BiH. Suradnja sa svim nositeljima planiranja u tijelima

županijske uprave, drugim institucijama i ustanovama je imperativ, jednako u ostvarivanju strateške prevencije, izradi i usklađivanju planova zaštite i programa razvoja, kao i u stvaranju povjerenja građana u institucije pravnog sustava. Ove složene zadaće moguće je izvršiti samo ukoliko se osigura kvalitetan servis u obavljanju ovih poslova i zadaća u okviru svih tijela županijske uprave.

- Procjene rizika i opasnosti od prirodnih i drugih nesreća obveze su županijskih i općinskih tijela vlasti, koje ovisno od konkretnih pokazatelja trebaju biti vrlo detaljne i precizne i u funkciji postizanja svjesnosti o značaju priprema za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara kod tijela vlasti i svjesnosti o osobnoj i uzajamnoj zaštiti i spašavanju kod građana. Imajući u vidu ukupne prirodne, geografske, urbanističke, gospodarske, socijalne, migracijske i odlike složenih društvenih procesa u uvjetima postojeće državne organizacije u Bosni i Hercegovini, tranzicije i reforme, potrebno je još detaljnije i stručno kvalitetnije procijeniti rizike od prirodnih i drugih nesreća, na svim razinama i kao takve uskladiti na federalnoj razini.
- Gospodarska dobra (industrijski kapaciteti, naftne i plinske instalacije, hidrocentrale, poljoprivredna dobra, šumski resursi, prometnice i objekti na njima i drugi infrastrukturni objekti), trebaju s aspekta zaštite i spašavanja biti izravno obuhvaćeni vrjednovanjem parametara mogućih nesreća i rizika, stvaranjem baze podataka u resornim ministarstvima i drugim tijelima općinske uprave, ustanovama, zavodima i javnim poduzećima.
- Bitna pitanja problematike okoliša i stvaranja preduvjeta za izbalansirano korištenje prirodnih resursa i uspostavu održivog razvoja, pitanje je upravljanja životnom sredinom i strategijom prostornog planiranja u zemlji i regiji. Problem opasnog (industrijskog, medicinskog i dr.) otpada, jedan je od prioritetnih problema zaštite okoliša. U Bosni i Hercegovini ne postoji kontroliran sustav upravljanja opasnim otpadom, ali postoji registar generatora opasnih otpada. Nekontrolirano odlaganje opasnog otpada (4.000 manjih ili većih deponija) i nepravilno odlaganje na lokalne deponije posljedica je odsustva svjesnosti i drastičnog odstupanja od obveza primjene zakonskih odredbi na svim razinama u Federaciji. Takvi deponiji bez odgovarajućih projektnih rješenja, bez tehničke opremljenosti, bez fizičko-tehničke zaštite, bez tehnologije odplinjavanja, bez pokrivanja inertnim materijalima, bez regulacije procjednih voda i infrastrukturnih sadržaja su ekološka atomska bomba.
- Priroda prijetnje potresa u BiH, Federaciji BiH, Općini, a osobito u velikim gradovima i ratom izazvane prevelike koncentracije pučanstva u njima, uz postojeću intenzivnu gradnju i dogradnju stambenih i poslovnih objekata, često bez odgovarajućih urbanističkih planova i dozvola, zahtijeva reviziju i kontrolu primijenjenih standarda gradnje i poduzimanje odgovarajućih mjera na postizanju spremnosti (otpornosti na rušenje).
- Šume, vode i drugi ekosustavi su značajni za ekonomsko stanje Općine, a ujedno su resursi koji su učestalo skloni gubitcima od prirodnih i drugih nesreća. Međutim, ukoliko gubitci nisu odmah vidljivi i ne predstavljaju izravnu opasnost za pučanstvo, redovito izostaje učinkovit odgovor na nesreće i oporavak od nesreća.
- Stalna i neposredna prijetnja od prirodnih i drugih nesreća izazvanih nadnaravnim djelovanjem prirode ili ljudskim djelovanjem, zahtjeva suradnju BiH sa susjednim i drugim zemljama u zajedničkom planiranju akcija zaštite i spašavanja, primanju i pružanju međunarodne humanitarne pomoći u slučaju većih nesreća, jer BiH je prihvatila međunarodne humanitarne standarde.

- Nevladine i organizacije civilnog društva imaju posebnu ulogu u podizanju svjesnosti o značaju zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i opasnosti, upotpunjavanju i ostvarenju sadržaja svih mjera zaštite i spašavanja. Zbog raznolikosti sadržaja djelovanja (pružanju pomoći u pronalaženju, spašavanju i zbrinjavanju ugroženog i nastradalog pučanstva, osiguranju raznovrsne humanitarne pomoći u slučaju masovnih prirodnih i drugih nesreća (gašenju požara i dr.), potrebno je afirmirati društveni značaj nevladinog humanitarnog sektora i organizacija civilnog društva.

Procjena ugroženosti stvara temelj za izradbu Programa razvoja zaštite i spašavanja Općine i Plana zaštite i spašavanja Općine, te njihovo međusobno usklađivanje sa Županijskim programom razvoja i planovima zaštite i spašavanja uz procedure osiguranja financijske podrške njihovoj realizaciji.

1.3 Zaključci po pojedinim opasnostima

1.3.1 Potres

Zaključci:

- Da bi se posljedice po ljude i materijalna dobra od pojave potresa umanjile, potrebno je poduzimati preventivne mjere koje će se provoditi kroz prostorne i urbanističke planove Županije i općina. Pored toga potrebno je primjenjivati odgovarajuće zakone i provedbene propise o načinu gradnje stambenih, poslovnih, industrijskih, infrastrukturnih objekata (putova, vodovodne i kanalizacijske mreže i sl.).
- Uzimajući u obzir konkretne seizmičke uvjete područja, lokacije na kojima se grade objekti, i primjenom osnovnih principa potresnog inženjerstva u projektiranju, u velikoj se mjeri može direktno utjecati na smanjenje posljedica od potresa. Temeljem postojećeg stanja može se zaključiti da postojeća struktura stambenog fonda i koncentracija zgrada na određenim područjima ne pruža mogućnost primjene učinkovite zaštite od potresa, osim zgrada građenih u novije vrijeme suvremenim otpornim konstruktivnim sustavima.
- U slučaju nastanka potresa većih razmjera u Županiji i općinama, potrebno je poduzeti odgovarajuće aktivnosti koje se odnose na spašavanje ugroženih i nastradalih ljudi i materijalnih dobara, a prvenstveno organizirati potragu i spašavanje zatrpanih u ruševinama i njihovo zbrinjavanje.
- U ovim aktivnostima potrebno je angažirati sve vlastite raspoložive snage i sredstva za zaštitu i spašavanje uključujući Oružane snage BiH, kao i odgovarajuće snage i sredstva iz Republike Srpske.
- S obzirom da će u akcijama potrage i spašavanja zatrpanih biti potrebno angažirati i druge snage i sredstva (pse tragače, specijalne instrumente za otkrivanje zatrpanih, specijalnih strojeva za uklanjanje ruševina i sl.), potrebno je kroz planove zaštite i spašavanja planirati traženje pomoći od susjednih općina i županija ili šire društvene zajednice, pa i međunarodne zajednice.
- S obzirom na visoku seizmičnost područja Općine u okviru teritorija Bosne i Hercegovine, te nedovoljan postojeći broj seizmoloških stanica i zastarjelost seizmoloških instrumenata, potrebno je izvršiti modernizaciju i osuvremenjivanje mreže seizmoloških stanica, kako bi se obavljalo sustavno registriranje, prikupljanje, analiziranje i proučavanje seizmičkih i

seizmo-tektonskih pojava (prirodni i inducirani potresi, eksplozije i gorski udari), izučavanje seizmičnosti, seizmičke aktivnosti i učestalosti potresa, kao i definiranje seizmičkih učinaka djelovanja lokalnih i udaljenih potresa na izučavani prostor i prognoziranje njihovoga utjecaja na zemljište, vode, vodotoke i objekte.

- S ciljem preventivne zaštite ljudi i materijalnih dobara od ove vrste prirodne nesreće, potrebno je izraditi karte (epicentara potresa, seizmičkog rizika, maksimalnih intenziteta), seizmoloških, seizmo-tektonskih i drugih, potrebnih za prostorno planiranje i seizmičko projektiranje i građenje.
- Da bi se procijenile posljedice za ljude i materijalna dobra u slučaju potresa na području Općine, potrebno je raspolagati podacima o strukturi stambenog fonda i cjelokupne infrastrukture.

1.3.2 Odranjavanje, slijeganje tla

Zaključci:

- Nužno je kontinuirano praćenje i dokumentiranje nezakonite i neplanske gradnje stambenih i drugih objekata, osobito u zahvatu prometnica (cestovnih), te dosljedna provedba propisa koji reguliraju uvjete gradnje.
- Važne aktivnosti u ovoj oblasti su nadgledanje i proučavanje rizika od odrona, slijeganja tla, zatim obavješćivanje javnosti kako bi se mogle poduzeti učinkovite i organizirane mjere u slučaju odrona, slijeganja tla. Moraju postojati tehnički osposobljene postrojbe za pomoć.

1.3.3 Visoki snijeg, snježni nanosi, tuča (grad,led)

Zaključci:

- Za zadatke spašavanja nastradalih u snježnim nanosima i lavinama potrebno je osnovati, osposobiti i tehnički opremiti odgovarajuće udruge građana (planinarska društva, Gorska služba spašavanja, speleolozi i sl.).
- U slučajevima kada snage i sredstva civilnih struktura nisu dovoljne, u izvršavanju zadaća zaštite i spašavanja, te pružanju podrške u akcijama zaštite i spašavanja, tražiti angažiranje oružanih snaga, sukladno Zakonu o obrani BiH i posebnim Operativnim procedurama.
- S ciljem poduzimanja organiziranih i učinkovitih mjera zaštite i spašavanja, važne aktivnosti u ovoj oblasti su nadgledanje i proučavanje rizika od snježnih nanosa i lavina, što podrazumijeva obilazak i opserviranje, a potom obavješćivanje javnosti.
- Nužno je izvršiti nabavku meteorološkog radara kako bi se pratila hidrometeorološka situacija iznad Bosne i Hercegovine, unaprijediti tehničku opremljenost, provoditi neprestanu edukaciju, obavljati reanalizu i mapiranje područja gdje se tuča (grad,led) najčešće pojavljuje.
- U slučaju pojave gradonosnih oblaka bitno je imati specijaliziranu službu prognoze, rane najave i praćenja oblaka nevremena, kako bi se na vrijeme reagiralo žurnim mjerama zaštite.

- Potrebno je formirati postrojbe-službe za protugradnu zaštitu i iste opremiti prikladnim sredstvima i opremom za protugradnu zaštitu.
- Nužno je razviti sustav radarskog praćenja olujnih oblaka, te unaprijediti prognostičke modele, koji će na vrijeme prognozirati nestabilnost atmosfere i prostor na kojem će se ona javiti. Kao nastavak razvoja sustava praćenja i prognoze dolazi do nowcastinga, vrlo kratkoročne prognoze do 3 sata unaprijed, koja ako je prikladna može znatno unaprijediti cijeli sustav zaštite.

1.3.4 Poplava

Zaključci:

- Osigurati sredstva i izvršavanje redovitog održavanja izgrađenih objekata za zaštitu od poplava i jasno utvrditi stupanj zaštite kojega oni osiguravaju.
- Administrativnim mjerama osigurati poštivanje propisanog upravljanja i korištenja objekata i prostora u cijelosti, a koji imaju utjecaja na nastanak poplava. Pritom posebno voditi računa o stanju u širem slivnom području (kontrolirana sječa šuma i pošumljavanje, način korištenja zemljišta i način obrade, uspostavljanje odgovarajućih uvjeta vezano za vodni režim kod izgradnje bilo kojih objekata, dosljedna primjena svih predviđenih mjera, radova, postupaka kod izgradnje objekata i sl.).
- Stalnim i rigoroznim kontrolama provjeravati stanje, upravljanje i korištenje vode i vodoprivrednih objekata.
- U Županiji i Općini osigurati uvjete za poduzimanje mjera, kroz donošenje preventivnih i operativnih planova obrane od poplava, u skladu s odgovarajućim propisima kojima se uređuje ova oblast.
- U suradnji s Agencijom za vodno područje sliva Jadranskog mora uskladiti i izraditi „Novi elaborat plavnog vala“.

1.3.5 Suša i olujni vjetrovi

Zaključci:

- Kako bi se prevenirale opasnosti od nastanka i štete od suše, velikih razmjera koje mogu ugroziti ljude i materijalna dobra, treba osigurati smanjenje gubitaka u vodovodnim sustavima, rekonstrukcijom i bržim protokom kroz sustav.
- Planskim aktivnostima osigurati dovoljne količine vode za navodnjavanje obradivih površina, čime bi bili stvoreni uvjeti za intenzivnu poljoprivrednu proizvodnju.
- Vršiti prihvat i kaptažu velikih voda, kada ih ima i stavljanje na raspolaganje u uvjetima potrebe, putem izgradnje umjetnih akumulacija čime se pored proizvodnje električne energije stvaraju i uvjeti za razvoj turizma, vrši zaštita od poplava nizvodnog područja, osigurava voda za navodnjavanje.

- Planirati i osigurati transport vode cisternama za saniranje potreba najugroženijih potrošača, za što je potrebno sustavno nabavljati i čuvati dovoljan broj transportnih sredstava.
- Potrebno je osigurati rezervne količine vode, izgradnjom ili postavljanjem spremnika za vodu i dr. za učinkovitu zaštitu od požara (osobito na otvorenom prostoru).
- Uključiti se u unaprjeđenje hidrometeorološkog informacijskog sustava BiH, u operativne sustave i znanstveno-tehničke programe Svjetske meteorološke situacije (WMO).
- Istraživati osjetljivost pojedinih gospodarskih aktivnosti na klimatske promjene.

1.3.6 Masovne pojave ljudskih, životinjskih i biljnih bolesti

a) Epidemije - Zarazne bolesti ljudi

- Kao zaključak ističe se da se epidemija širih razmjera može pojaviti na svakom dijelu područja Općine, a broj oboljelih bi zavisio od vrste uzročnika, odnosno vrste oboljenja. Da bi se moglo adekvatno reagirati na takvo mjesto potrebno je jačati higijensko-epidemiološku službu općinske razine.
- Također, sve postojeće zdravstvene ustanove će biti potencijalna mjesta zbrinjavanja ozlijeđenih i oboljelih. To su: SKC Mostar, te sa njima pripadajućom primarnom zdravstvenom zaštitom, kao i Dom zdravlja u Posušju.
- Za potrebe evakuacije povrijeđenih koriste se heliodromi, sportska igrališta, stadioni koji se nalaze u neposrednoj blizini bolnica.

Nevladine strukture, koje se u ovim slučajevima uključuju, su: Crveni križ Općine i Županije ŽZH i druge humanitarne organizacije.

b) Epizootije - Zarazne bolesti životinja

Mjere zaštite su: preventivne i neposredne s ciljem sprečavanja i umanjenja utjecaja na životinje i namirnice životinjskog podrijetla.

Zaključci:

- Nužno je permanentno osiguravati higijenski ispravnu vodu za napajanje životinja, kao i sanitarnu zaštitu izvorišta.
- Provoditi uklanjanje otpadnih voda i drugih otpadnih tvari na način i pod uvjetima kojima se osigurava zaštita od onečišćenja voda iz tla.
- Osiguravanje zoohigijenskih i drugih veterinarsko-zdravstvenih uvjeta uzgoja i korištenja životinja i očuvanja zdravlja i pravilne ishrane, njege i držanja životinja.
- Redovito, dva puta godišnje, obavljati preventivne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije.
- Osiguravanje dovoljne količine imunoloških sredstava.

c) Biljne bolesti i štetočine u šumama

Zaključci:

- Navedeni kukci su sekundarni štetnici koji napadaju oslabljena i oštećena stabla pa njihovo prenamnožavanje traje više godina.
- Mjere borbe prema tome nisu kratkoročne, a pogotovo ne mogu biti samo uklanjanje napadnutih stabala, te predlažemo izvođenje već urađenih projekata u cilju trajne sanacije napadnutih površina i uputiti projekte nadležnim domaćim i međunarodnim institucijama. Naravno, ova mjera ne isključuje mogućnost daljnjeg uklanjanja napadnutih stabala i postavljanje klopki sa feromonima na napadnutim terenima.
- Šumske kulture i štetočine treba držati pod stalnom i redovitom kontrolom kako bi se eventualne nove pojave kukaca pravovremeno spriječile i poduzele mjere zaštite.
- Poduzeća raspolažu dovoljnim brojem stručne i kvalitetne radne snage koja bi po iznalasku finansijskih sredstava bila u stanju izvršiti radove sanacije i sprječavanje daljnjih šteta (protupožarna zaštita, izgradnja protupožarnih putova, sanacija požarišta, sanitarne sječe, postavljanje feromonskih klopki, uspostavljanje šumskog reda, pošumljavanje i dr.) na onim lokalitetima koji nisu minirani.
- Odgovornost za zaštitu šuma ne može biti samo u sferi šumske struke, nego i u institucijama sustava.
- Nositelji poslova za zaštitu bilja i biljnih proizvoda su županijsko ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, odnosno službe za gospodarstvo u općinama, pravne osobe u oblasti poljoprivrede i šumarstva, specijalizirane znanstvene ustanove, poljoprivredne zadruge, individualni poljoprivredni proizvođači.
- Kao snage za zaštitu bilja i biljnih proizvoda, mogu se osnovati i posebne postrojbe civilne zaštite, koje se osnivaju zavisno od potreba koje bi trebale proisteći iz odgovarajućih procjena ugroženosti na određenom području.

1.3.7 Rizik od mina i neeksploziranih ubojitih sredstava (NUS-a)

Zaključci:

Da bi se ovaj problem osim praktičnog eliminiranja, sveo u okvire nadzora i podnošljivosti, potrebno je, među ostalim razvijati sve oblike prevencije o minskim opasnostima u tijelima vlasti i svjesnosti kod građana.

1.3.8 Tehničko-tehnološke nesreće

a) Požari

Zaključci:

- Zaštita i spašavanje od požara zahtjeva temeljitu rekonstrukciju u svim važnim pitanjima bitnim za kvalitetno uspostavljanje organizacije, funkcioniranja i razvoja, usklađivanje i

objedinjavanje postojećih resursa u tijelima uprave, pravim osobama, gospodarstvu, profesionalnim postrojbama, dobrovoljnim vatrogasnim postrojbama i društvima i povećanje svjesnosti o razvoju osobne i uzajamne zaštite od ovih opasnosti kod građana, u mjestu gdje žive i rade, kao dio ukupnog sustava zaštite i spašavanja.

- Imajući u vidu činjenicu da se za uspješnu intervenciju u velikim požarima, eksplozijama plinova, akcidenata s opasnim tvarima kad prerastu u prirodnu nesreću mora osigurati u izuzetno kratkom roku veliki broj osposobljenih ljudi, specifičnu opremu i sredstva, koji bi po unaprijed utvrđenom planu trebali intervenirati, može se konstatirati da u Općini i Županiji nema dovoljno i optimalno organiziranih snaga, opreme i sredstava za uspješne intervencije u ovoj vrsti prirodne i druge nesreće.
- Urbana izgrađenost područja Općine, raspored gospodarskih objekata, vodo-privrednih, energetskih, prometnih i drugih objekata sa gledišta zaštite od požara i eksplozija razrađena je u općinskim planovima zaštite od požara i planovima zaštite svakog gospodarskog društva. Navedeni elementi koji se odnose na ekonomsku i urbanu izgrađenost i dr., sa stanovišta mogućih eksplozija plinova ili akcidentnih situacija s opasnim tvarima, koje mogu prerasti u prirodnu i drugu nesreću, izuzev kod pojedinih korisnika gdje je to samoinicijativno urađeno, praktično nisu cjelovito razrađeni, te će se u tom smislu predložiti dopuna normativno-pravnog reguliranja kod izrade budućih zakona o opasnim tvarima.
- Izrazito sušno vrijeme (znakovito za ovu Županiju), pogoduje nastanku šumskih požara, dužini trajanja požara i otežava gašenje požara. Za gašenje šumskih požara koji su zahvaćali područje Županije, bile su angažirane vatrogasne postrojbe i pučanstvo, upotrijebljena su znatna tehnička sredstva, a bili su angažirani i helikopteri Vojske Federacije BiH i kanader iz Republike Hrvatske, pri čemu su otežavajući čimbenici u lokaliziranju i gašenju požara bile mine i nepristupačnost požarištima i neizgrađenost protupožarnih prosjeka i putova.
- Zakon o šumama uređuje između ostalog i zaštitu šuma od požara, a nadzor nad provođenjem navedenog Zakona i propisa koji proizlaze iz ovoga Zakona, vrši Županijsko ministarstvo gospodarstva, zbog čega je potrebno uskladiti planove zaštite i spašavanja, ne samo na razini šumskih javnih gazdinstava, već i na razini nositelja planiranja političkih zajednica, županija i općina.
- Donošenje Zakona o zaštiti od požara i vatrogastva na razini ŽZH sukladno sa Zakonom o zaštiti od požara i vatrogastva („Službene novine Federacije BiH“, broj:64/09), kojima bi se ova oblast uredila na novim suvremenim osnovama i uskladio odnos svih subjekata u sustavu zaštite i spašavanja prema ogromnom prirodnom bogatstvu ove zemlje koje svake godine, nažalost nezaštićeno, nestaje u vatri i dimu.
- Na županijskim i općinskim tijelima vlasti i subjektima zaštite i spašavanja su i sljedeće, konkretne zadaće:
 - Provođenje preventivnih mjera u svim sredinama, objektima i prostorima gdje postoji mogućnost nastanka požara;
 - Organizirano motrenje šuma, redovito praćenje i pravodobno javljanje o nastanku požara u cilju što hitnijeg otklanjanja, u skladu sa Zakonom o šumama;
 - U skladu s procjenom ugroženosti u županiji, općini i gospodarskim društvima organizirati i obučiti snage za uspješne intervencije od požara (vatrogasne postrojbe, dobrovoljna vatrogasna društva);

- Postojeća MTS-a sredstva i opremu u vatrogasnim postrojbama i dobrovoljnim vatrogasnim društvima koja je zastarjela, potrebno je obnoviti, nabavkom nove opreme;
- Angažiranje pučanstva, vatrogasnih postrojbi, dobrovoljnih vatrogasnih društava i drugih pravnih osoba u slučajevima nastanka požara koji ugrožavaju ljude i materijalna dobra;
- Poštivanje procedura o prijevozu opasnih tvari u cestovnom prometu (obučeni ljudi, ispravna vozila i dr.).

b) Rušenje ili prelijevanje brana na akumulacijama

Imajući u vidu činjenicu da do rušenja brana može doći u slučaju katastrofalnih potresa (u seizmički nestabilnim područjima), zatim u slučajevima naknadnih slijeganja, gubljenje konstruktivno-nosivih osobina tla u zoni brane i akumulacije, nameću se sljedeći zaključci:

- Prilikom izgradnje novih brana i vodo-zaštitnih nasipa provoditi striktnu primjenu propisa, pravila i tehničkih normativa u vezi s branama, a odnose se na:
 - Tehničke propise za projektiranje i građenje brana;
 - Naputke za tehnička motrenja visokih brana;
 - Pravilnike o tehničkim normativima za seizmičko motrenje visokih brana.
- Na objektima koji su već izgrađeni i u funkciji, izraditi studije stanja i stabilnosti brana na svim vodotocima gdje su ove izgrađene ili se planiraju graditi, te provesti i druge aktivnosti koje utječu na sigurnost brana, kao što su:
 - Fizikalna (izvidnička: vizualna i optičkim instrumentima) motrenja;
 - Geodetska motrenja;
 - Seizmološka motrenja.
- Za sve vodo-akumulacije treba izraditi studije utjecaja plavnog vala (primarnog i sekundarnog) na ljude i materijalna dobra u zahvatu vodotoka koji bi mogli biti zahvaćeni time valom. Pored toga, izraditi planove uzbunjivanja, evakuacije ljudi i materijalnih dobara, te obilježiti kote plavnog vala (PV).
- Sačiniti studiju preventivnog upozoravanja ljudi na opasnost od plavnog vala, odnosno poplave kroz instaliranje automatskih mjernih stanica i dojavljivača vodostaja na svim većim vodotocima i nizvodno od brana.

c) Ekspanzije i eksplozije plinova i opasnih tvari

Zaključci:

- Fizičko-tehnička zaštita objekata u kojima se radi s eksplozivnim tvarima ili se one skladište se provodi prema važećim propisima, objekti u kojima se vrši proizvodnja zapaljivih tečnosti ili plinova, kao i magazini i skladišta u kojima se čuvaju zapaljive tečnosti u količini većoj od 5.000 m³ ili plinovi u količini većoj od 1.000 m³, moraju biti osigurani stalnom stražom i odgovarajućim zaštitnim pojasom.
- Benzinske crpke ili magazini za smještaj eksplozivnih tvari imaju jednu od propisanih mjera sigurnosti (stražarska služba, video nadzor, zaštitarske agencije, uposlenici koji rade na pretakanju zapaljivih tečnosti i plinova u tijeku 24 sata).

- Na mjestu nesreće potrebno je predviđati blokadu putova i preusmjerenje prometa unutar područja pogođenog nesrećom.
- Javna priopćenja će se prenositi putem sredstava javnog priopćavanja.
- Suradnja operativnog dežurnog sa službama čija je djelatnost: popravka vodovoda, električnih i telefonskih vodova, vatrogasnih službi, hitne pomoći i ostalih institucija.
- Nakon usvajanja Zakona o zaštiti od požara i vatrogastva Županije, na osnovu istog a u cilju provođenja zakona, u tijeku je izrada provedbenih akata – pravilnika:
 - Pravilnik o izradi procjene ugroženosti od požara i tehnoloških eksplozija;
 - Pravilnik o sadržaju plana zaštite od požara i tehnoloških eksplozija;
 - Pravilnik o razvrstavanju građevina i građevinskih dijelova i prostora u kategorije ugroženosti od požara;
 - Pravilnik o sadržaju općeg akta iz područja zaštite od požara.

d)Radioaktivno i drugo onečišćenje zraka, vode i tla

Zaključci:

Postojeće stanje organiziranosti i ostvarivanje postojeće, a osobito preventivne zaštite, u oblasti zaštite od ionizirajućeg zračenja nije primjereno, niti na razini realnih potreba.

- Temeljem Zakona o zaštiti od ionizirajućih zračenja i radijacijske sigurnosti, na prijedlog Federalne uprave za zaštitu od zračenja i radijacijsku sigurnost, Vlada Federacije BiH treba donijeti Plan i program mjera zaštite života i zdravlja ljudi i zaštite okoline od štetnog djelovanja ionizirajućeg zračenja u slučaju nuklearne nesreće, a suglasno međudržavnim sporazumima iz ove oblasti.
- Ovim Planom i programom treba, sukladno ovom Zakonu, utvrditi intervencijske i izvedbene intervencijske razine za zaštitu ljudi, te poduzimanje mjera za zaštitu pučanstva, domaćih životinja i poljoprivrede od strana tijela odgovornih za provođenje ovih mjera, načinu obavješćivanja javnosti, kao i program periodične provjere djelotvornosti.
- Pristupiti provedbi Odluke o vrsti i minimalnim količinama sredstava potrebnih za provođenje osobne i kolektivne zaštite građana i zaposlenika u poslovnim objektima i stambenim zgradama od prirodnih i drugih nesreća s rokovima za njihovu nabavku.
- Organizirati, opremiti i obučiti Službu RKB zaštite u okviru Zavoda za javno zdravstvo sa sjedištem u Grudama, koja bi pokrivala čitavo područje Županije.

Onečišćenje zraka

Zaključci:

- Ustrojiti registre industrijskih onečišćivača s podacima o vrsti onečišćenja i potencijalnoj opasnosti za okoliš kao i kontinuirani nadzor nad njima.

- Ustanoviti standarde za količine štetnih tvari koje se ispuštaju u zrak.
- Uspostaviti sustav kontrole efikasnosti izgaranja fosilnih goriva.
- Uspostaviti nadzor nad emisijom i imisijom polutanata i istraživanja njihovog utjecaja na zdravstveno stanje stanovništva; provesti državni program eliminacije ODS tvari koje oštećuju ozonski omotač.
- U sustav nadgledanja zraka uvesti sljedeće parametre: CO, NO, NO₂, ozon i respirabilne čestice uz uvođenje automatskih mjernih stanica.
- Uspostaviti nadzor štetnih noksi na radnim mjestima na kojima su uposlenici izloženi udisanju štetnih plinova i prašina, uz sustavno izvješćivanje o morbiditetu i mortalitetu vezanom za ta radna mjesta.

Onečišćenje vode

Zaključci:

- Uspostaviti jedinstvene registre objekata za vodoopskrbu i donijeti mjere za poboljšanje sustava vodoopskrbe.
- Utvrditi potencijalne rizike zbog nepostojanja ili nedovoljne uređenosti zona sanitarne zaštite kod lokalnih objekata vodoopskrbe i zastarjelih postupaka kloriranja kod većine vodotoka.
- Opremiti i osposobiti laboratorije u Federaciji BiH za ispitivanje značajnih pokazatelja higijenske ispravnosti vode, izuzev zavoda za javno zdravstvo i nekih drugih laboratorija.
- Regulirati područja sanitarnih zona oko vodo-zahvata gradskih vodovoda i sanaciju ovih područja prema sanitarno-higijenskim principima i zakonskim propisima.
- Izvršiti sanaciju postojećih kanalizacijskih sustava i osposobljavanje postrojenja za tretman otpadnih voda naselja, te otpočeti plansku izgradnju novih, u skladu s politikom održivog razvoja i obvezama Bosne i Hercegovine prema međunarodnim konvencijama o vodama.
- Osigurati odgovarajuće aparature za kontinuiranu dezinfekciju vode u gradskim vodovodima.

Onečišćenje tla

Zaključci:

- Izraditi registar odlagališta, tj. uspostaviti kontinuirani nadzor nad specifičnim otpadom.
- Problem uništavanja specifičnog otpada riješiti nabavkom mobilnog postrojenja za spaljivanje, koje bi se po potrebi premještalo s jedne na drugu lokaciju.

1.3.9 Kulturno-povijesna dobra

Zaključci:

- Programima razvoja na svim razinama vlasti, treba nametnuti obvezu nositeljima planiranja zaštite i spašavanja, da kroz svoje akcijske planove planiraju sredstva i za zaštitu kulturno-povijesnih dobara, a kroz planove zaštite i spašavanja i obvezu određivanje snaga i sredstava za eventualno spašavanje tih dobara.
- Potrebno je izraditi seizmološku kartu Bosne i Hercegovine s ucrtanim svim objektima kulturne baštine po zonama, i ažurirati je nakon svakog novog proglašenja spomenika kulture.
- Izraditi kartu plavnih područja s ucrtanim akumulacijskim hidroelektranama i ucrtanim svim objektima kulturne baštine (mostovi, arheološki lokaliteti, vodenice), i ažurirati je nakon svakog proglašenja objekta spomenikom kulture.
- Izraditi studiju o stanju objekata kulturne baštine po kategorijama: porušeni, djelomično porušeni, zapušteni, obnovljeni i sl. te vršiti ažuriranje stanja tih objekata godišnje.
- Kontinuirano educirati konzervatorske i restauratorske stručnjake s aspekta primjene novih saznanja i tehnoloških rješenja obnove objekata kulturne baštine u svijetu.

1.3.10 Ostale nesreće

Zaključci:

- U skladu s materijalnim mogućnostima izvršiti tehničke prepravke putne mreže na magistralnim i regionalnim putovima, a prilikom izgradnje novih prometnica pridržavati se tehničkih normativa.
- Pooštriti primjenu i provedbu propisa koji reguliraju tehničku ispravnost motornih vozila i priključnih sredstava, a po potrebi izvršiti dogradnju istih.
- S ciljem reguliranja oblasti plovidbe i sigurnosti plovnih sredstava i ljudi potrebno je što prije donijeti krovni zakon o unutarnjoj plovidbi na razini Bosne i Hercegovine.
- Raditi dalje na osuvremenjivanju infrastrukture koja osigurava sigurnost u zračnome prometu civilnog i vojnog zrakoplovstva.
- Kako bi se umanjio broj industrijskih i drugih nesreća potrebno je pristupiti izmjenama i dopunama svih propisa kako bi se kroz iste osigurala humanizacija radnih uvjeta i zaštite ljudi na radu i u radnom prostoru.

1.3.11 Snage civilne zaštite i materijalno-tehnička sredstva predviđena za angažiranje na zadacima zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća

Zaključci:

- Ako se izvede analiza kadrovske i stručne strukture uposlenih u navedenim strukturama zaštite i spašavanja, doći ćemo do porazne ocjene o spremnosti za preventivno i operativno suprotstavljanje obrađivanim opasnostima i rizicima koji iz njih proistječu: kako po ljude tako i po materijalna dobra.
- Mnoge oblasti se tek pravno uređuju kako bi provedbeni aspekti djelokruga rada nositelja planiranja dobili na operativnosti.
- Dostignutim stupnjem organiziranosti, funkcionalnosti i potpunosti izvršiteljima ne možemo biti zadovoljni jer u kvalitativnom smislu malo gdje ispunjava zahtjeve za izgradnjom sustava zaštite i spašavanja.

1.3.12 Stanje organiziranosti, potpunosti opremljenosti informacijskog i komunikacijskog sustava u funkciji podrške upravljanju akcijama zaštite i spašavanja

Zaključci:

- Nedostatke navedene u prijedlozima za organiziranje snaga za zaštitu i spašavanje i potrebna MTS i oprema za njihovo opremanje, treba otkloniti potpunom provedbom Zakona o zaštiti i spašavanju, osobito u dijelu koji se odnosi na osnivanje, popunu i funkcioniranje operativnih centara civilne zaštite u Općini Posušje.
- Provedbu ovoga zakona dužni su osigurati Vlade županija i općinski načelnici.
- Pored toga, nakon osnivanja operativnih centara civilne zaštite u županijama i jedinicama lokalne samouprave primjenom provedbenih propisa koji proizlaze iz Zakona o zaštiti i spašavanju potrebno je donijeti odgovarajuće odluke, izvršiti popunu ljudstvom i MTS-om i opremom za nesmetan i funkcionalan rad ovih centara.
- U situacijama gdje se sjedišta Županije i jedinice lokalne samouprave podudaraju po lokalitetu, potrebno je usuglasiti osnivanje jednog zajedničkog centra za tu jedinicu lokalne samouprave, kroz županijski operativni centar civilne zaštite, što treba urediti donošenjem odluke od strane Vlade Županije.
- Gdje još nisu osnovani, nabavkom i instaliranjem unificirane opreme i MTS-a, organiziranjem i izvođenjem specijalističke obuke za djelatnike centara, kao i instruktivno-nadzornim aktivnostima u Županijskim upravama-operativnim centrima civilne zaštite Županije, od strane Federalne uprave civilne zaštite.
- Opremanje komunikacijskom i informacijskom opremom i sredstvima, obučavanje i osposobljavanje i uspostavljanje organizacije veza i komunikacija vršiti na jedinstvenim osnovama i u okviru namjenskih projekata, programa i planova razvoja, kako bi se svi elementi ovog informacijsko-komunikacijskog sustava mogli integrirati u namjenski funkcionalan sustav.

1.3.13 Potrebna finansijska sredstva

Zaključci:

- Prethodne analize i konstatacije upućuju da i pored velikih poteškoća u konsolidaciji političkih, ekonomskih, sigurnosnih i drugih pitanja državne strukture, postoji formalno-pravna pretpostavka dostupnosti finansijskih sredstava, iako je njihova prihodovna osnovica dosta slaba u odnosu na potrebe uspostave organizacije i funkcija elemenata sustava zaštite i spašavanja, otklanjanja i saniranja posljedica od prirodnih i drugih nesreća.
- Radi stvaranja pretpostavki za planiranje razvoja zaštite i spašavanja na realnim projekcijama prihoda po osnovu članka 180. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10), transparentnog izvršenja proračuna po ovim stavkama na svim razinama vlasti, Vlada Federacije BiH je donijela „Odluku o uvjetima i načinu korištenja sredstava ostvarenih po osnovu posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća“.
- Sredstva ostvarena po osnovu članka 180. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10) su kolateralno dobro, nisu i ne mogu biti jedina sredstva za sveukupne namjenske potrebe zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara. Potrebno je voditi računa i o svim drugim izvorima sredstava po članku 179. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10), koja kao objedinjena voditi na posebnom računu općine Posušje.
- Planiranjem finansijskih sredstava nositelja planiranja u proračunima političkih zajednica u Federaciji BiH, višestruko je isplativije, opravdanije i moralnije ulagati u prevenciju (sprječavanje nastajanja posljedica) nego ulagati u otklanjanje posljedica koje se uslijed izostale prevencije multipliciraju.
- Prevencija u zaštiti i spašavanju na razini Županije i jedinica lokalne samouprave treba biti finansijski podržana u okviru redovitog planiranja proračuna za potrebe osnovne djelatnosti, usuglašeno s prioritetima Godišnjeg plana provođenja mjera iz Programa razvoja. Pored proračunskih sredstava za zaštitu i spašavanje u okviru redovitog planiranja proračuna, izuzetno će se koristiti i dio sredstava izdvojen po osnovu 0,5% za potrebe preventivnih mjera zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara.
- Upravljanje raspoloživim finansijskim i materijalnim resursima uputno je i jedino izvodljivo izradbom proračuna na svim razinama od jedinice lokalne samouprave i Županije i njihovim optimiziranjem, po načelu povezivanja, poštujući okvirne uvjete koji trebaju biti, strateški oblikovani u Programu razvoja, što se odnosi i na sredstva po članku 180. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10).
- Program razvoja za sve nositelje planiranja, posebice za upravna i stručna tijela civilne zaštite, tvori osnovu za obveznu izradbu godišnjih planova u provedbi razvojnih mjera za postizanje spremnosti sustava zaštite i spašavanja za odgovor na izazove prirodne i druge nesreće.
- Za potrebe zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća potrebno je na razini godišnjeg Proračuna Županije izdvojiti 0,5% i u proračunima jedinica lokalne samouprave 1% od

svojih godišnjih proračuna. Za jedinice lokalne samouprave i Županiju koji nisu u mogućnosti osigurati sredstva na ovaj način primjenjivati načelo povezivanja.

- Kako je stanje opremljenosti snaga civilne zaštite za izvršenje namjenskih zadataka nedopustivo loše, potrebno je donijeti političke odluke na svim razinama njene organiziranosti da se realizira Program dodatnog opremanja struktura civilne zaštite.
- Raznovrsni poslovni interesi kompatibilni interesima zaštite i spašavanja mogu biti oblik sufinanciranja ove djelatnosti, osobito ukoliko promiču razvijanje svjesnosti o općenacionalnim vrijednostima u Bosni i Hercegovini, zaštiti i spašavanju ljudi, materijalnih dobara i okoliša.

2 PODATCI O STANJU ORGANIZIRANOSTI CIVILNE ZAŠTITE I DOSTIGNUTI STUPANJ ZAŠTITE I SPAŠAVANJA OD POJEDINIH PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA

2.1 Uvod

Politika razvoja i Strategija razvoja definiraju da su, ranjivost prema prirodnim ili drugim nesrećama, povećanje industrijalizacije i sve kompleksnija infrastruktura, obilježje Bosne i Hercegovine.

Pored toga, poznato je da je civilna zaštita u Bosni i Hercegovini u prošlosti, bila u sastavu obrambenog sustava i zbog toga često poistovjećivana sa spašavanjem žrtava rata, zbog čega, nažalost i dalje nije prepoznata kao nužnost u svojoj nadasve humanoj misiji brige i zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara.

2.2 Stanje organiziranosti civilne zaštite

Prirodne i druge nesreće utvrđene u Procjeni ugroženosti, ukazuju na mogućnost izazivanja posljedica većih razmjera na području Općine i Županije.

Imajući to u vidu, Federacija BiH je opredijeljena izgradnji jedinstvenoga sustava zaštite i spašavanja, u kojemu će na svim razinama vlasti imati istu organizaciju, iste nositelje zaštite i spašavanja i istu strukturu upravljanja akcijama zaštite i spašavanja.

To opredjeljenje za jedinstvo organizacije i funkcioniranja zaštite i spašavanja, potvrđuje se i osigurava Zakonom o zaštiti i spašavanju, kao i čitavim nizom provedbenih propisa koji proistječu iz ovoga zakona i osiguravaju jedinstvo sustava zaštite i spašavanja u Federaciji BiH.

Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih od prirodnih i drugih nesreća (članak 40.), uređuje strukturu civilne zaštite i kao temeljnog, organiziranog, stručno-operativnog segmenta u sustavu zaštite i spašavanja, za provedbu mjera zaštite i spašavanja kroz:

- Upravu civilne zaštite ŽZH, te službe civilne zaštite u općinama i stožere civilne zaštite;
- Službe zaštite i spašavanja;
- Postrojbe civilne zaštite;
 - opće namjene;

- specijalizirane namjene;
- Povjerenstva za procjenu šteta;
- Izvori financiranja;
- Civilno društvo i nevladine organizacije.

Pored prethodno navedenih struktura civilne zaštite Zakonom o zaštiti i spašavanju u sustavu zaštite i spašavanja utvrđene su obveze i potrebe organiziranja, pripremanja i provođenja mjera zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara za sva tijela vlasti Županije, jedinica lokalne samouprave, te pravnih i drugih osoba.

2.2.1 Odsjek civilne zaštite

Civilna zaštita u Općini Posušje nije organizirana kao samostalna Služba, iako po članku 31. stavak 1. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, treba biti organizirana kao samostalna Općinska služba; nego djeluje kao **Odsjek civilne zaštite** pri Službi za gospodarstvo u čijem je sastavu i Operativni centar civilne zaštite.

2.2.2 Stožeri civilne zaštite

Važan element sustava zaštite i spašavanja su stožeri civilne zaštite u Županiji, općinama, te u gospodarskim društvima i drugim pravnim osobama.

Prema Zakonu o zaštiti i spašavanju, u upravljanju akcijama zaštite i spašavanja stožeri civilne zaštite na svim razinama organiziranja, obavljaju sljedeće poslove:

- Odlučuju o uporabi snaga i sredstava civilne zaštite na zaštiti i spašavanju ugroženih i stradalih ljudi i materijalnih dobara i te snage raspoređuju na ugrožena područja;
- Nalažu provedbu odgovarajućih mjera zaštite i spašavanja i određuju snage i sredstva koje će provoditi te mjere;
- Usmjeravaju, koordiniraju i upravljaju akcijama zaštite i spašavanja svih nositelja angažiranih na zaštiti i spašavanju na svojem području;
- Rješavaju sva pitanja koja se tijekom provedbe djelatnosti na zaštiti i spašavanju pojave u svezi angažiranja snaga i sredstava civilne zaštite i provedbi mjera zaštite i spašavanja i samozaštite građana.

Pored već navedenih zajedničkih poslova Zakonom o zaštiti i spašavanju predviđene su i posebne zadaće svih stožera civilne zaštite od Federacije BiH do pravne osobe.

U Općini je imenovan Stožer civilne zaštite kao stručno-operativno tijelo za upravljanje akcijama zaštite i spašavanja. Potrebno je žurno izvršiti sukladno Zakonu materijalno-tehničko opremanje svih članova Stožera osobnom i zajedničkom opremom.

Materijalna popunjenost Općinskog stožera civilne zaštite uvjetovana je nedostatkom financijskih sredstava.

Općinski stožer civilne zaštite imenovan je Odlukom općinskog Načelnika kao stručno-operativno i jedino ovlašteno tijelo za upravljanje akcijama zaštite i spašavanja, na području cijele općine Posušje i osposobljen je za izvršavanje Zakonom utvrđenih zadaća.

U osnovi, Zakon o zaštiti i spašavanju utvrđuje potrebu da najrazvijeniji dio sustava zaštite i spašavanja treba biti na razini lokalne samouprave. Prema podacima i praksi konstatira se da općinski stožer civilne zaštite nije popunjen odgovarajućim kadrovima i materijalno-tehničkim sredstvima, te stožer nije prošao odgovarajuću obuku.

Pored toga, podatci govore da još nijedna pravna osoba iz članka 32. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10) nije osnovala stožere, i može se konstatirati da je stanje na ovoj razini potpuno nezadovoljavajuće.

2.2.3 Službe zaštite i spašavanja

Dosadašnji stupanj razvoja Bosne i Hercegovine, kao i elementi tekuće srednjoročne strategije razvoja Bosne i Hercegovine ukazuju da nismo u mogućnosti, a nije ni racionalno, razvijati masovno postrojbe civilne zaštite različitih struktura, namjena i broja, pa se zakonodavac opredijelio da za potrebe sustava zaštite i spašavanja treba uključiti sve resurse i snage u tijelima uprave, gospodarskim društvima i pravnim osobama.

Na razini Županije, osim što su osnovana zakonom propisana upravna i stručno-operativna tijela, postoje i određeni kapaciteti koji još uvijek nisu funkcionalno integrirani u sustavu zaštite i spašavanja za planski odgovor na pojedine prirodne i druge nesreće, a odnose se na gospodarska društva, naročito koja obavljaju djelatnosti iz članka 32. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10), kapaciteti javnih poduzeća i drugih pravnih osoba, vladine i nevladine organizacije, kao što su službe hitne pomoći, profesionalne vatrogasne postrojbe i dobrovoljna vatrogasna društva, Crveni križ, policijske snage, Oružane snage Bosne i Hercegovine i drugi. Suradnja među svim nositeljima planiranja u tijelima općinske uprave, drugim institucijama i ustanovama je imperativ, jednako u ostvarivanju strateške prevencije, izradi i usklađivanju Programa razvoja, a potom planova zaštite i spašavanja, kao i stvaranju povjerenja građana u institucije pravnog sustava.

Sukladno članku 123. stavak 3. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10), Općinski načelnik je odredio pravne osobe i udruge građana u kojima će se organizirati službe zaštite i spašavanja. Tako su u općini Posušje potpisani ugovori o međusobnim pravima i obvezama sa HGSS-om stanica Posušje (Služba za spašavanje s visina i drugih nepristupačnih mjesta), tvrtkom Lager d.o.o. Posušje-Služba za spašavanje iz ruševina, JP Vodovod d.o.o. Posušje – Služba za čistoću, vodoopskrbu i asanaciju terena, Dobrovoljnim vatrogasnim društvom Posušje i Dobrovoljnim vatrogasnim društvom Rakitno.

Ova zakonska obveza je u potpunosti ispunjena.

2.2.4 Postrojbe civilne zaštite

Sukladno Zakonu o zaštiti i spašavanju, postrojbe civilne zaštite osnivaju se, opremaju i osposobljavaju kao operativne snage civilne zaštite radi neposrednog angažiranja na izvršavanju zadataka zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, te otklanjanja posljedica nastalih djelovanjem tih nesreća.

Postrojbe civilne zaštite osnivaju se kao postrojbe opće i specijalizirane namjene, a temeljem Procjene ugroženosti, mogu se osnivati kao timovi, odjeljenja i vodovi. S obzirom da na području

Županije ne postoje operativne snage kojima bi se u uvjetima prirodne i druge nesreće mogle intervenirati u zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara, nameće se potreba za osnivanjem jedne specijalne jedinice civilne zaštite za žurne intervencije, koja bi mogla zadovoljiti dio procijenjenih potreba.

Općina Posušje je ustrojila i organizirala postrojbu civilne zaštite opće namjene jačine voda, gdje je utvrđena osobna i materijalna formacija postrojbe.

2.2.5 Povjerenstva za procjenu šteta od prirodnih i drugih nesreća

U skladu s odredbama Uredbe o jedinstvenoj metodologiji za procjenu šteta od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine Federacije BiH“, broj: 75/04,38/06, 52/09, 56/09 i 36/14) na razini Županije i jedinica lokalne samouprave predviđeno je osnivanje povjerenstava za procjenu šteta od prirodnih i drugih nesreća.

Pored konkretnih zadaća povjerenstava utvrđenih u navedenoj Uredbi, povjerenstva se osnivaju i radi zakonitog, racionalnog i ekonomičnog, odnosno transparentnog korištenja proračunskih sredstava u saniranju i ublažavanju posljedica nastalih djelovanjem prirodne ili druge nesreće.

U Županiji i općini Posušje osnovano je povjerenstvo za procjenu šteta.

2.2.6 Izvori financiranja

Izvori financiranja zaštite i spašavanja za sve razine vlasti, osiguravaju se u proračunima svih razina vlasti, i koja su uglavnom nedostatna za financiranje svih potreba zaštite i spašavanja.

Izvršna tijela vlasti, na svim razinama, kroz svoje proračune uglavnom financiraju redoviti rad tijela civilne zaštite i njihove programe rada, dok financiranje stožera civilne zaštite u proteklom periodu nije bilo adekvatno riješeno.

2.2.7 Civilno društvo i nevladine organizacije

Nevladine i organizacije civilnog društva imaju posebnu ulogu u podizanju svjesnosti o značaju zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i opasnosti, upotpunjavanju i u ostvarenju sadržaja svih mjera zaštite i spašavanja.

U Općini i Županiji djeluje više nevladinih organizacija i udruga građana i fondacija čija djelatnost ima izuzetan značaj u sustavu zaštite i spašavanja.

Prema Procjeni ugroženosti izdvajamo:

- Crveni križ Općine je nevladina organizacija koja je prihvatila načela Međunarodnog crvenog križa, a svoju djelatnost obavlja u skladu sa Zakonom o crvenom križu Federacije Bosne i Hercegovine, statutom i drugim aktima kojima je ova djelatnost utvrđena. Potrebno je između Općinski službi civilne zaštite i Crvenog križa općine potpisati odgovarajući sporazum o međusobnoj suradnji u ostvarivanju zadataka u zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća.

- Humanitarne i nevladine organizacije koje u svome poslanju imaju zaštitu i spašavanje, odnosno pomaganje ljudima kao što je Caritas,
- Radio-amateri su udruga građana koja se uključuje u osiguranje sustava veza za sve strukture koje sudjeluju u prevenciji i sprječavanju nesreća, osobito s katastrofalnim posljedicama i mogu predstavljati značajnu alternativu za uspostavu i održavanje veza kada redovite veze ne mogu uspostaviti funkciju.
- Vatrogasni resursi, kroz profesionalne vatrogasne postrojbe i dobrovoljna vatrogasna društva značajan su kapacitet koji treba na novi način uvezati u sustav zaštite i spašavanja.
- Udruge od značaja za zaštitu i spašavanje su: ronionci, planinari, Gorska služba spašavanja, speleolozi, izviđači, gorani i druge udruge građana.

2.3 Dostignuti stupanj zaštite i spašavanja od pojedinih prirodnih i drugih nesreća

2.3.1 Procjena ugroženosti

U skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10) donesena je Metodologija za izradu procjene ugroženosti, te Uredba o sadržaju i načinu izrade planova zaštite i spašavanja u Federaciji BiH.

Općinski Načelnik, je na prijedlog Službe za gospodarstvo – Odsjeka za civilnu zaštitu, donio Procjenu ugroženosti (mapiranje rizika). Procjena ugroženosti dostavit će se svim službama općine, te svim nositeljima planiranja zaštite i spašavanja u Općini i Županiji.

2.3.2 Mehanizmi za praćenje rizika i pravljenje mapa rizika

Sadašnja organiziranost i međusobna koordinacija subjekata u sustavu zaštite i spašavanja nije osigurala mehanizme za praćenje rizika i pravljenje mapa rizika.

Zakonom o zaštiti i spašavanju i drugim zakonskim propisima u Županiji i Općini za praćenje rizika i mapiranje rizika, zadužena su resorna ministarstva koja su dužna o svim situacijama redovito izvješćivati Županijski i Općinski stožer civilne zaštite, odnosno Županijsku i Općinsku službu civilne zaštite o poduzetim mjerama i aktivnostima za sprječavanje, odnosno ublažavanje posljedica nastalih djelovanjem prirodnih i drugih nesreća.

2.3.3 Osvrt na dosadašnja iskustva

Na temelju dosadašnjih iskustava i analiza prirodnih i drugih nesreća koje su ugrozile područje Općine i šire, odnosno dobivenih znanja kroz različite oblike sudjelovanja na seminarima, okruglim stolovima i vježbama u zemlji i inozemstvu, stečena su značajna iskustva koja je nužno, kao naučene lekcije, ugraditi u sve planske dokumente na svim razinama organiziranja zaštite i spašavanja.

Tijekom svake akcije, u fazi odgovora i oporavka, a osobito nakon nesreće, analiziraju se posljedice u kojima se posvećuje osobita pažnja ugroženosti siromašnijih slojeva stanovništva koji nisu u mogućnosti izvršiti sanaciju svojih objekata i slično. U takvim situacijama sva tijela vlasti kroz svoje proračunske zalihe, ali i kroz uvedenu posebnu naknadu za zaštitu i spašavanje od prirodnih i drugih nesreća, osiguravaju minimalna sredstva za zbrinjavanje najugroženijih kategorija stanovnika.

2.3.4 Međunarodna suradnja u upravljanju smanjenja rizika od prirodnih i drugih nesreća

Stalna i neposredna prijetnja od prirodnih i drugih nesreća izazvanih nadnaravnim djelovanjem prirode ili ljudskim djelovanjem, zahtijeva da Bosna i Hercegovina, sa susjednim i drugim zemljama u okruženju potpiše odgovarajuće sporazume i memorandum o zajedničkom planiranju akcija zaštite i spašavanja, primanju i pružanju humanitarne pomoći u slučaju većih prirodnih i drugih nesreća.

Ovakvi sporazumi ili memorandum trebali bi se potpisati sa nizom zemalja u regiji čime bi se, u slučaju prirodnih i drugih nesreća, omogućilo brzo, u skladu sa traženjem ugroženog, djelovanje bez većih problema tijekom prelaska državnih granica.

Za sada su Bosna i Hercegovina i Republika Hrvatska potpisale međudržavni sporazum o međusobnoj suradnji u prirodnim i drugim nesrećama, a u tijeku je priprema za potpisivanje sličnog sporazuma sa državama Srbijom i Crnom Gorom.

Pored toga Bosna i Hercegovina je prihvatila humanitarne standarde i pozitivna iskustva međunarodnih humanitarnih i drugih organizacija. Isto tako potrebno je sa susjednim regijama, zemalja potpisnica sporazuma uspostaviti i razvijati stalnu suradnju po pitanjima zaštite i spašavanja.

* * *

Nedostatak je i kadrovske naravi, osim toga što nije izvršena fizička popuna na svim razinama, ista je i neodgovarajuća, jer veliki broj mjesta na županijskoj razini, a osobito u općinama popunjavaju kadrovi bez odgovarajuće naobrazbe, znanja i radnog iskustva potrebnog za izvršavanje i najsloženijih poslova u državnoj službi ili tijelima civilne zaštite.

3 PLANSKE PREVENTIVNE MJERE ZAŠTITE I SPAŠAVANJA

3.1 Uvod

Ukazujući na potrebu utvrđivanja planskih preventivnih mjera zaštite i spašavanja, polazimo od činjenice, da preventivne mjere za zaštitu i spašavanje moraju imati središnje mjesto i prednost nad svim drugim oblicima organizirane i planirane zaštite od prirodnih i drugih nesreća, kao i od činjenice da građani Općine moraju biti pravodobno i pravilno informirani o svim opasnostima i rizicima i o mogućnostima zaštite, kao i o nužnosti njihovoga sudjelovanja u odlučivanju o načinu ostvarivanja zaštite od prirodnih i drugih nesreća.

Podatci o opasnostima i rizicima, planovima, mjerama i aktivnostima na zaštiti i spašavanju su javni, pa nositelji planiranja moraju upoznavati stanovništvo o opasnostima i rizicima, načinu

zaštite i upoznati ih s planovima zaštite i spašavanja kao i o pravilima ponašanja u slučaju prirodne i druge nesreće, kao dio prevencije za smanjenje rizika.

3.2 Opće naznake prevencije

Prema naznakama u Politici razvoja, prevencija obuhvaća planiranje mjera koje su kao redovite planske aktivnosti usmjerene na umanjene mogućnosti nastanka prirodne i druge nesreće i njenih posljedica, a ako se nesreća ipak desi, determinira se kao skup mjera koje će umanjiti štetne učinke po ljude i materijalna dobra.

Vrlo važan segment mjera prevencije je faza smanjenja rizika koji prethodi prirodnoj ili drugoj nesreći, odnosno vrijeme prije nastanka prirodne ili druge nesreće. U vremenu prije nastanka prirodne ili druge nesreće podrazumijeva se provođenje određenih mjera zaštite i spašavanja kojima se može utjecati na sprječavanje nastanka prirodne i druge nesreće, odnosno kojima se može utjecati na smanjenje djelovanja prirodne ili druge nesreće, za što su posebno odgovorna tijela vlasti i pravne osobe.

Potrebno je podvući obvezu svih nositelja planiranja da u planirane preventivne mjere zaštite i spašavanja ugrade strateške pravce sa akcijskim planovima u kojima su sadržani konkretni programi, projekti i inicijative za provođenje tih mjera, s utvrđenim nositeljima, suradnicima, rokovima i izvorima financiranja. To znači, da se moraju izabrati ostvarivi ciljevi za predviđeno vrijeme realizacije Programa razvoja, odnosno moraju biti u potpunosti realni.

3.3 Prevencija kroz mjere i aktivnosti

Temeljem Zaključaka iz Procjene ugroženosti i Politike razvoja, prioritetno se nameću određene preventivne mjere i aktivnosti zaštite i spašavanja od ključnih opasnosti, koje definiramo kao programske prioritete, kroz strateške pravce sa akcijskim planovima u ovom ili budućim programa razvoja.

3.3.1 Potres

Procjenom ugroženosti su već utvrđene moguće posljedice za ljude i materijalna dobra u slučaju potresa na teritoriju Bosne i Hercegovine – Federacije Bosne i Hercegovine, Županije i Općine. Temeljem Procjene ugroženosti može se zaključiti da postojeća struktura stambenog fonda i koncentracija građevina na određenim područjima ne pružaju mogućnost primjene učinkovite zaštite od potresa, osim građevina građenih suvremenim otpornim konstruktivnim sustavima u većim gradovima.

Mjere:

- Da bi se posljedice po ljude i materijalna dobra, od pojave potresa, umanjile potrebno je poduzimati preventivne mjere koje će se provoditi kroz izradu novih i izmjenu postojećih prostornih i urbanističkih planova.

- Striktno primjenjivati odgovarajuće zakone i provedbene propise o načinu gradnje stambenih, poslovnih, industrijskih i infrastrukturnih objekata.
- Prilikom novih projektiranja moraju se uzimati u obzir konkretni seizmički uvjeti područja, lokacije na kojima se grade objekti i primijeniti temeljna načela potresnog inženjerstva, što će izravno utjecati na smanjenje posljedica od potresa.

Aktivnosti:

- S ciljem preventivne zaštite ljudi i materijalnih dobara od ove prirodne nesreće, potrebno je izraditi karte (epicentara potresa, seizmičkog rizika, maksimalnih intenziteta), seizmičkih, seizmo-tektonskih i drugih, potrebnih za prostorno planiranje i seizmičko projektiranje i građenje.
- Započeti proces znanstvenog pristupa sagledavanju ugroženosti na mikro-lokalitetima, osobito urbanih sredina sa starim objektima ili objekata koji su građeni starom tehnologijom, a istodobno ugroženih bespravnom gradnjom i klizištima.
- Izvršiti modernizaciju i osuvremenjivanje mreže seizmoloških stanica, kako bi se obavljalo sustavno registriranje, prikupljanje, analiziranje i proučavanje seizmičkih i seizmo-tektonskih pojava.

3.3.2 Odronjavanje

Procjenom ugroženosti evidentirana je opasnost odronjavanja tla jer je na području Županije i Općine registriran manji broj u sjevernom području naše Općine, čiji je broj posebno povećan tijekom i neposredno nakon rata (1992.-1995.), uslijed nekontrolirane sječe šume i eksploatacije mineralnih sirovina što je utjecalo na promjenu vodnoga režima i režima tla. Osim toga, mnoga odronjavanja uzrokovana su ili aktivirana uslijed izražene nezakonite i neplanske gradnje posebno individualne stambene izgradnje.

Mjere i aktivnosti:

- Obvezatno je kontinuirano praćenje i dokumentiranje nezakonite i neplanske gradnje stambenih i drugih objekata, osobito u zahvatu područja ugroženih odronjavanjem tla i prometnica.
- Znanstveni i stručni pristup sagledavanja ugroženosti na mikro-lokalitetima, osobito urbanih sredina i lokaliteta ugroženih bespravnom gradnjom, izradom odgovarajućih karata, sanacijom odrona po prioritetima.
- Pooštriti mjere nadzora i sankcioniranja nezakonite i neplanske gradnje stambenih i drugih objekata, u okviru dosljedne provedbe propisa koji reguliraju uvjete nisko-gradnje i visoko-gradnje.

3.3.3 Visoki snijeg i snježni nanosi

Procjenom ugroženosti od visokog snijega i snježnih nanosa nametnula se potreba poduzimanja organiziranih i učinkovitih mjera zaštite i spašavanja, u uvjetima nastanka snježnih neprilika, kao što su zametenost i neprohodnost putnih pravaca, zatim izoliranost ruralnih sredina, nedostatak

energenata u urbanim sredinama, paraliziranje gradskog prometa i opskrbljivanje stanovništva živežnim namirnicama u takvim uvjetima.

Mjere i aktivnosti:

- Za ovakve aktivnosti, odnosno spašavanje nastradalih u snježnim nanosima i lavinama potrebno je osposobiti i tehnički opremiti odgovarajuće udruge građana (planinarska društva, Gorska služba spašavanja, speleolozi i drugi.).
- Sukladno procedurama tražiti i angažiranje Oružanih snaga Bosne i Hercegovine u pružanju pomoći civilnim vlastima na potrazi i spašavanju i druge vrste pomoći.
- Plansko osiguravanje robnih zaliha za ovakve namjene.

3.3.4 Poplave i spašavanje na vodi i pod vodom

Područje Općine je ugroženo od poplava manjeg ili većeg intenziteta, većih ili manjih vodotoka i što je posebno izraženo ciklično pojavljivanje u kratkim vremenskim razmacima. Uz ovu pojavu uglavnom se uvijek izražava potreba evakuacije stanovništva i provođenje mjere spašavanja na vodi i pod vodom. To zahtijeva ostvarivanje neprekidne suradnje i uvezivanja redovitih djelatnosti svih nadležnih nositelja zaštite i spašavanja u ovoj oblasti.

Mjere:

- Osigurati sredstva (financijska i materijalna) i provođenje redovitog održavanja izgrađenih objekata za zaštitu od poplava, te jasno utvrditi stupanj zaštite kojega oni osiguravaju.
- Administrativnim mjerama osigurati poštivanje propisanog upravljanja i korištenja objekata i prostora u cijelosti, a koji imaju utjecaja na nastanak poplava, a pritom posebno voditi računa o stanju u širem slivnome području.

Aktivnosti:

- Istraživačkim aktivnostima izraditi projekte zaštite od poplava na vodotocima koji su u ingerenciji Županije, te inicirati slične projekte na mikro-razinama u općinama radi uređenja glavnih tokova pritoka velikih rijeka, u cilju jedinstvene zaštite od poplava.
- U suradnji sa „Agencijom za vodno područje sliva Jadranskog mora“, uskladiti i izraditi „Novi elaborat plavnog vala“.
- Stalnim i rigoroznim kontrolama provjeravati stanje, upravljanje i korištenje vode i vodoprivrednih objekata.

3.3.5 Suša

Procjenom ugroženosti od suše koje nisu česte, osobito s katastrofalnim posljedicama, ali koje u manjem ili većem intenzitetu nanose štete u materijalnim dobrima, nametnula se potreba prevencije od nastanka i šteta od suše velikih razmjera. Pored toga, suša može ugroziti i ljude, smanjenjem dotoka vode u vodovodnim sustavima ili mehaničkim prekidom u opskrbi vodom, a posebno pogoduje izazivanju požara većih ili manjih razmjera.

Mjere i aktivnosti:

- Znanstvenim istraživanjem, prioritetno uspostaviti jedinstven katastar postojećih i novih izvorišta i objekata za vodoopskrbu na području Općine.
- Dodatno opremiti i osposobiti laboratorije za ispitivanje higijenske ispravnosti vode.
- Zahvaćanjem dodatnih količina voda iz raspoloživih ili pripremljenih novih izvorišta poboljšati opskrbljenost stanovništva kroz već obuhvaćene javne vodovode i proširivanjem istih na veći broj naselja u kojima je došlo do smanjenja dotoka u rezervoare.
- Planirati i osigurati cisterne i druga sredstva za transport vode radi opskrbe najugroženijih kategorija stanovništva.

3.3.6 Masovne pojave ljudskih, životinjskih i biljnih bolesti

a) Epidemije

Prema Procjeni ugroženosti, epidemije zaraznih bolesti predstavljaju nagle pojave više slučajeva nekog zaraznog oboljenja ljudi, koja je rezultat više uvjeta za njeno nastajanje. Prema epidemiološkim procjenama za vrijeme trajanja prirodnih ili drugih nesreća epidemije zaraznih bolesti ljudi javljaju se deset puta češće nego u normalnim okolnostima.

Mjere i aktivnosti:

Pored općih mjera utvrđenih u Procjeni ugroženosti, u slučaju većih epidemija kao i u slučaju prirodnih i drugih nesreća koje mogu dovesti do epidemije, potrebno je poduzeti i dodatne preventivne mjere ublažavanja opasnosti za ljude i to:

- Rano otkrivanje izvora zaraze i putova prenošenja zaraze;
- Laboratorijsko ispitivanje uzoraka;
- Prijavljivanje zaraznih bolesti;
- Izolaciju oboljelih;
- Prijevoz i liječenje oboljelih osoba;
- Zdravstveni odgoj;
- Dezinfekcija, dezinsekcija i deratizacija;
- Imunizacija, seroprofilaksa i kemoprofilaksa;
- Karantena, zdravstveni nadzor.

b) Epizootije

Epizootije predstavljaju bolesti životinja koje s obzirom na učestalost u Bosni i Hercegovini; analogno F BiH, Županiji i Općini; direktno ugrožavaju živote ljudi, te pojava novih oboljenja zahtijeva posebnu pažnju i planiranje preventivnih mjera u ovome programskom razdoblju.

Mjere i aktivnosti:

Pored općih mjera utvrđenih u Procjeni ugroženosti kao dio preventivnih mjera zaštite u ovoj oblasti potrebno je naročito:

- Rano otkrivanje i sprječavanje pojava širenja zaraznih oboljenja životinja;

- Opremanje odgovarajućih veterinarskih laboratorija i ustanova radi ispitivanja uzročnika zaraznih bolesti;
- Dezinfekcija, dezinfekcija i deratizacija;
- Pravodobno osiguranje zaštitnih cjepiva za životinje;
- Posebne državne mjere ograničenja i zabrane uvoza i prijevoza životinja i namirnica životinjskog podrijetla.

c) Biljne bolesti i štetočine

Prema Procjeni ugroženosti, utvrđena je stalna prisutnost jednog broja biljnih bolesti i štetočina koje se po značaju dijele na karantenske i ekonomski vrlo štetne koje mogu prouzročiti i određena oboljenja kod ljudi, jer je biljna hrana kao strateški proizvod bitan uvjet za održavanje i reprodukciju ljudi.

Kompletne mjere za suzbijanje opasnosti i posljedica biljnih bolesti i štetočina kao i mjere na unaprjeđenju stanja u ovoj oblasti dane su u Procjeni ugroženosti.

d) Zaštita šuma

Zaštita šuma je izuzetno izražen problem, te zahtijeva u ovome dokumentu kao i u drugim dokumentima Programa razvoja biti posebno obrađena, jer je aktualno zdravstveno stanje šuma u Bosni i Hercegovini, F BiH Županiji i Općine ocijenjeno lošim, a rezultat je to mnogih negativnih utjecaja, objektivne i subjektivne prirode.

Subjektivni uzroci su posljedica neorganiziranosti države, odsustva jedinstvenog koncepta gospodarenja šumama, jačanja utjecaja lokalne vlasti pri korištenju ovog prirodnog resursa, nekontrolirana sječa (krađa) drveta.

Mjere i aktivnosti:

- Obnova znanstveno-istraživačkog rada u šumarstvu, posebno s projektima zaštite sa aspekta pošumljavanja goleti i rekonstrukcije degradiranih šuma, smanjenja devastiranosti šuma koje dovode do erozija tla, potreba izgradnje protupožarnih putova radi zaštite šuma.
- Radi očuvanja šuma, najvažnijeg prirodnog resursa Bosne i Hercegovine, potrebno je utvrditi stratejske osnove razvoja šumarstva, donijeti krovni (opći) Zakon o šumama koji će uvažavati međunarodne konvencije koje se tiču šuma, ali više od toga, nužno je mijenjati shvaćanje o šumama i jače afirmirati njihove općekorisne funkcije.

3.3.7 Rizik od mina

Procjena ugroženosti, koja je proizašla iz Procjene BHMACH-a, ukazuje na izuzetnu ugroženost cjelokupnog stanovništva Bosne i Hercegovine od mina i drugih NUS-a. Uvažavajući tu Procjenu, Vlada Federacije BiH je 2009. godine donijela Izlaznu strategiju održivosti timova za deminiranje i uklanjanje NUS-a civilne zaštite od 01.01.2010. do 2019. godine, koju je pripremila Federalna uprava civilne zaštite. Dana 05.08.2019. godine Vijeće ministara BiH usvojilo je Odluku o usvajanju strategije protuminskog djelovanja u BiH 2018.-2025. godina („Službeni glasnik BiH“, broj: 70/19).

Bez obzira na taj dokument izdvajamo sljedeće mjere i aktivnosti kao dio prevencije u ovoj oblasti:

Mjere i aktivnosti:

- U Bosni i Hercegovini je potrebno potpunije pravno dograditi zakonsku i stručnu problematiku razminiranja.
- Razviti sve oblike prevencije o minskim opasnostima u tijelima vlasti i svjesnosti kod građana kroz realizaciju dodatnih programa „Svjesnosti o minama“.
- Objediniti resurse za razminiranje u Bosni i Hercegovini i osigurati učinkovitost svih kapaciteta, osloncem na vlastite finansijske mogućnosti i upravljanje.

3.3.8 Požari

Veliki požari u Općini do sada su se uglavnom pojavljivali kao posljedica tehničko-tehnološke ili prirodne nesreće (suše), veliki šumski požari i drugi požari nastali prirodnim djelovanjem i ljudskom nepažnjom. Gašenje požara, spašavanje ljudi ugroženih požarom uz provođenje prevencije, glavni je zadatak snaga protupožarne zaštite (među njima i javna poduzeća koja gazduju šumama) i vatrogasnih postrojbi. Procjenom ugroženosti je konstatirano otežano provođenje preventivnih mjera od požara i eksplozija, gašenje požara, spašavanje ljudi i materijalnih dobara ugroženih požarom i eksplozijom, te ostvarivanje svih drugih pitanja od značaja za funkcioniranje i razvoj u ovoj oblasti u Općini.

Da bi se ovakvo stanje nadišlo potrebno je provesti sljedeće mjere i aktivnosti kao dio prevencije u ovoj oblasti:

Mjere i aktivnosti:

- Donijeti Zakon o zaštiti od požara i vatrogastva ŽZH i u skladu sa istim izraditi provedbene akte.
- U skladu sa Zakonom o zaštiti od požara i vatrogastvu FBiH i Procjene ugroženosti od požara općine Posušje opremiti, obučiti, organizirati i popuniti snage za uspješne intervencije gašenja požara (profesionalne i dobrovoljne vatrogasne postrojbe).
- U skladu sa zakonskim propisima koji reguliraju zaštitu šuma, preko gospodarskih društava koja gazduju šumama, izvršiti organizirano motrenje šuma, redovito praćenje i pravodobno javljanje o nastanku požara u cilju što hitnijeg otklanjanja, odnosno gašenja požara.

3.3.9 Radijacijsko–kemijsko–biološka zaštita (RKB)

Procjenom ugroženosti utvrđene su moguće posljedice po ljude i materijalna dobra od RKB agensa.

Mjere:

- Inicirati donošenje zakonskih i provedbenih propisa Bosne i Hercegovine koji trebaju biti usklađeni s međunarodnim konvencijama i propisima Europske unije (iz oblasti ionizirajućeg i ne-ionizirajućeg zračenja, iz oblasti sigurnosnog postupanja s kemikalijama i

druge provedbene propise koji govore o državnome registru i inventaru kemikalija, profilima, odnosno načinu izvješćivanja, procjene rizika i planova za intervencije i drugo, i iz oblasti biološke sigurnosti).

- Uspostavljanje multidisciplinarnog režima angažmana institucija iz oblasti javnog zdravstva (opremanje i osnivanje medicinskih timova višefunkcionalnog sastava).
- Uspostavljanje baze podataka i umrežavanje svih aktera u zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od RKB agensa (tijela civilne zaštite, javno zdravstvo, policija, vatrogasci i drugi).
- Postojeće mreže stanica za praćenje radioaktivnosti proširiti na sve veće urbane centre u Federaciji BiH.
- Stručno obučavanje i osposobljavanje za izvršavanje zadataka zaštite i spašavanja u slučaju RKB nesreće. Znanstvena istraživanja na uklanjanju i ublažavanju prisutnih rizika kontaminiranog okoliša sa RKB agensima.

Aktivnosti:

- Izrada katastra područja ugroženog opasnim otpadom sa akcentom na poljoprivredno zemljište, radi izbora što preciznijih metoda i tehnika mogućeg odgovora na RKB nesreće.
- Nakon donošenja zakona i drugih propisa na razini Bosne i Hercegovine koji se odnose na ionizirajuće zračenje i radijacijsku sigurnost, zdravstvenu zaštitu, zaštitu okoliša, kemikalije, prijevoz opasnih tvari i drugo, potrebno uskladiti federalne i županijske propise.
- Organizirati, opremiti i obučiti službu RKB zaštite u okviru Zavoda za javno zdravstvo sa sjedištem u Grudama.

3.3.10 Zaštita okoliša

Procjenom ugroženosti iz oblasti zaštite okoliša izdvojene su moguće posljedice po ljude i materijalna dobra uslijed onečišćenosti vode, zraka i tla na području Općine. Stvarni stupanj ugroženosti i konkretne mjere koje bi trebalo poduzeti dat će se nakon donošenja ili ažuriranja postojećih propisa, odnosno nakon stručnih elaboracija iz ove oblasti, a u ovom dokumentu se donose samo okvirne mjere i aktivnosti.

Mjere i aktivnosti:

- Uskladiti Zakon o zaštiti okoliša i Zakon o upravljanju otpadom („Službene novine Federacije BiH“, broj: 33/031 71/09 i 92/17) s međunarodnim konvencijama i propisima Europske unije.
- Razviti i primjenjivati upravljačke standarde i metodologije koje se odnose na atmosferu.
- Izraditi registar odlagališta i uspostaviti kontinuirani nadzor nad opasnim otpadom.
- Riješiti postojeći problem takozvanog industrijskog otpada.
- Problem uništavanja opasnog otpada riješiti i nabavkom mobilnih postrojenja za spaljivanje.

3.3.11 Zaštita i spašavanje kulturno-povijesnih dobara

U cilju učinkovite provedbe preventivnih i operativnih mjera zaštite i spašavanja kulturno-povijesnih dobara u Federaciji BiH i Bosni i Hercegovini, mjerodavna federalna županijska i općinska tijela i nadležne državne institucije moraju prioritetno pristupiti provedbi slijedećih mjera i aktivnosti.

Mjere:

- Kroz odgovarajuće propise u Županiji, općinama, utvrditi mjere za sprječavanje odlaganja otpada unutar arheoloških lokaliteta, ruševina kulturnih objekata i svih drugih objekata kulturne baštine.
- Osigurati kontinuitet u educiranju konzervatorskih i restauratorskih stručnjaka s aspekta primjene novih saznanja i tehnoloških rješenja obnove objekata kulturne baštine u svijetu, za potrebe Općine.

Aktivnosti:

- Ostvariti suradnju s nadležnima da se prilikom izradbe seizmološke karte Bosne i Hercegovine ucrtaju i objekti kulturne baštine, po zonama, te ju ažurirati nakon proglašenja svakog novog spomenikom kulture.
- U izradbi karata poplavnih područja ucrtati sve objekte kulturne baštine (mostovi, arheološki lokaliteti, vodenice), te ju ažurirati nakon proglašenja svakog novog objekta spomenikom kulture.
- Izraditi studiju o stanju objekata kulturne baštine po kategorijama i načini njihove zaštite u prirodnim i drugim nesrećama: porušeni, djelomično porušeni, zapušteni, obnovljeni, ažurirati stanje (godišnje).

Planiranje i provođenje mjera prevencije važno je s aspekta ekonomskog stanja u državi i potrebi da postojeći resursi (organizacija, kadrovi i materijalna sredstva) budu u funkciji. Država nema sredstava niti mogućnosti da bez punog angažiranja tijela vlasti svih razina, pravnih osoba iz članka 32. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10), te vladinih i nevladinih organizacija i udruga, ima pravi odgovor na izazove prirodnih i drugih nesreća.

Važnost planiranja i provođenja preventivnih mjera, kao početni korak, treba biti u nadilaženju improvizacija u primjeni Zakona o zaštiti i spašavanju. Treba žurno nadići i pristupiti implementaciji obveza utvrđenih u narednom elementu „Temeljni ciljevi, zadatci i načini ostvarivanja zaštite i spašavanja sa smjericama za organiziranje snaga i sredstava zaštite i spašavanja“.

4 TEMELJNI CILJEVI, ZADATCI I NAČINI OSTVARIVANJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA SA SMJERNICAMA ZA ORGANIZIRANJE SNAGA I SREDSTAVA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA

4.1 Uvod

S obzirom na procijenjeno stanje ugroženosti područja Općine od prirodnih i drugih nesreća, pri čemu su definirane ključne opasnosti i rizici - koji su stalna prijetnja životu i zdravlju ljudi i materijalnim dobrima, odnosno koje uslijed nedovršene/neizgrađene normativno-pravne infrastrukture predstavljaju ogroman teret i kočnicu u razvoju, napretku i sveukupnome boljitku kako područja Općine tako i šire, nameće se potreba žurnog pristupanja realizaciji postavljenih ciljeva i zadaća.

Političko i strateško definiranje ciljeva i zadaća ima presudnu ulogu u stvaranju povoljnog okruženja i ozračja zadovoljstva uvjetima i stupnjem zaštite i spašavanja od svih determiniranih opasnosti i rizika kako za područje Općine, ali isto tako imajući u vidu i cjelokupnu teritoriju Bosne i Hercegovine.

4.2 Temeljni ciljevi

Uvažavajući sva dosadašnja iskustva, procjene ugroženosti Općine, koju je donio općinski Načelnik, pojave, događaje i trendove koji imaju utjecaja na organizaciju i funkcioniranje sustava zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara za razdoblje 2024-2028. godine, a uvažavajući ciljeve utvrđene u Politici razvoja, utvrđuju se i osnovni ciljevi zaštite i spašavanja u Općini i to:

- Uspostavljanje sustava zaštite i spašavanja koji će biti u stanju djelovati i odgovoriti na sve potencijalne ugroze, na način da cjelovito, dugoročno i u najvećoj mjeri zadovolji potrebe Županije i njenih građana, na smanjenju utjecaja prirodnih i drugih nesreća na život i zdravlje ljudi, na materijalna dobara i okoliš, a ako se dogode nesreće da bude manje posljedica i učinkovitije otklanjanje posljedica tih nesreća.
- Povećanje suradnje među nositeljima planiranja, stručno usmjeravanje aktivnosti i resursa, usklađivanje i koordinaciju u provođenju akcija zaštite i spašavanja u Općini, primjenom svih raspoloživih mehanizama ozakonjene upravne nadležnosti.
- Organiziranje i izgradnju djelotvornog i prilagodljivog sustava zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara, usmjerenog na ostvarivanje vizije i ciljeva po svakom elementu, posebice na povećanju razine prevencije, u okviru koncepta održivog razvoja prilagođenog interesima i potrebama zaštite i spašavanja.
- Definiranje i izgradnju odgovarajućih struktura za zaštitu i spašavanje (postrojbe i službe zaštite i spašavanja) čija će okosnica biti pravne osobe koje se u okviru redovite djelatnosti bave nekim od poslova zaštite i spašavanja i imaju visoku razinu spremnosti, a ostale parcijalne kapacitete (vatrogastvo i protupožarna zaštita, Crveni križ i druge udruge), legislativom harmonizirati i u cijelosti integrirati u jedinstven sustav zaštite i spašavanja.
- Dogradnju postojećeg sustava zaštite i spašavanja koji će prouzrokovati strukturalne reforme u oblasti obrane i policije kako bi se ojačali i kapitalizirali učinci civilno-vojne suradnje.

4.3 Konkretna zadaća

4.3.1 Općinska Služba i civilna zaštita

U općini Posušje djeluje odsjek za civilnu zaštitu pri službi za gospodarstvo. Trebalo bi sukladno Zakonu o zaštiti i spašavanju ustrojiti samostalnu službu za civilnu zaštitu.

4.3.2 Operativni centri civilne zaštite

S obzirom da je u Općini, odnosno u sastavu Službe civilne zaštite ustrojen Općinski operativni centar civilne zaštite, u narednom razdoblju je nužno raditi na odgovarajućem opremanju istog, kadrovskom i stručnom jačanju.

Da bi se ovo moglo ostvariti, potrebno je organizirati i izdvojiti značajna sredstva za opremanje ovog centra kvalitetnom opremom, što će se učiniti kroz vlastite programe razvoja Županije i općine.

Ovaj centar je u narednom razdoblju potrebno što prije stručno i kadrovski osposobiti i obučiti za rad u uvjetima prirodne ili druge nesreće, odnosno kako bi mogli u određenom vremenu opsluživati nadležne stožere civilne zaštite. Posebnu pažnju prilikom organiziranja i popunjavanja ovih centara treba obratiti na njihovu „mirnodopsku ulogu“ odnosno ulogu u uvjetima prirodne ili druge nesreće, kada se ti centri popunjavaju do punog broja i kada rade neprekidno 24 sata.

Operativni centar civilne zaštite općine mora se opremiti nedostajućom opremom najkasnije do kraja 2026. godine.

4.3.3 Stožeri civilne zaštite

U općini Posušje je sukladno Zakonu o zaštiti i spašavanju utemeljen Stožer civilne zaštite koji djeluje u funkciji zaštite i spašavanja. Potrebno je žurno kadrovski i stručno osposobljavanje Stožera angažiranjem Federalnog centra za obuku struktura zaštite i spašavanja i instruktora u Županiji.

Organiziranje, odnosno kadrovsko jačanje stožera civilne zaštite mora se završiti najkasnije do kraja 2024. godine.

4.3.4 Službe zaštite i spašavanja

Prema odredbama Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10), a sukladno članku 32. od gospodarskih društava i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost od značaja za zaštitu i spašavanje osnivaju se službe zaštite i spašavanja, odnosno ako nije moguće u tim gospodarskim društvima i drugim pravnim osobama organizirati službu zaštite i spašavanja, sukladno Procjeni ugroženosti, organiziraju se samostalne službe zaštite i spašavanja koje djeluju na području Općine.

Treba donijeti odgovarajuće odluke o osnivanju, a potom organizirati i potpisivanje odgovarajućih ugovora o međusobnim obvezama u pogledu dodatnog opremanja, obuci tih službi i njihovoga

sudjelovanja u akcijama zaštite i spašavanja na zahtjev odgovarajućih stručno-operativnih tijela zaštite i spašavanja (stožera civilne zaštite).

Sve propise iz ove oblasti treba donijeti najkasnije do kraja 2025.godine.

Općinski načelnik donijet će odgovarajuće propise o formiranju službi zaštite i spašavanja i izvršiti njihovo konstituiranje do kraja 2026. godine.

4.3.5 Postrojbe civilne zaštite

Da bi se na županijskoj, općinskoj razini osnovale, sukladno Zakonu o zaštiti i spašavanju i procjenama ugroženosti, postrojbe civilne zaštite (opće i specijalizirane namjene) potrebno je odmah pristupiti izradi i donošenju novih propisa kojim će se utvrditi poslovi, zadatci i način rada ovih postrojbi, te njihov okvirni i osobni ustroj (formacije).

Sve propise iz ove oblasti treba donijeti najkasnije do polovice 2025. godine, a subjekti sustava zaštite i spašavanja će ga implementirati u roku predviđenom u tim propisima.

Posebno je važno napomenuti da se Programom razvoja, prije svega akcent daje na osnivanje službi zaštite i spašavanja na svim razinama organiziranja, a u nemogućnosti organiziranja službi zaštite i spašavanja, osnivaju se odgovarajuće postrojbe specijalizirane namjene iz članka 131. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10).

4.3.6 Povjerenstva za procjenu šteta

Praksa je pokazala da na terenu vlada velika nejasnoća oko metoda i postupaka u radu na procjenjivanju i evidentiranju nastalih šteta i provedbi postupaka oko traženja i korištenja dobivene financijske ili materijalne pomoći. Iz tih razloga, a i da bi se sve ovo objedinilo kroz jedno stručno tijelo, spomenutom uredbom je propisano da se na svim razinama vlasti osnivaju ova povjerenstva.

Da bi Povjerenstva za procjenu šteta od prirodnih i drugih nesreća mogla kvalitetno ispunjavati svoje obveze, utvrđene i u mjerama prevencije, potrebno je izraditi odgovarajuće planove i programe za njihovu obuku u provođenju Uredbe, ili propisati dodatne smjernice ili upute koje bi pojasnile način rada ovih povjerenstava.

4.3.7 Opremanje

Uvažavajući ekonomski razvoj Općine, intencije i zadatke iz Programa razvoja upućuju na potrebu uključivanja u sustav zaštite i spašavanja resursa koji se nalaze u gospodarskim društvima i drugim pravnim osobama.

Opremanje ovih struktura će se ostvarivati nakon njihovog proglašenja službama zaštite i spašavanja u Županiji, općinama, odnosno nakon njihovog uključivanja u planove zaštite i spašavanja.

Ostale strukture zaštite i spašavanja (stožeri, povjerenici, postrojbe, te povjerenstva za procjenu šteta) opremaju se i financiraju iz proračuna osnivača ili drugih zakonom predviđenih izvora.

To će se ostvariti temeljem potreba utvrđenih procjenom i odlukama nadležnih tijela, a realizacija će uslijediti kroz planove zaštite i spašavanja navedenih nositelja planiranja, nakon donošenja Programa razvoja.

Ako bi se masovnije organizirale službe zaštite i spašavanja u subjektima iz članka 32. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10), nabavka odgovarajućih materijalno-tehničkih sredstava i opreme, uglavnom bi se svela na minimalna izdvajanja finansijskih sredstava za opremanje organiziranih struktura zaštite i spašavanja predviđenih u proračunu Općine, odnosno predviđene odredbama Zakona o zaštiti i spašavanju.

U narednom razdoblju svi nositelji planiranja zaštite i spašavanja su dužni pravodobno planirati odgovarajuća finansijska sredstva za nabavku i opremanje, te obučavanje svih struktura zaštite i spašavanja sukladno Zakonu o zaštiti i spašavanju.

4.3.8 Suradnja sa nevladinim organizacijama i udrugama

Zbog raznolikosti sadržaja djelovanja (pri pružanju pomoći u pronalaženju, spašavanju i zbrinjavanju ugroženog i nastradalog stanovništva, osiguranju raznovrsne humanitarne pomoći u slučaju masovnih prirodnih i drugih nesreća, gašenju požara i dr.), potrebno je afirmirati društveni značaj nevladinog humanitarnog sektora i organizacija civilnog društva.

Uključivanjem nevladinih organizacija i udruga u sustav zaštite i spašavanja, kao službe zaštite i spašavanja ili subjekti utvrđeni u planovima po mjerama zaštite i spašavanja osiguravala bi se i njihova finansijska potpora kroz provedbu programa razvoja i planova zaštite i spašavanja Općine.

4.4 Načini ostvarivanja zaštite i spašavanja

Zaštita i spašavanje ostvaruje se prije svega dosljednim provođenjem Zakona o zaštiti i spašavanju i provedbenih propisa koji proizlaze iz ovog Zakona, te inter-resornih zakonskih i provedbenih propisa kojima je regulirana ova oblast.

Da bi se ovo ostvarilo potrebno je u što kraćem roku:

- Izvršiti inter-resorno usklađivanje svih zakonskih i provedbenih propisa u dijelu koji se odnosi na zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara.
- Na razini Županije i općine donijeti Programe razvoja koje treba međusobno uskladiti i koordinirati, što treba uraditi najkasnije do kraja 2026. godine.
- Donijeti nove ili ažurirati postojeće Planove zaštite i spašavanja, što treba učiniti najkasnije jednu godinu nakon donošenja Programa razvoja.
- Osigurati punu transparentnost i odgovornost u trošenju finansijskih sredstava namijenjenih za zaštitu i spašavanje.

4.5 Smjernice za organiziranje snaga i sredstava civilne zaštite, odnosno snaga zaštite i spašavanja

4.5.1 Opće smjernice

Temeljem Zakona o zaštiti i spašavanju, smjernice o organiziraju strukture civilne zaštite sadržane su u propisima kako slijedi:

- Propisom Županije utvrđuju se nadležnosti županijskih tijela vlasti u obavljanju poslova iz članka 27. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10);
- Propisom jedinica lokalne samouprave utvrđuju se nadležnosti tijela vlasti u obavljanju poslova iz članka 29. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10);
- Federalna uprava civilne zaštite je propisala način rada i upravljanja stožera civilne zaštite, kao i tijela iz članka 111. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10);
- Federalna uprava civilne zaštite je propisala poslove i zadatke i način rada povjerenika civilne zaštite člankom 118. stavak 1. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10);
- Federalna uprava civilne zaštite je svojim propisom bliže utvrdila uvjete za organiziranje, poslove i zadatke i način rada službi zaštite i spašavanja iz članaka 122. i 124. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10);
- Federalna uprava civilne zaštite je svojim propisom utvrdila uvjete za organiziranje, poslove, zadatke i način rada postrojbi civilne zaštite iz članka 127. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10);
- Propisima Federalnog ministarstva financija utvrđen je način prikupljanja, evidentiranja i namjenskog trošenja posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća, na temelju članka 180. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10).

Procjena ugroženosti ukazuje na potrebu da se obvezno planira organiziranje sljedećih postrojbi:

- Specijaliziranih postrojbi civilne zaštite Županije;
- Postrojbe opće namjene u općinama sa zadaćama prema članku 129. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10);
- Ostale postrojbe prema procjenama ugroženosti i temeljem pravilnika o službama zaštite i spašavanja i postrojbama.

4.5.2 Dodatne smjernice

Sustav zaštite i spašavanja u Bosni i Hercegovini treba da predstavlja dio općenacionalne strategije sigurnosti u Bosni i Hercegovini stoga je donesen Okvirni Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj: 50/08).

U cilju unaprjeđenja međunarodne suradnje i zajedničkog djelovanja, planiranja mjera za prevenciju, odnosno ublažavanje prirodnih i drugih nesreća, unaprjeđenja znanstveno-istraživačkog rada i osposobljavanja u zaštiti od prirodnih i drugih nesreća, potrebno je pažnju usmjeriti na:

- Regionalnu i subregionalnu suradnju po svim važnim pitanjima prepoznavanja opasnosti;
- Motrenje i praćenje, prognoziranje i predviđanje mogućih opasnosti i prirodnih i drugih nesreća;
- Planiranje zajedničkih mjera prevencije;
- Informacijsko-komunikacijski sustav kao podrška upravljanju u prirodnim i drugim nesrećama;
- Civilno-vojnu suradnju;
- Procedure prelaska državnih granica;
- Povećanje osobne zaštite građana;
- Razvoj i proizvodnju zaštitne i spasilačke opreme.

4.5.3 Programi i planovi za smanjenje rizika

Programom razvoja utvrdit će se preventivne i operativne mjere koje treba provoditi prije nastanka, u tijeku i nakon prirodne nesreće, što će biti temelj za izradbu novih planova zaštite u Općini.

U planovima zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara Općine predviđeno je, da se kroz provođenje ovih planova moraju smanjiti veliki rizici koji mogu prouzrokovati prirodne i druge nesreće većih (katastrofalnih) razmjera, a odnose se na velike potrese, poplave, slijeganje tla, odrone, požare i sl.

Temeljem urađene procjene ugroženosti, donesenog programa razvoja, što je u skladu s Uredbom Vlade Federacije BiH, o sadržaju i načinu izrade planova zaštite i spašavanja, može se konstatirati da nisu urađeni planovi zaštite i spašavanja svih razina organiziranja.

Iz naučenih lekcija i iskustava drugih zemalja sačiniti odgovarajuće planove obuke svih struktura vlasti počevši od općine do Federacije BiH.

5 TEMELJI ZA IZRADU PROGRAMA OBUČAVANJA I OSPOSOBLJAVANJA U ZAŠTITI I SPAŠAVANJU

5.1 Uvod

Ovim dokumentom uređuju se: ciljevi i namjena, planiranje, organiziranje, izvođenje i provjeravanje stupnja obučenosti i osposobljenosti za zaštitu i spašavanje, kao i materijalno-tehničko i financijsko osiguravanje procesa izvođenja obuke i osposobljavanja struktura zaštite i spašavanja.

Obuka i osposobljavanje za zaštitu i spašavanje obuhvaća prezentiranje temeljnih i posebnih znanja o prirodnim i drugim nesrećama, obuka i osposobljavanja kadrova iz općinski službi i drugih državnih tijela nadležnih za prevenciju i saniranje posljedica prirodnih i drugih nesreća, pripadnika postrojbi civilne zaštite, pripadnika službi zaštite i spašavanja, stanovništva, nevladinih organizacija, gospodarskih društava: (zavoda, instituta i drugih struktura) čija djelatnost može koristiti zaštitu i spašavanje.

Trenutačno stanje u oblasti planiranja i izvođenja većine oblika obučavanja i osposobljavanja je po „ad hoc“ sustavu, odnosno prema trenutačnim procjenama i potrebama za obučavanjem i osposobljavanjem samo nekih od struktura civilne zaštite koja se odvija u Federalnom centru za obuku struktura zaštite i spašavanja (u daljnjem tekstu: Federalni centar), koji se nalazi u Federalnoj upravi civilne zaštite ili upućivanje pojedinih predstavnika na obuku i stručno usavršavanje koju po određenim pitanjima organiziraju domaće ili inozemne vladine i nevladine organizacije.

5.2 Cilj i namjena

Temeljni cilj obučavanja i osposobljavanja je prenošenje znanja i osposobljavanje za kvalitetno izvršavanje zadaća zaštite i spašavanja u slučaju prirodnih i drugih nesreća, a osobito mjera prevencije u zaštiti i spašavanju i provođenju mjera zaštite i spašavanja.

Svaki program obuke i osposobljavanja mora sadržavati specifične ciljeve koji se temelje na temeljnom i općem cilju za osiguranje učinkovitog djelovanja svake strukture ponaosob u okviru određene mjere, kao i cjelovitom sustavu zaštite i spašavanja.

5.3 Programiranje i planiranje

Programiranje obuke i osposobljavanja vrši se sukladno članku 169. točka 5. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10).

Na temelju usvojenog Programa razvoja, Federalna uprava civilne zaštite priprema godišnje i operativne planove obuke i osposobljavanja svih struktura u sustavu zaštite i spašavanja.

Programi i planovi obuke i osposobljavanja za zaštitu i spašavanje pripremaju se i u skladu s odgovarajućom Metodologijom za izradu obrazovnih programa Federalnog ministarstva obrazovanja i znanosti, a uvažavajući najnovije trendove u obrazovanju odraslih.

Dosadašnja praksa, koju treba planirati i u narednom razdoblju u Federaciji BiH, uvažavala je trenutne procjene i na temelju istih organizirana je:

- Obuka instruktora za obuku u zaštiti i spašavanju, s ciljem jačanja kadrovske baze za obuku;
- Obuka Županijskog i općinskog stožera civilne zaštite za kvalitetnu procjenu stanja i upravljanje akcijama zaštite i spašavanja;
- Obuka nositelja najodgovornijih funkcija u Županiji i jedinicama lokalne samouprave za potpunije razumijevanje i provedbu Zakona o zaštiti i spašavanju;
- Pojedinačno ili skupno sudjelovanje predstavnika Federalne, županijske i općinske Službe civilne zaštite na tečajevima i seminarima u organizaciji domaćih i međunarodnih vladinih i nevladinih organizacija (UNDP, DPPI, CMEP SEE, NATO i drugi).

Obučavanje postojećih službi zaštite spašavanja kontinuirano se provodi na području Općine i Županije.

5.3.1 Programi osposobljavanja

Programi osposobljavanja za zaštitu i spašavanje u Federaciji BiH, obuhvaćaju:

- Članove Županijskog i stožera civilne, zaštite jedinica lokalne samouprave;
- Osobe koje profesionalno rade na poslovima civilne zaštite;
- Zapovjednike postrojbi opće i specijalizirane namjene;
- Rukovoditelje službi zaštite i spašavanja;
- Pripadnike postrojbi civilne zaštite specijalizirane namjene, koji rukuju specijalnim sredstvima i opremom za zaštitu i spašavanje;
- Pripadnike postrojbi opće namjene;
- Povjerenike civilne zaštite;
- Pripadnike nevladinih organizacija i udruga, koja po prirodi svoga djelovanja imaju značaj za zaštitu i spašavanje;
- Stanovništvo (građane);
- Učenike osnovnih, srednjih škola i studente.

Navedeni programi se razlikuju prema namjeni svake od struktura za zaštitu i spašavanje za koju se planiraju i realiziraju i to:

- Pripadnici postrojbi civilne zaštite opće i specijalizirane namjene moraju proći kroz uvodno, osnovno i dopunsko osposobljavanje, najmanje jednom u roku od pet godina;
- Pripadnici službi zaštite i spašavanja uvodno i dopunsko osposobljavanje, jer im osnovna znanja osigurava njihova osnovna djelatnost;
- Zapovjednike postrojbi civilne zaštite i rukovoditelje službi zaštite i spašavanja za obavljanje zapovjednih odnosno rukovodnih dužnosti;
- Funkcionare i rukovodne kadrove u Vladi Županije, za izvršavanje preventivnih mjera i upravljanja akcijama zaštite i spašavanja iz svoje nadležnosti;
- Stožere civilne zaštite svih razina, za upravljanje akcijama zaštite i spašavanja;
- Nevladine organizacije i udruge (Crveni križ, radio-amateri, planinari, izviđači, gorani i dr.) obučavati tako da uz svoju osnovnu djelatnost osiguraju i potrebnu osposobljenost u zadacima zaštite i spašavanja;
- Obuku stanovništva za provođenje mjera samo-pomoći i prve pomoći u zaštiti i spašavanju planirati u suradnji sa sredstvima masovnog komuniciranja, prije svega lokalnih radio i TV stanica (za ovu namjenu organizirati snimanje nastavnih filmova, tematskih rasprava, kviz znanja iz ove oblasti, TV spotove i sl.);
- Timove za uklanjanje mina i neeksplozivnih ubojnih sredstava obučavati prema standardnim operativnim procedurama propisanim od strane Minsko-akcionog centra Bosne i Hercegovine i Federalne uprave civilne zaštite;
- Učenike i studente obučavati kroz planiranje sadržaja zaštite i spašavanja u sklopu srodnih predmeta redovite nastave ili fakultativno kroz obradu određenih oblasti, koje treba usuglasiti s nadležnim ministarstvima obrazovanja.

5.3.2 Sadržaj programa osposobljavanja

Pojedinačni programi obučavanja i osposobljavanja za prevenciju, upravljanje akcijama zaštite i spašavanja kao i saniranje posljedica prirodnih i drugih nesreća pripremaju se u skladu s procjenama ugroženosti teritorije od prirodnih i drugih nesreća.

Zajedničke osnove svih planova sadržanih u Programu razvoja proizlaze iz prethodnih iskustava kao i ostvarenih rezultata i naučenih lekcija u zemljama koje u ovoj oblasti imaju dugu tradiciju i zapažene rezultate.

Program za svaku strukturu zaštite i spašavanja mora polaziti od konkretnih zadataka i namjene u slučaju angažiranja u zaštiti i spašavanju i mora sadržavati:

- Uvodni dio s težištem na normativnom uređivanju određenih pitanja;
- Opservacija, predstavljanje i rješavanje konkretnih zadataka u zaštiti i spašavanju iz domene svake strukture ponaosob, u skladu s planom upotrebe i naučenim lekcijama, s težištem na praktičnoj simulaciji;
- Analiza svake tematske oblasti iz koje trebaju proizaći smjernice i zaključci za daljnji rad.

Programi za predavače - instruktore

Programi za predavače se dijele na dvije cjeline i to:

- Programi za stjecanje pedagoško-andragoških znanja i naobrazbe i praćenje novina iz te oblasti. Ovi programi moraju imati permanentan karakter, a verifikaciju sposobnosti po ovim pitanjima obavljaju pedagoški fakulteti u Sarajevu i Mostaru;
- Programi informativnog značaja po kojim se predavači pripremaju za izvođenje konkretnih tematskih oblasti. Kroz realiziranje ovih programa osiguravaju se uvjeti za jednoobraznost u pristupu i realizaciji planiranih sadržaja obuke. Ovi programi se realiziraju u Federalnom centru za određene oblasti, koji su po ugovoru angažirani kao stručnjaci za pripremu predavača po planovima obuke za zaštitu i spašavanje.

5.3.3 Provjeravanje uspješnosti obuke (evaluacija)

Provjeravanje uspješnosti obuke je složen proces koji podrazumijeva procjenu cjelokupnog andragošskog ciklusa i u našim uvjetima podrazumijeva sljedeće:

- Uvodna testiranja svih polaznika, prije početka nekog od oblika obučavanja i osposobljavanja, s ciljem sagledavanja razine znanja s koje treba otpočeti obuku;
- Testiranja i praktična provjera usvajanja znanja u tijeku obuke i prikupljanje mišljenja i sugestija polaznika obuke;
- Završna testiranja i praktično rješavanje konkretnih zadataka;
- Vježbe.

Osposobljenost se utvrđuje provjerom znanja koje priprema predavač kroz odgovarajuće testove i druge oblike praktične provjere u izvršavanju konkretnih zadataka.

Mišljenja polaznika obuke i drugih osoba uključenih u ovaj proces obuke dobiju se temeljem anketnih pitanja koja priprema menadžment Federalne uprave civilne zaštite.

Sposobnosti praktičnog rješavanja problema, utvrđuju se vježbama i analizama u tijeku demonstracija u izvršavanju određenih konkretnih zadataka u zaštiti i spašavanju. Nositelji i organizatori vježbi su obvezni upoznati Federalnu upravu civilne zaštite s ostvarenim rezultatima i pripremiti cjelovitu analizu s prijedlozima i sugestijama za buduće vježbe iz određenih oblasti zaštite i spašavanja. U tim analizama se obvezno naglašavaju ona znanja i spretnosti koje polaznici nisu usvojili u potrebnoj mjeri, s konkretnim razlozima.

Zbog složenosti i težine kvalitetne provjere znanja polaznika obuke, potrebno je timsko sastavljanje testova i elaborata za vježbe, uz uključivanje najeminentnijih stručnjaka iz određenih oblasti zaštite i spašavanja i znanstvenih djelatnika sa sveučilišta i drugih nastavno-znanstvenih ustanova.

Stimulativne mjere

Radi dodatnog interesiranja i razvijanja natjecateljskog duha u izvršavanju zadataka zaštite i spašavanja, a temeljem Uredbe Vlade Federacije BiH o vrsti, kriterijima i postupku za dodjelu priznanja i nagrada civilne zaštite („Službene novine Federacije BiH“, broj: 11/20) potrebno je, nakon svake značajnije obuke ili vježbe izabrati najistaknutije pojedince ili skupine kojima na prigodan način uručiti odgovarajuća priznanja i nagrade.

5.3.4 Planiranje

Federalna uprava civilne zaštite donosit će godišnje planove izvođenja obuke i osposobljavanja po mjerama zaštite i spašavanja, temeljem kojih će se pripremiti i realizirati operativni planovi obuke i vježbi, uvažavajući elemente navedene u Programu razvoja, utvrđene kao obveza provedbe u Politici razvoja, Strateškim pravcima sa akcijskim planovima i zaključcima iz Procjene ugroženosti.

Pored navedenoga, Federalna uprava civilne zaštite će propisati programe uvodnog, osnovnog i dopunskog osposobljavanja svih pripadnika u zaštiti i spašavanju, prema specijalnostima. U suradnji s nevladinim organizacijama, gospodarskim društvima, udrugama i drugim organizacijama propisuje uvodno i dopunsko osposobljavanje službi i drugih operativnih sastava, koje po ugovoru s nadležnim tijelima osnivaju ove organizacije, a od značaja su za zaštitu i spašavanje.

5.3.5 Nastavna sredstva

Prilikom pripreme planova i programa obučavanja i osposobljavanja, planira se nabavka potrebnih očiglednih nastavnih sredstava, ukoliko klasična nastavna sredstva ne mogu zadovoljiti sve specifične potrebe za obuku u zaštiti i spašavanju. Federalna uprava civilne zaštite će u okviru vlastitog Federalnog centra i u suradnji s eminentnim stručnjacima iz određenih oblasti organizirati pripremu i tiskanje potrebnih priručnika, skripta, publikacija i drugih specifičnih sredstava nastave (makete, presjeke, modele i slično) po određenim mjerama zaštite i spašavanja, kao i iznaći najpovoljnije mogućnosti u ovom planskom razdoblju, za uređenje i opremanje poligona za praktičnu obuku po svim mjerama zaštite i spašavanja.

5.4 Organiziranje i izvođenje

5.4.1 Organizacija

Obuku i osposobljavanje za zaštitu i spašavanje organizira Federalna uprava civilne zaštite, uprave civilne zaštite na razini županije, službe civilne zaštite općina, udruga i drugih nevladinih organizacija, gospodarskih društava i druge organizacije.

Uvodno i osnovno obučavanje i osposobljavanje za zaštitu i spašavanje, prema nadležnosti organiziraju: Federalna uprava civilne zaštite, županijske uprave civilne zaštite i službe civilne zaštite općina, prema vlastitim operativnim planovima i programima, koji moraju biti u skladu sa Zajedničkim osnovama koje utvrđuje Federalna uprava civilne zaštite.

Dopunsko i specijalističko obučavanje i osposobljavanje, posebno kadrova koji upravljaju akcijama zaštite i spašavanja vrši se u Federalnom centru.

Udruge i druge nevladine organizacije, u okvirima svoje redovite djelatnosti, obučavanje za zaštitu i spašavanje realiziraju samostalno ili uz pomoć Federalnog centra.

Za osposobljavanje pripadnika postrojbi civilne zaštite opće namjene odgovorne su službe civilne zaštite općina.

5.4.2 Izvođenje

Programi obuke i osposobljavanja se izvode u skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju i drugim propisima iz djelokruga Službi za upravu općine Posušje koje su nadležne za određene poslove zaštite i spašavanja, kao i normativno-pravnih akata udruga i nevladinih organizacija, čije djelovanje je u funkciji zaštite i spašavanja.

Centralna institucija za planiranje, organizaciju i izvođenje obuke i osposobljavanja za zaštitu i spašavanje u Federaciji BiH je Federalni centar.

Opremljenost Federalnog centra, trenutno je na razini zadovoljenja potreba za općom teorijskom obukom bez mogućnosti cjelodnevnog smještaja polaznika, te nedostatka poligona-vježbališta i potrebnih sredstava za praktičnu obuku, što će se osigurati u razdoblju provedbe Programa razvoja.

5.5 Oblici osposobljavanja

Oblici osposobljavanja za zaštitu i spašavanje će biti:

- Uvodno osposobljavanje - je obvezno za sve organizirane strukture zaštite i spašavanja i obuhvaća opća znanja iz oblasti zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća s težištem na organiziranje i djelovanje svih struktura zaštite i spašavanja, prava i obveze pripadnika civilne zaštite i njihovih zadataka na svim razinama organiziranja. Planira se i realizira u obujmu od dva do četiri nastavna sata u sklopu osnovnog ili dopunskog osposobljavanja.
- Temeljno osposobljavanje - kroz temeljno obučavanje i osposobljavanje sudionici stječu stručno-teorijska i praktična znanja koja osiguravaju stručno izvršavanje zadaća svakog pojedinca, djelovanje stožera civilne zaštite, postrojbe, službe ili drugog operativnog sastava, pravilnu i racionalnu upotrebu tehničkih i drugih sredstava za zaštitu i spašavanje. Osnovno osposobljavanje se planira i provodi sa svim strukturama zaštite i spašavanja prema planovima upotrebe, najmanje jednom u pet godina u trajanju od osam do dvanaest sati.

- Dopunsko osposobljavanje - je obučavanje i osposobljavanje ima zadatak dopunjavanja, obnavljanja i modernizacije već postojećih znanja, stečenih kroz uvodno i osnovno obučavanje i osposobljavanje, uz poštivanje principa kontinuiteta. Za pripadnike iste postrojbe, službe ili drugog operativnog sastava, dopunsko osposobljavanje se izvodi u određenim vremenskim intervalima. Razlozi za dopunsko osposobljavanje su: procjena temeljem konkretnih djelovanja postrojbi ili pojedinaca u zaštiti i spašavanju, nabavka nove opreme i drugih tehničkih sredstava, naučene lekcije (vlastite i tuđe) u zaštiti i spašavanju, te novi zadatci i obveze postrojbe, službe ili drugog operativnog sastava.
- Vježbe (samostalne, zapovjedno-stožerne, pokazne i združene i sl.) - su jedan od oblika dopunskog osposobljavanja i namijenjene su kako za osposobljavanje tako i za provjere stupnja obučenosti i osposobljenosti u organiziranju i izvršavanju konkretnih zadataka u zaštiti i spašavanju, odnosno u upravljanju akcijama zaštite i spašavanja. Njihov značaj je u tome da sudionici rješavaju konkretne probleme i to metodom igranja uloga. U tom procesu moraju pravilno koristiti već stečena znanja i vještine u operativnom smislu.

Uvježbavanjem se pripadnici osposobljavaju za komunikacije i suradnju s različitim skupinama stručnjaka po mjerama zaštite i spašavanja, što nije slučaj s ostalim oblicima osposobljavanja.

Navedeni oblici će se realizirati kroz:

- Radionice – seminare;
- Tečajeve po specijalnostima;
- Okrugle stolove - tematske rasprave i analize;
- Predavanja s težištem na praktičnoj prezentaciji upotrebe snaga i sredstava u provođenju mjera zaštite i spašavanja;
- Metodsko-pokazne vježbe, po mjerama zaštite i spašavanja;
- Združene vježbe uz sudjelovanje struktura izvan civilne zaštite (Oružanih snaga BiH, policije, međunarodne organizacije, humanitarne organizacije, nevladine organizacije, gospodarska društva i drugi);
- Putem medija: prikazivanje nastavnih filmova, video zapisa, TV spotova, pisanih tekstova i drugih oblika prilagođenih posebno za obuku stanovništva.

Organizacija i izvođenje vježbi, vršit će se prema posebnom Naputku o vježbama u zaštiti i spašavanju u Federaciji BiH, kojega će donijeti Federalna uprava civilne zaštite.

Prije isteka razdoblja provedbe Programa razvoja, potrebno je planirati i izvesti veliku združenu vježbu zaštite i spašavanja, radi provjere ukupnog stanja zaštite i spašavanja uz sudjelovanje organiziranih snaga civilne zaštite (službi kao i stožera civilne zaštite), službi i postrojbi civilne zaštite (organiziranih na teritoriju Bosne i Hercegovine), policije, državnih i drugih tijela, udruga, nevladinih organizacija i slično.

Predavači - instruktori zaštite i spašavanja

Za predavače-instruktoze zaštite i spašavanja angažirati certificirane instruktore civilne zaštite, istaknute stručnjake iz određenih oblasti, koji pored stručnog znanja iz oblasti zaštite i spašavanja posjeduju osnovna znanja iz andragogije i andragoške didaktike. Prije uključivanja u proces obuke struktura zaštite i spašavanja potrebno je isplanirati i realizirati obuku, pripremu predavača-instruktoza.

Pored toga, za predavače angažirati i vanjske suradnike sa sveučilišta, a osobito one koji su angažirani na izradi znanstveno-istraživačkih projekata iz zaštite i spašavanja.

5.6 Financiranje

Financijska sredstva za obučavanje i osposobljavanje za zaštitu i spašavanje osigurava Federacija BiH, Županija, jedinice lokalne samouprave, udruge i druge nevladine organizacije i gospodarska društva i druge organizacije. Svaki od navedenih subjekata planira i osigurava sredstva za obuku onih postrojbi i službi čiji su osnivači.

Federacija BiH osigurava financijska sredstva za realiziranje programa (uvodnog, osnovnog i dopunskog obučavanja i osposobljavanja) za sve strukture zaštite i spašavanja od značaja za Federaciju BiH, kao i obuku predavača za realiziranje planova obučavanja i osposobljavanja iz nadležnosti Županije, kao i vježbe na federalnoj razini, iz Proračuna, temeljem članaka 180. do 182. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10).

Županije osiguravaju financijska sredstva za obučavanje i osposobljavanje i vježbe struktura zaštite i spašavanja od značaja za Županiju, kao i predavače za izvođenje obuke za strukture zaštite i spašavanja jedinica lokalne samouprave sa svoga područja, iz proračuna i temeljem članka 183. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10).

Općine osiguravaju financijska sredstva za obučavanje i vježbe svojih struktura zaštite i spašavanja, iz proračuna i u skladu s člankom 184. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10).

Udruge i druge nevladine organizacije, organizirane kao službe zaštite i spašavanja svih razina vlasti planiraju troškove izvođenja osnovnog osposobljavanja za svoje postrojbe i službe, a sredstva za uvodno i dopunsko obučavanje i osposobljavanje osigurava Federalna i županijske uprave i službe civilne zaštite jedinica lokalne samouprave, prema razinama organiziranja odgovarajućih službi zaštite i spašavanja, temeljem posebnih ugovora o sudjelovanju ovih struktura u zaštiti od prirodnih i drugih nesreća.

Gospodarska društva i druge organizacije pokrivaju troškove izvođenja obuke i osposobljavanja za postrojbe i službe, koje su dužne osnivati po Zakonu o zaštiti i spašavanju i Zakonu o zaštiti od požara i vatrogastvu.

5.7 Zaključci o obuci i osposobljavanju

Temeljem procjena potreba za obučavanjem i osposobljavanjem za zaštitu i spašavanje, Federalna uprava civilne zaštite će izraditi fleksibilne i prihvatljive nastavne planove i programe obučavanja i osposobljavanja snaga civilne zaštite i drugih struktura zaštite i spašavanja i civilnog stanovništva, metodologiju ocjenjivanja obuke (u svrhu procjene uspješnosti obuke) kako slijedi:

- Federalna uprava civilne zaštite i Federalno ministarstvo obrazovanja i znanosti, na osnovu mišljenja tijela uprave županija nadležnih za obrazovanje, utvrdit će programske sadržaje i fond sati za obučavanje za zaštitu i spašavanje u osnovnim i srednjim školama i na fakultetima.
- U svrhu pune kapacitiranosti za realizaciju Zakonom utvrđenih obveza obučavanja i osposobljavanja provesti procedure kod Federalnog ministarstva obrazovanja i znanosti,

certificiranje Federalnog centra za obuku i osposobljavanje kadrova za zaštitu i spašavanje, a preko njega za profiliranje posebnih kadrova u zaštiti i spašavanju takozvani „tehničar-spasilac“ za određene mjere zaštite i spašavanja. Provesti i osigurati da se ovaj certifikat priznaje kao V stupanj obrazovanja.

- U suradnji s Univerzitetom u Sarajevu i drugim sveučilištima u Bosni i Hercegovini, uspostaviti dugoročnu suradnju na teorijsko-praktičnom educiranju i osposobljavanju kadrova civilne zaštite i istraživanja iz drugih specifičnih oblasti zaštite i spašavanja, kroz srodne nastavne predmete na fakultetima i drugim višim školama.
- U svrhu razvoja znanstveno-istraživačkog rada i izdavaštva, organizirati znanstveno-stručne skupove iz oblasti zaštite i spašavanja, uključivati u procese obuke i osposobljavanja unutar strukture Federalne uprave civilne zaštite i drugih subjekata sustava zaštite i spašavanja i znanstveno-stručne radnike iz visokoškolskih ustanova za različite oblasti zaštite i spašavanja, bilo da se skupovi organiziraju u zemlji ili inozemstvu. Također, u svrhu poboljšanja materijalne osnove obuke u sklopu Federalnog centra razviti stručnu biblioteku, koja će sadržavati stručne knjige i ostalu stručnu literaturu (i u formi pisanih medija), a koje je Federalna uprava civilne zaštite priredila na osnovu realizacije Programa Delegacije Europske komisije (Program spremnost, sprječavanje i resursi za katastrofu), ali i na druge načine.
- U svrhu praktičnog obučavanja i osposobljavanja za zaštitu i spašavanje poduzeti potrebne mjere i radnje i osigurati investicije izvršnih tijela vlasti i donatora za uređenje odgovarajućeg poligona za praktičnu obuku za osposobljavanje u vođenju akcija zaštite i spašavanja po različitim mjerama zaštite i spašavanja.
- Federalna uprava civilne zaštite treba promovirati aktivnosti i rezultate u zaštiti i spašavanju, putem domaće mreže informativnih kuća i sustava masovnog i institucionalnog komuniciranja o oblasti cjelokupnog sustava zaštite i spašavanja, kako bi se izgradila i razvila svijest stanovništva i institucija vlasti o potrebi organiziranijeg pristupanja pripremama za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara u slučaju prirodnih i drugih nesreća.

6 SMJERNICE ZA ISTRAŽIVAČKU I RAZVOJNU DJELATNOST OD ZNAČAJA ZA ZAŠTITU I SPAŠAVANJE

6.1 Uvod

Ubrzani razvoj znanstvenih istraživanja i dostignuća, tehnoloških unaprjeđenja i komunikoloških globalizacijskih procesa, s jedne strane i kontinuiranog porasta opasnosti po živote ljudi, materijalna i kulturna dobra, s druge strane, nameću potrebu planiranja, provođenja i primjene znanstvenih i stručnih istraživanja u zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, a osobito radi poduzimanja preventivnih mjera zaštite i spašavanja.

6.2 Osnove donošenja smjernica

Sustav zaštite i spašavanja je interdisciplinaran i zahtjeva vrlo stručan i naučan pristup, korištenje dosadašnjih znanstveno-istraživačkih projekata u zemlji i van nje u sustavu zaštite i spašavanja, kao i primjenu dosadašnjih iskustava u borbi protiv prirodnih i drugih nesreća u zemlji i svijetu.

Osnove za donošenje ovih smjernica sadržane su u:

- Zakonu o zaštiti i spašavanju;
- Procjeni ugroženosti:
 - Opći zaključci iz Procjene ugroženosti;
 - Posebni zaključci po obrađenim opasnostima;
- Politici razvoja:
 - Vizija i ciljevi Politike razvoja,
 - Temeljna načela i opredjeljenja Politike razvoja,
- Strategiji razvoja.

6.3 Pristup rezultatima istraživanja i metodologija

6.3.1 Pristup rezultatima istraživanja

Opredjeljenja za potrebu planiranja, provođenja i primjene znanstvenih i stručnih istraživanja u zaštiti i spašavanju nameće sveobuhvatan pristup rezultatima istraživanja i podrazumijeva:

- Znanstvenu analizu svjetskih dostignuća i iskustava u pogledu dogradnje sustava zaštite i spašavanja, a osobito prevencije;
- Planiranje i provođenje vlastitih istraživanja u zaštiti i spašavanju;
- Primjenu vlastitih iskustava i spoznaja u zaštiti i spašavanju;
- Međunarodnu suradnju u multidisciplinarnim istraživanjima, razmjenu stručnog i znanstvenog potencijala, te znanstvenu, komunikacijsku i druge vrste transparentnosti;
- Zakonsku i opće-pravnu regulativu, koja će omogućiti višeznačna znanstvena istraživanja, te obvezu znanstvenih i drugih ustanova i institucija, pojedinaca, da rezultate svojih istraživanja učine dostupnim subjektima civilne zaštite, u cilju unaprjeđenja sustava, odnosno spašavanja ljudi i materijalnih dobara;
- Znanstveni, stručni, inspekcijski i drugi nadzor nad građevinskim objektima u tijeku i poslije njihove gradnje, čije rušenje i druga vrsta njihove disfunkcionalnosti može dovesti do značajnog ugrožavanja ljudi i drugih materijalnih dobara;
- Znanstvene, zdravstvene, ekološke standarde prihvaćene od strane regionalnih i drugih međunarodnih institucija koje nas politički, pravno i na druge načine obvezuju;
- Obučavanje na različitim razinama za zaštitu i spašavanje, koje je zasnovano na znanstvenim i drugim istraživanjima i dostignućima.

6.3.2 Obveza nositelja planiranja

Obveza je svih državnih tijela, pravnih osoba i nevladinih organizacija i udruga, da istraživanja za svoje potrebe, djelatnost i gradnju za opće dobro, prilagode tako da uvažavaju znanstvene nalaze koji upućuju na zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od svih oblika ugrožavanja.

Tehnološki i materijalni napredak po svaku cijenu, osobito onaj koji do krajnjih granica ne računa na živote i zdravlje ljudi, poguban je.

Svi nositelji znanstvenih i drugih istraživanja pored svoga glavnog općedruštvenoga i znanstvenoga cilja, imaju zadaću uvažiti kriterije i potrebe zaštite i spašavanja. Državna, federalna, županijska, općinska i druga resorna tijela mogu, u skladu s potrebama i mogućnostima, naručiti određena istraživanja, kojima će osnovni cilj biti: povećanje stupnja prevencije u zaštiti i spašavanju od pojedinih oblika ugrožavanja ljudi i materijalnih dobara, povećan stupanj spremnosti na izazove i odgovor na prirodnu i drugu nesreću, kao i naznake temeljnih smjernica za postupke u provođenju mjera obnove nakon prestanka djelovanja prirodne i druge nesreće.

6.3.3 Metodologija

Pored zakonskih i drugih pravnih normi po kojima će se istraživanja za potrebe zaštite i spašavanja provoditi, ta istraživanja moraju, od osnovne ideje do konačnih rezultata, uvažiti općevažecu znanstvenu rigorozu i proceduru. Ukratko, jedinstvena metodologija podrazumijeva:

- Izradu idejne skice istraživanja;
- Projekt sa svim elementima za potrebe znanstvenog istraživanja;
- Ciljeve;
- Prostor, objekt i pojavu koja se istražuje;
- Hipoteze, varijable i indikatore;
- Znanstvene metode i postupke;
- Kadrovske istraživačke potencijale i njihove reference;
- Vremensko određenje istraživanja;
- Prezentaciju i znanstvenu verifikaciju rezultata istraživanja i mogućnost njihove provedbe.

Projekte i znanstvena istraživanja, jednodimenzionalnog i multidisciplinarnog karaktera, za potrebe zaštite i spašavanja, moći će izvoditi verificirane znanstvene institucije samostalno ili više njih, što će zavisiti od naručitelja i obostranog sporazuma o tim istraživanjima, sukladno zakonskim propisima o transparentnosti kao i načinu preuzimanja pravnih i znanstvenih obveza.

6.4 Projekti istraživačke i razvojne djelatnosti

Strateški pravci, odnosno nazivi projekata istraživačke i razvojne djelatnosti u Programu razvoja proizašli su isključivo iz pojedinačnih i općih zaključaka u Procjeni ugroženosti, koji bi trebali znatno doprinijeti razvoju sustava zaštite i spašavanja u planskom razdoblju i bili bi temelj za daljnja programiranja razvoja. Nazivi projekata mogu doživjeti prilagodbu znanstvenoj i drugoj formulaciji, ali one u suštini moraju pokrivati utvrđene oblasti, koje su od šireg značaja za razvoj zaštite i spašavanja.

Izabrani projekti istraživanja predstavljaju prioritet za vremensko razdoblje do 2028. godine sukladno Programu razvoja.

Vremenski okviri istraživanja s potrebnim financijskim sredstvima sadržani su u Strategiji razvoja sa akcijskim planovima nositelja planiranja, godišnjim financijskim planovima, kao i opredjeljenjima danim u dokumentu Programa razvoja, pod nazivom „Osnovni ciljevi, zadatci i načini ostvarivanja zaštite i spašavanja sa smjericama za organiziranje snaga i sredstava zaštite i spašavanja“.

6.4.1 Projekti prema općim zaključcima Procjene ugroženosti

- Sustav zaštite i spašavanja u Bosni i Hercegovini je dio općenacionalne strategije sigurnosti u Bosni i Hercegovini, pravni i drugi okvir državnog dimenzioniranja zaštite i spašavanja, kao dio konsolidacije i razvoja državne strukture.
- Stručna procjena resursa u vlasništvu pravnih osoba i udruga, vladinih i nevladinih organizacija, osobito proglašanih ili potencijalnih službi zaštite i spašavanja u Federaciji BiH, koji mogu biti korišteni u zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara.
- Stručna primjena istraživanja u zaštiti šuma od požara, potreba pošumljavanja, izgradnje i redovitog održavanja protupožarnih prosjeka i druge mjere.
- Operacionalizacija „naučenih lekcija“ za žurnu potrebu uspostavljanja operativnih centara civilne zaštite, te osposobljavanje redovitih i alternativnih komunikacija preko operativnih centara.
- Iz oblasti zaštite okoliša izvršiti prikupljanje i analizu podataka o veličini prostora i stupnju ugroženosti od kontaminiranosti opasnim otpadom i izrada katastra područja ugroženog opasnim otpadom s akcentom na poljoprivredno zemljište i mjere koje treba poduzimati. Izraditi podprojekt RKB i industrijski otpad kao specifični industrijski otpad.
- Iniciranje od strane federalnih tijela i njihova koordinacija istraživanja o ugroženosti od potresa na mikro-lokalitetima, prije svega, urbanim sredinama. Sagledati aspekt donošenja urbanističkih i prostornih planova, te izgradnje po tim planovima, stupnja otpornosti već izgrađenih objekata (prema starosti objekta, primjene tehničkih standarda i dr.) s prijedlozima mjera osiguranja od rušenja.
- Izrada istraživačkog projekta zaštite od poplava sa zadacima adekvatnog uređenja vodotoka u vlasništvu Federacije BiH i iniciranja federalnih tijela za iste projekte u županijama za vodotoke u njihovoj nadležnosti. Potreba jedinstvenog uređenja vodotoka i pritoka i puna koordinacija u planiranju i provođenju mjera.
- Izrada i operacionalizacija procedura u postupku angažiranja Oružanih snaga Bosne i Hercegovine u pomoći civilnim vlastima u zaštiti i spašavanju sukladno misiji Oružanih snaga i općenacionalne sigurnosti Bosne i Hercegovine.
- Izrada i operacionalizacija procedura u postupku angažiranja policijskih snaga i resursa u zaštiti i spašavanju.
- Izrada i operacionalizacija programa osiguranja minimuma sredstava robnih i drugih rezervi za potrebe zaštite i spašavanja ljudi, kao dio spremnosti i odgovora na nastanak prirodne i druge nesreće.
- Stručna procjena resursa i operacionalizacija procedura traženja međunarodne pomoći u zaštiti i spašavanju, odnosno kada se desi prirodna i druga nesreća, te utvrđivanje procedura davanja pomoći, preko Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine, po zahtjevu drugih država.
- Istraživanje i procjena mogućnosti nevladinih organizacija, udruga i fondacija (domaćih i stranih u Bosni i Hercegovini), koje mogu doprinijeti zaštiti i spašavanju u različitim prirodnim i drugim nesrećama.

- Studija o stanju objekata kulturne baštine po kategorijama i načini njihove zaštite u prirodnim i drugim nesrećama.

6.4.2 Projekti po posebnim zaključcima iz Procjene ugroženosti

- Inicirati kod federalnih tijela istraživanja „Opasnosti od odrona tla na mikro-razinama uz primjenu dosadašnjih znanstvenih istraživanja, s koordinacijom utvrđenih jedinstvenih urbanističko-tehničkih mjera, u svim županijama.
- Prikupljanje, sistematizacija i proučavanje provedenih međunarodnih i domaćih znanstvenih i stručnih istraživanja o vrstama i rasprostranjenosti epizootija, s prijedlogom mjera koje treba poduzeti u prevenciji i po pojavi.
- Iniciranje federalnih tijela, uz njihovu koordinaciju, za uspostavljanje i osiguranje katastra izvorišta vode za piće po županijama i jedinicama lokalne samouprave (na mikro-lokalitetima), za potrebe zaštite i spašavanja.

7 PREGLED OČEKIVANIH TROŠKOVA SA IZVORIMA FINACIRANJA

7.1 Uvod

U skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, Procjenom ugroženosti općine Posušje i ovim Programom u proračunu općine Posušje se planiraju sredstva koja će se koristiti namjenski za financiranje zaštite i spašavanja, sa akcentom na financiranje opremanja struktura civilne zaštite, provođenje preventivnih mjera, kao i realizaciju strateških pravaca razvoja zaštite i spašavanja.

Sredstva za zaštitu i spašavanje mogu se prikupljati iz više izvora i to su namjenska sredstva koja se mogu koristiti isključivo za namjene utvrđene u Zakonu o zaštiti i spašavanju i ovim Programom razvoja, što se detaljnije razrađuje godišnjim planovima.

Sredstva za realizaciju obveza općine Posušje definiranih Zakonom o zaštiti i spašavanju, Programu razvoja i godišnjim planovima za prikupljanja i korištenja sredstava zaštite i spašavanja, osigurat će se iz:

- Proračuna Općine;
- Sredstava pravnih osoba;
- Osiguranja;
- Dobrovoljnih priloga;
- Međunarodnih pomoći – donacija;
- Drugih izvora utvrđenih zakonom, kao i pomoći nadležnih Županijskih i Federalnih tijela.

Sredstva za zaštitu i spašavanje, koja će se osigurati kroz proračune Općine, će se implementirati na području općine Posušje u planiranom petogodišnjem razdoblju.

Sredstva posebne namjene za zaštitu i spašavanje koja se planiraju u proračunu Općine se vode na posebnom transakcijskom računu Općine.

Sredstva namijenjena za realizaciju posebnih projekata, planova i akcija od značaja za zaštitu i spašavanje, a koje redovitim proračunskim sredstvima financiraju ili sufinanciraju tijela i poduzeća Općine, Županije Zapadnohercegovačke i Federacije BiH nisu iskazani u tablici (projekcija prihoda) jer se ona pozicioniraju u tim proračunima i koriste se po posebnim procedurama.

Korištenje sredstava posebne naknade vrši se na temelju godišnjeg plana korištenja sredstava posebne naknade općine koji se koristi za svaku proračunsku godinu i sadrži:

- Zadaće iz programa razvoja zaštite i spašavanja i plana zaštite i spašavanja koji se tijekom godine planiraju financirati iz ovih sredstava;
- Sredstva i opremu koja se planira nabaviti za opremanje struktura zaštite i spašavanja iz ovih financijskih sredstava;
- Projekte preventivnih mjera zaštite i spašavanja koji su odobreni od općinskog načelnika, koji se financiraju iz ovih sredstava, a za koje je glavina sredstava osigurana u proračunu općine;
- Iznos sredstava koji se planira upotrijebiti u slučaju nastanka prirodne ili druge nesreće za provođenje žurnih mjera na spašavanju ljudi i materijalnih dobara u tijeku djelovanja prirodne ili druge nesreće i saniranje posljedica i nadoknadu dijela šteta nakon prirodne ili druge nesreće;
- Potrebna financijska sredstva za troškove učešća u provedbi mjera zaštite i spašavanja po zapovjedi stožera civilne zaštite;
- Aktivnosti koje su planirane u tekućoj proračunskoj godini u cilju pripremanja, obuke i vježbi struktura civilne zaštite i iznos financijskih sredstava potrebnih za realizaciju tih aktivnosti;
- Sve druge aktivnosti koje se namjeravaju tijekom godine financirati iz sredstava posebne namjene u skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju, Odlukom o organiziranju i funkcioniranju zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara za područje općine Posušje i ovim Programom.

Godišnji plan prihoda i rashoda za sredstva posebne naknade donosi Služba za civilnu zaštitu uz pribavljeno mišljenje Općinskog stožera civilne zaštite za sredstva koja pripadaju Općini.

O prikupljanju, raspodjeli i korištenju sredstava posebne naknade podnosi se godišnje izvješće Općinskom načelniku, Županijskoj i Federalnoj upravi civilne zaštite najkasnije do 31. ožujka tekuće godine za prethodnu godinu.

Neurošena sredstva posebne namjene iz prethodnih godina krajem proračunske godine se ne gase, nego se prenose u narednu proračunsku godinu i njima se raspolaže u skladu sa važećom Odlukom o uvjetima i načinu korištenja sredstava ostvarenih na temelju posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća.

Način korištenja ovih sredstava detaljnije se razrađuje godišnjim planovima prikupljanja i korištenja sredstava zaštite i spašavanja.

Petogodišnja projekcija prihoda i rashoda prikazana je u slijedećim tablicama:

Tablica 2. PROJEKCIJA PRIHODA ZA RAZDOBLJE 2024 – 2028. GODINE

R.br.	Vrsta prihoda	2024	2025	2026	2027	2028	UKUPNO
	Prihodi proračuna Općine						
1.	Posebna naknada za zaštitu i spašavanje od prirodnih i drugih nesreća	150.000,00	155.000,00	160.000,00	165.000,00	170.000,00	800.000,00
2.	Naknada za vatrogastvo	3.000,00	3.500,00	4.000,00	4.500,00	5.000,00	20.000,00
3.	Izdvajanje za ZIS do 1% proračuna Općine (projekti)	10.000,00	10.000,00	15.000,00	15.000,00	20.000,00	70.000,00
	Ukupno	163.000,00	168.500,00	179.000,00	184.500,00	195.000,00	890.000,00

Tablica 3. PROJEKCIJA RASHODA ZA RAZDOBLJE 2024 – 2028 GODINE

R.br.	Vrsta rashoda	2024	2025	2026	2027	2028	UKUPNO
1.	Žurne mjere i saniranje dijela šteta	40.000,00	40.000,00	45.000,00	45.000,00	50.000,00	220.000,00
2.	Opremanje struktura Civilne zaštite	50.000,00	50.000,00	55.000,00	57.000,00	65.000,00	277.000,00
3.	Obučavanje i vježbe struktura C Z	20.000,00	20.000,00	20.000,00	20.000,00	20.000,00	100.000,00
4.	Preventivne mjere ZiS	20.000,00	20.000,00	20.000,00	20.000,00	20.000,00	100.000,00
5.	Dogradnja OCCZ	5.000,00	5.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	40.000,00
6.	Nabavka sredstava za osobnu i zajedničku zaštitu	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	50.000,00
7.	Opremanje pravnih osoba u dijelu kada postavljeni zadaci tim osobama nadilaze njihove materijalne mogućnosti	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	50.000,00
8.	Sve druge aktivnosti ZiS	8.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	15.000,00	53.000,00
	UKUPNO	163.000,00	165.000,00	180.000,00	182.000,00	200.000,00	890.000,00

Sredstva ostvarena temeljem članka 180. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10) su kolateralno dobro, nisu i ne mogu biti jedina sredstva za sveukupne namjenske potrebe zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara. Potrebno je voditi računa i o svim drugim izvorima sredstava po članku 179. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10), koja kao objedinjena, obvezno voditi na pod-računu u okviru jedinstvenog računa trezora Federalnog i županijskih ministarstava financija i posebnog računa financijskih službi općina.

Upravljanje raspoloživim financijskim i materijalnim resursima uputno je i jedino izvodljivo izradom proračuna na svim razinama od općine, preko Županije do Federacije BiH i njihovim optimiziranjem, po načelu povezanosti, poštujući okvirne uvjete koji trebaju biti strateški oblikovani u Programu razvoja.

7.2 Napomena

Sredstva pravnih osoba za posebne namjene za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća se dijele u omjeru 60% za općine, 25% za županije i 15% za Federaciju BiH i to su jedini izvori prihoda za pojedine općine, a općina Posušje je također svoj sustav zaštite i spašavanja gradila i planira graditi na ovim sredstvima.

7.3 Očekivani troškovi

Program razvitka prije svega akcent daje na osnivanju službi zaštite i spašavanja na svim razinama organiziranja, a u nemogućnosti organiziranja službi zaštite i spašavanja, osnivaju se odgovarajuće postrojbe specijalne namjene iz članka 131. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10).

Program razvitka ni na jednoj razini organiziranja ne daje jamstva da će se osigurati odgovarajuća materijalno-tehnička sredstva za opremanje postrojbi civilne zaštite pa iz tog razloga akcent treba dati na dodatno opremanje službi zaštite i spašavanja.

Raznovrsni poslovni interesi kompatibilni interesima zaštite i spašavanja mogu biti oblik sufinanciranja ove djelatnosti, posebno ukoliko promiču razvijanje svjesnosti o općenacionalnim vrijednostima u Bosni i Hercegovini, zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara i okoliša. Pored oblasti financiranja utvrđenih Zakonom o zaštiti i spašavanju, sredstva za sufinanciranje, također podrazumijevaju ulaganja u:

- Postojeće službe hitne pomoći, profesionalne vatrogasne postrojbe i dobrovoljna vatrogasna društva, specijalne policijske snage i drugo;
- Kapacitete javnih i drugih poduzeća, institucije, zavode i druge pravne osobe, koji se proglašavaju službama zaštite i spašavanja, odlukama nadležnih tijela općine, Županije i Federacije BiH;
- Znanstvene i istraživačke projekte zaštite i spašavanja;
- Obučavanje za potrebe zaštite i spašavanja;
- Zaštitu poljoprivrednih dobara;
- Zaštitu vodnih resursa;
- Zaštitu šumskih resursa;
- Izgradnju kontroliranog sustava upravljanja opasnim otpadom;

- Postojeće kapacitete civilne zaštite za razminiranje i druge specijalnosti važne za zaštitu i spašavanje;
- Nevladine i organizacije civilnog društva, zbog raznolikosti sadržaja djelovanja su od posebnog značaja za upotpunjavanje sadržaja svih mjera zaštite i spašavanja, koje budu imale tretman službi zaštite i spašavanja.

Sve vrste ulaganja moraju biti razrađene u godišnjim financijskim planovima svih nositelja planiranja, a realizacija tih planova mora biti predmet informiranja i verificiranja kod nadležnih tijela.

Financiranje očekivanih troškova podrazumijeva da zajednica neće biti pogođena prirodnim i drugim nesrećama velikih razmjera, jer u takvim situacijama dolazi do revizije i proračuna i drugih izvora sredstava, koja se ulažu u odgovor ili u oporavak na nastalu prirodnu ili drugu nesreću, jer praksa pokazuje da svaka država koja bude pogođena prirodnom i drugom nesrećom (katastrofom) odmah pristupa radikalnoj izmjeni proračuna, kada postojeća planirana i osigurana sredstva nisu dovoljna za trenutačni odgovor ili sanaciju stanja, odnosno rehabilitaciju u fazi oporavka.

U eventualnom slučaju takve situacije u Općini, općinsko Vijeće će pored izmjene Proračuna izvršiti i promjenu ovih sredstava planiranih za realiziranje Programa razvoja, na prijedlog Načelnika Općine.

VI ZAVRŠNI DIO

Planiranje sustava zaštite i spašavanja za suprotstavljanje prirodnim ili drugim nesrećama je izvodljiv i ekonomski isplativ način da se osigura učinkovito suočavanje sa posljedicama djelovanja ovih nesreća. Brzo i efikasno djelovanje operativnih snaga uz dobru koordinaciju, odnosno upravljanje rizicima i nesrećama može spasiti mnoge živote, smanjiti socijalno-ekonomske, političke i sigurnosne poremećaje.

Programom razvoja uspostavlja se međusobna suradnja nositelja planiranja, veza između profesionalnih i dobrovoljnih organizacija i ukazuje na elemente njihovog zakonskog i funkcionalnog djelovanja.

Program razvoja zaštite i spašavanja upućuje na smjer i pravac izgradnje i integriranje elemenata u jedinstven sustav zaštite i spašavanja koji omogućuje općini, mjesnim zajednicama, gospodarskim subjektima, udruženjima i građanima da brzo i učinkovito odgovore na prirodne i druge nesreće. Aktivnosti na razvijanju spremnosti provode se u kontekstu upravljanja rizicima od katastrofa i cilj im je izgraditi kapacitete potrebne za efikasno upravljanje svim vrstama opasnosti i lakšeg prelaska sa operativne faze na fazu održivog oporavka.

Pripremljenost se zasniva na analizi rizika od prirodnih i drugih nesreća, dobroj uvezanosti sa sustavima ranog upozoravanja, planiranju nepredvidivih situacija, nabavci i skladištenju opreme i pomagala, informiranju javnosti, odgovarajućim obukama i vježbama na terenu, te razradi rješenja za koordinaciju, evakuaciju i smještaj na ugroženom području-teritoriju. Sve ovo mora biti podržano odgovarajućim institucionalnim, zakonskim i proračunskim mogućnostima.

Petogodišnjim Programom razvoja zaštite i spašavanja omogućuje se godišnje planiranje i izrada planova zaštite i spašavanja korištenjem važnih podataka iz Procjene ugroženosti, nadzor i odgovornost nad provođenjem i stalne popravke postojećih rješenja u odnosu na promijenjene okolnosti.

Zadužuje se Načelnik Općine da prati realizaciju zadaća utvrđenih u Programu razvoja i u okviru ovlaštenja iz svoje nadležnosti osigura potpunu realizaciju ovog programa i da svake godine informira Općinsko Vijeće o ovim pitanjima i problemima koji postoje u provođenju Programa.

Općinske službe i druga tijela Općinske uprave dužna su, svaki u pitanjima iz svoje nadležnosti i oblasti za koju su osnovani, u svojim godišnjim programima rada planirati i izvršavati sve zadatke iz Programa razvoja koji su utvrđeni za oblast za koju su nadležna na način kako je to utvrđeno u Programu razvoja, uvažavajući da sredstava iz planiranih i utvrđenih izvora osiguravaju realizaciju svih strateških pravaca.

Općinska služba civilne zaštite, kao osnovno stručno tijelo za područje zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća na razini Općine, ima obvezu da prati realizaciju Programa razvoja i u okviru svojih ovlaštenja utvrđenih Zakonom o zaštiti i spašavanju, potiče i koordinira aktivnosti općinske službe i drugih tijela općinske uprave na njihovom angažiranju u realizaciji zadataka utvrđenih u Programu razvoja za njihove oblasti i redovito, godišnje informira Načelnika Općine o stanju realizacije Programa i problemima koji postoje u tim pitanjima.

Konkretiziranje svih zadaća utvrđenih u Programu razvoja izvršit će se u Planu zaštite i spašavanja Općine koji treba donijeti u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu Programa razvoja.

VII OBRAZLOŽENJE

Sukladno članku 174. stavak 4. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine Federacije BiH“, broj 39/03 22/06 i 43/10) Odsjek za civilnu zaštitu, u suradnji s općinskim službama ovisno od područja koja su u njihovoj nadležnosti, pristupila je izradi Programa razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Općini Posušje za razdoblje 2024.-2028. godine.

Obzirom da Program razvoja zaštite i spašavanja predstavlja osnovni dokument, kojim će se u procesu razvoja i izgradnje sustava zaštite i spašavanja, uskladiti i funkcionalno objediniti aktivnosti svih subjekata zaštite i spašavanja, koje se odnose na provođenje mjera zaštite i spašavanja, prilikom izrade programa Radna grupa imenovana od strane Općinskog načelnika Rješenjem broj: 01-190/24 od 06.02.2024. godine, bila je nadzirana od strane Odsjeka civilne zaštite, koji je vršio koordinaciju svih njenih aktivnosti.

U Programu razvoja zaštite i spašavanja razrađena su slijedeća pitanja:

- Politika razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u općini Posušje;
- Strateški pravci razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara sa akcijskim planovima njihove realizacije;
- Posebni dokumenti o sadašnjem stanju razvoja sustava zaštite i spašavanja i načinu realizacije zadataka iz Programa razvoja u pojedinim oblastima.

U navedenim pitanjima razrađuje se:

- Problematika koja se odnosi na organizaciju zaštite i spašavanja, na snage koje treba organizirati, opremiti i osposobiti za vršenje zadataka;
- Sredstva i opremu nužnu za provođenje mjera zaštite i spašavanja;
- Pitanja koja se odnose na sve subjekte zaštite i spašavanja koji će vršiti provođenje preventivnih mjera zaštite i spašavanja i koji će se angažirati na zadacima zaštite i spašavanja

Sadržaj Programa razvoja zaštite i spašavanja ukazuje na činjenicu da se ukupan sustav zaštite i spašavanja, organizira s ciljem da se ljudi i materijalna dobra zaštite i spase od prirodnih nepogoda i drugih nesreća, te da se ovdje radi o jedinstvenoj organizaciji sustava zaštite i spašavanja koji funkcionira na području svake razine vlasti.

Upravo zbog sadržaja ovog dokumenta kao i njegovoga značaja za izgradnju cjelokupnog sustava zaštite i spašavanja na području Općine, Zakon o zaštiti i spašavanju, odredio je proceduru njegovoga donošenja tj. na prijedlog Općinskog načelnika, usvaja ga Općinsko vijeće općine Posušje.

Izradom Programa razvoja zaštite i spašavanja i njegovom realizacijom u narednih pet godina doći će do rješavanja bitnih problema u sustavu zaštite i spašavanja, a posebno u postizanju pripravnosti i spremnosti za efikasan odgovor na prirodne i druge nesreće, te da su za njegovu realizaciju odgovorne zakonodavna i izvršna vlast, pravne osobe i građani.

Program razvoja zaštite i spašavanja u općini Posušje za razdoblje 2024.-2028. godine, nakon usvajanja objavit će se u Službenom glasniku Općine Posušje.